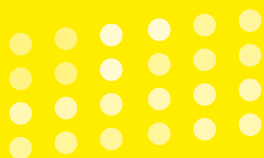

SVR- Verkenning

| 2017 | 01

Gehuwd of ongehuwd samenwonen met een partner en/of kinderen

Trends, vooruitzichten en beleidsimplicaties in het Vlaamse Gewest

MARTINE CORIJN

INLEIDING

In de voorbije decennia hebben de continue daling van het aantal huwelijken en geboorten, de lange periode met een stijgend aantal echtscheidingen en de aanhoudende stijging van de levensverwachting het profiel van de leefvormen in het Vlaamse Gewest sterk gewijzigd (Corijn, 2016b; Lodewijckx, 2008, 2014). Al dan niet samenwonen met een partner en/of met kinderen zijn cruciale kenmerken van de leefvorm. De wijzigende huwelijks- en echtscheidingsdynamiek heeft de kans vergroot op het (tijdelijk) niet samenwonen met een partner; de toegenomen levensverwachting daarentegen heeft de kans op (blijven) samenwonen met een partner vergroot. De gewijzigde geboortecijfers en de toegenomen levensverwachting hebben de kans vergroot op het (tijdelijk) niet samenwonen met kinderen. De waargenomen evoluties in het profiel van de leefvormen in het Vlaamse Gewest sinds 2000 vormen een basis voor beschouwingen over toekomstige ontwikkelingen en beleidsimplicaties.

Al dan niet samenwonen met een partner en/of met kinderen zijn belangrijke criteria in het beleid en bij maatregelen inzake sociale zekerheid (bijvoorbeeld de ziekteverzekering, de werkloosheidsuitkering, de kinderbijslag), inzake financiële steun bij gebrek aan middelen en inzake belastingen (het gezamenlijk of afzonderlijk belastbaar inkomen, de fiscale vrijstelling voor inwonende kinderen). Bij het uit elkaar gaan van partners zijn er regels en maatregelen inzake onderhoudsgeld, gezamenlijke woonst, huisraad en andere bezittingen. Bij het overlijden van een partner zijn er bepalingen inzake erfreisrecht, successiebelasting en het overlevingspensioen (Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat, 2015). De veranderingen in de relatie- en gezinsvorming en -ontbinding vormden in de voorbije decennia een uitdaging voor beleidsinstanties om beleidsmaatregelen aan te passen aan nieuwe vormen van samenwonen met

een partner en/of kinderen (bijvoorbeeld de invoering van het wettelijk samenwonen en van het verblijfsco-ouderschap) (Federale Ombudsman, 2016; Senaeve, 2015).

De *eerste onderzoeksvraag* in deze Verkenning luidt: Hoe sterk hebben dalende geboorte- en huwelijkscijfers en stijgende echtscheidingscijfers en levensverwachting de Vlaamse samenleving sinds 2000 veranderd inzake samenwonen met een partner en met kinderen? Is dit in dezelfde mate gebeurd in de andere gewesten? Aangezien de vermelde trends niet elke leeftijdsgroep treffen luidt de *tweede onderzoeksvraag*: Welke leeftijdsgroepen kenden inzake hun leefvorm de grootste veranderingen? De *derde vraag* betreft de toekomstige ontwikkelingen inzake al deze aspecten in het Vlaamse Gewest? *Tot slot* gaan we na welke signalen aan de diverse beleidsdomeinen moeten worden gegeven op basis van de vastgestelde en vooropgestelde ontwikkelingen.

In een *eerste paragraaf* geven we kort de gegevensbron en de methode aan. In een *tweede paragraaf* beschrijven we de veranderingen inzake samenwonen met een partner en samenwonen met kinderen sinds 2000. Voor de totale volwassen bevolking is de omvang van deze veranderingen soms gering, maar voor specifieke leeftijdsgroepen is ze soms sterker. Bovendien is een verandering niet steeds in dezelfde mate of in dezelfde richting in elke leeftijdsgroep. Daarom schetsen we in de *derde paragraaf* de veranderingen inzake samenwonen met partner en met kinderen in 7 leeftijdsgroepen. De focus ligt op de veranderingen in het Vlaamse Gewest. Elke eventuele specificiteit in het Vlaamse Gewest komt aan het licht bij een vergelijking met het Waalse en Brusselse Gewest. De geschetste (omvang van de) veranderingen sinds 2000 vormen de basis van een vooruitblik naar 2030 in de *vierde paragraaf*. Ter afsluiting reflecteren we in een *vijfde paragraaf* over relevante beleidsimplicaties van de toekomstige evoluties op diverse beleidsdomeinen. Moet er bijvoorbeeld naast een 'gezinsbeleid' ook een apart beleid komen voor de groeiende groep alleenwonenden en paren zonder (inwonende) kinderen?

1 \ Gegevensbron en methode

Om de trends sinds 2000 te schetsen maken we in deze bijdrage gebruik van de gegevens van het Rijksregister die de kenmerken van elke inwoner en van zijn/haar huishouden aangeeft op 1 januari. We focussen op veranderingen in het profiel van een bevolking(sgroep) op 1 januari 2000 en op 1 januari 2016. Het profiel van een bevolking(sgroep) op een welbepaald tijdstip weerspiegelt de (tijdelijke) situatie in de levensloop van elke inwoner. De databron laat niet toe veranderingen binnen de levensloop van elke inwoner te schetsen. Een toename van het percentage alleenwonenden geeft dus enkel aan dat bij een momentopname er relatief gezien meer inwoners zijn die (tijdelijk, voor kortere of langere tijd) officieel geregistreerd staan als alleenwonend. We kunnen niet nagaan of inwoners vaker dan vroeger een (kortere of langere tijd) in hun voorbije levensjaren hebben alleengewoond. De officieel geregistreeerde situatie in het Rijksregister kan afwijken van de feitelijke situatie. Een officieel thuiswonende jonge man die doorgaans of tijdelijk bij een officieel geregistreeerde alleenwonende partner verblijft, levert officieel geen samenwonend paar op. De verschillen tussen Rijksregistergegevens en surveygegevens die meer aansluiten bij de feitelijke situatie werden elders reeds besproken (Lodewijckx & Deboosere, 2011).

Om de veranderingen in het profiel van de leefvormen van bevolkingsgroepen tussen 2000 en 2016 te schetsen, focussen we in deze bijdrage op het verschil tussen het percentage in 2016 en het percentage in 2000 voor elke groep. Deze verschillen uitgedrukt in procentpunt worden in de figuren weergegeven. In bijlagetabellen staan de respectievelijke percentages en absolute aantallen.

Samenwonen met een partner en samenwonen met kinderen kan worden belicht op het *niveau van de huishoudens* en op het *niveau van de personen*. Leefvormen (of huishoudens) waar partners samenwonen noemen we in deze bijdrage 'paren'; de betrokken personen noemen we samenwonende partners¹. In beleidsmaatregelen en -teksten wordt verwezen naar gelijkenissen en verschillen naargelang van de 'samenlevingsvorm'; wij kiezen de term leefvorm. Leefvormen waar geen partner inwoont zijn zowel

1 Indien de samenwonende partners niet met elkaar gehuwd zijn, betreft het enkel partners van verschillend geslacht. Zie Lodewijckx & Deboosere (2008) voor de problemen inzake het detecteren van partners van gelijk geslacht.

de alleenwonenden (of éénpersoonshuishoudens) als de eenoudergezinnen; de personen zijn alleenwonenden en alleenstaande ouders. Voor volwassenen die bij hun ouder(s) inwonen, bij een ander paar of gezin of bij niet-verwanten inwonen is niet eenvoudig te achterhalen of ze met een partner samenwonen; hun percentages zijn te gering om hen als twee afzonderlijke categorieën te beschouwen. Leefvormen waar ouders en kinderen samenwonen noemen we in deze bijdrage 'gezinnen'. Deze afbakening van gezinnen als leefvormen met inwonende kinderen sluit aan bij omschrijvingen die doorgaans wordt gebruikt in het Vlaamse gezinsbeleid, door Kind en Gezin en door de Federale Ombudsman. De betrokken personen noemen we ouders en inwonende kinderen². We onderscheiden 3 gezinstypes: gezinnen met gehuwde ouders, ongehuwde ouders en alleenstaande ouders. In gezinnen kunnen er 2 ouders of 1 ouder zijn. Doorgaans heeft minstens 1 kind een biologische band met minstens 1 ouder. De leeftijd van de kinderen speelt hierin geen rol³. Voor beschouwingen over de definitie en de grenzen van de term 'gezin' verwijzen we naar Luyten, Van Combrugghe & Emmery (2017).

In deze bijdrage noemen we personen die nog niet of nooit gehuwd zijn 'ongehuwden'. 'Niet-gehuwden' zijn alle personen die niet gehuwd zijn (ongehuwd, gescheiden, verweduwd). Als het om de leefvorm gaat, volgen we het courante taalgebruik en schrijven we over een ongehuwd samenwonend paar of ongehuwd samenwonende partners of ouders. Dit 'ongehuwd' zijn betreft een samenwonen van partners of ouders die niet gehuwd zijn, ongeacht de precieze burgerlijke staat van elke partner/ouder.

2 \ Algemene trends sinds 2000

Trends inzake gezinnen, ouderschap en partnerschap in de voorbije 50 jaar werden recent beschreven (Corijn, 2017; Lodewijckx & Luyten, 2017). In deze bijdrage focussen we op de trends sinds de eeuwwisseling. In de periode tussen 2000 en 2016 nam de volwassen bevolking in het Vlaamse Gewest toe met 11%; in het Waalse Gewest met 10% en in het Brusselse Gewest met 20% (zie bijlagetabel 1). Het percentage huishouden nam in elk gewest respectievelijk toe met 15%, 13% en 15%. In deze bijdrage focussen we op de verdeling van de leefvormen en op de verdeling van de personen naar leefvorm.

2.1 \ Burgerlijke staat en levensverwachting

Veranderingen in de geneigdheid om al dan niet in het huwelijk te treden en om al dan niet uit het huwelijk te stappen in de voorbije 35 jaar, liggen aan de basis van de veranderingen in het profiel van de bevolking inzake burgerlijke staat sinds 2000. De huwelijks- en echtscheidingsdynamiek in de levensloop van elke volwassene heeft de verdeling van de volwassen bevolking naar burgerlijke staat zeer sterk gewijzigd. Deze dynamiek bepaalde, samen met de opkomst van het min of meer langdurig ongehuwd samenwonen met een partner en samen met de tot nu toe altijd toegenomen levensverwachting, mede de ontwikkelingen inzake het al dan niet samenwonen met een partner en/of met kinderen en de aard van dit samenwonen.

2.1.1 \ Huwelijken en echtscheidingen

De daling van het aantal huwelijken en de stijging van het aantal echtscheidingen sinds de jaren 1980 waren algemene trends in Europa (Corijn, 2016b; Eurostat, 2015). De evolutie van het Belgische huwelijks- en echtscheidingscijfer berust op gelijkaardige trends in de 3 gewesten (figuur 1)⁴. Het niveau van de Vlaamse cijfers wijkt echter af van dat van de Waalse en Brusselse cijfers. Het aantal huwelijken per

2 We gebruiken in de tekst de term 'ouders' en 'kinderen' maar strikt genomen gaat het om volwassenen met 1 of meer inwonende kinderen (ongeacht hun leeftijd) en om kinderen (ongeacht hun leeftijd) die minstens bij 1 biologische ouder inwonen (Lodewijckx & Deboosere, 2008).

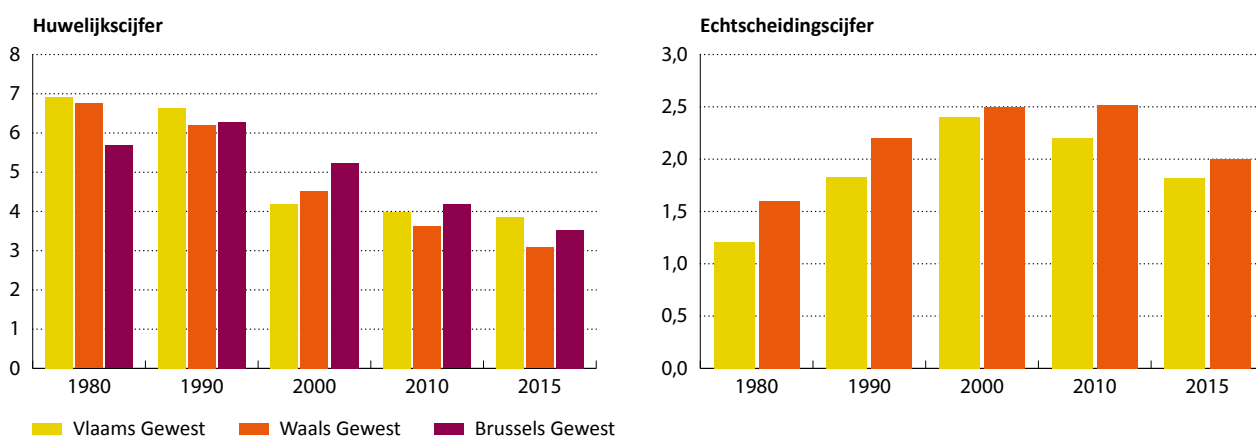
3 We vermelden leeftijdsgrenzen als we thuiswonende kinderen en jongeren van een bepaalde leeftijd beogen. In de context van beleidsmaatregelen is het criterium 'kinderen ten laste' relevant, maar dit kenmerk is niet opgenomen in het Rijksregister.

4 Omwille van de leesbaarheid van de figuren schetsen we de evolutie aan de hand van 10-jarlijkse cijfers en van het meest recent beschikbare cijfer (cijfers voor 2015 op 1.8.2017). Voor informatie over tussenliggende jaren verwijzen we naar de originele bron (AD Statistiek Bevolking).

1.000 inwoners daalde in ons land vooral sterk in de jaren 1990. Tot de eeuwwisseling lag het Vlaamse huwelijkscijfer altijd iets hoger dan het Waalse en het Brusselse cijfer. In 2015 was dit opnieuw zo met 3,86 huwelijken per 1.000 inwoners in het Vlaamse Gewest; 3,53 in het Brusselse Gewest en 3,08 in het Waalse Gewest. De daling van het aantal huwelijken ging gepaard met een uitstel van het eerste huwelijk. In 2015 lag in België de gemiddelde leeftijd van de bruid bij een eerste huwelijk voor het eerst boven de 30 jaar (30,4 jaar); voor de bruidegom bedroeg die 32,7 jaar. In 2000 lagen deze leeftijden 4 jaar lager. Uitstel en afstel van het huwelijk gingen dus hand in hand.

De stijging van het aantal echtscheidingen per 1.000 inwoners was in elk gewest⁵ sterk tot 2000 (figuur 1). Sindsdien trad een daling op; deze werd kort onderbroken naar aanleiding van een wijziging in de echtscheidingswetgeving in 2008 (Corijn, 2016b; Senaev, 2015). Het Vlaamse echtscheidingscijfer lag steeds lager dan het Waalse. In 2015 waren er 1,82 echtscheidingen per 1.000 inwoners in het Vlaamse Gewest en 2,00 in het Waalse Gewest.

Figuur 1. Huwelijks- en echtscheidingscijfer, België per gewest, 1980-2015, in aantal huwelijken en echtscheidingen per 1.000 inwoners

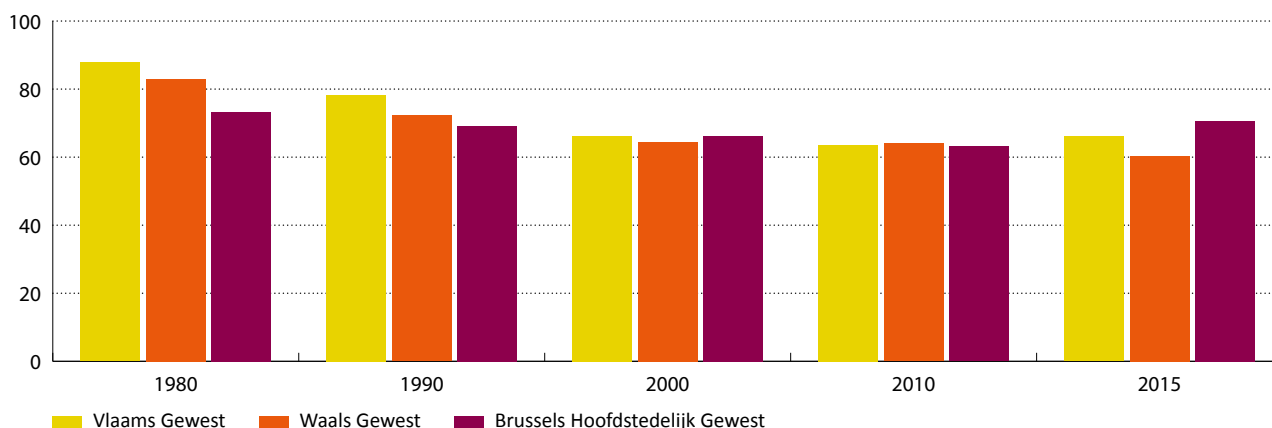

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

De daling van het totale aantal huwelijken ging samen met een daling van het percentage eerste huwelijken; dit zijn huwelijken waarbij beide partners voor een eerste keer trouwen. In 1980 waren in ons land meer dan 8,5 op de 10 huwelijken eerste huwelijken; sinds 2000 gaat dit nog om 6,5 op de 10 huwelijken. Het percentage eerste huwelijken was in 2015 in het Vlaamse Gewest hoger dan in het Waalse Gewest, doch lager dan in het Brusselse Gewest (figuur 2). De recente stijging van het aandeel eerste huwelijken met 7 procentpunt in het Brusselse Gewest kan worden toegeschreven aan de toegenomen (jongere) bevolking van vreemde herkomst die vaker (enkel) voor een eerste huwelijk kiest. De stijging van het percentage niet-eerste huwelijken (hertrouw voor minstens één partner) in de jaren 1980 en 1990 hangt samen met de zeer sterke toename van het aantal gescheiden personen die (kunnen) hertrouwen. Sinds de eeuwwisseling is nauwelijks nog sprake van een stijging.

⁵ Alle echtscheidingen van Belgische huwelijken die in het buitenland plaatsvinden, worden in Brussel geregistreerd waardoor het cijfer voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest niet geschikt is voor een vergelijking met de andere gewesten.

Figuur 2. Eerste huwelijken, België per gewest, 1980-2015, in % van alle huwelijken

Bron: NIS en AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

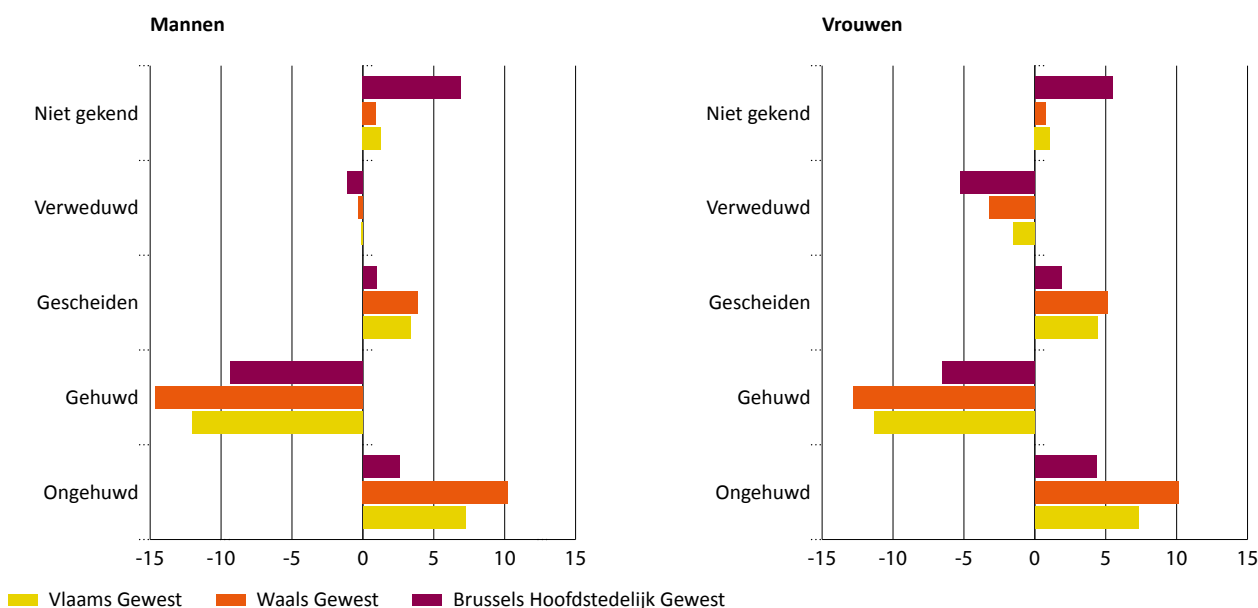
2.1.2 Levensverwachting

De verder toegenomen levensverwachting in de voorbije decennia heeft de verdeling van de oudere bevolking naar burgerlijke staat sterk beïnvloed. In 1940 was in ons land de gemiddelde levensverwachting bij de geboorte 50 jaar voor mannen en 60 jaar voor vrouwen. In 1955 waren deze leeftijden respectievelijk 65 jaar en 70 jaar (ADSEI, 2013). De mannen en vrouwen geboren in 1940 werden 60 jaar in 2000; deze van 1955 werden 60 jaar in 2015. Het perspectief op een langer leven is sterk toegenomen. Jongens in het Vlaamse Gewest hebben bij hun geboorte in 2016 een levensverwachting van 79,8 jaar; meisjes van 84,2 jaar (FPB – AD Statistiek, 2017). De levensverwachting op 65 jaar is de voorbije halve eeuw met 5,3 jaar gestegen voor mannen en met 6,4 jaar voor vrouwen (ADSEI, 2013). Het verlies van een huwelijks-partner door overlijden verschoof hierdoor naar latere leeftijd (Corijn, 2016c).

2.1.3 Burgerlijke staat

De algemene trends inzake burgerlijke staat sinds 2000 zijn duidelijk (figuur 3). De absolute aantallen en procentuele verdelingen van de burgerlijke staat naar leeftijd en geslacht, per gewest, voor 2000 en 2016 staan in bijlagetabel 2. Door het uitstel en/of afstel van het eerste huwelijk zijn er sinds de eeuwwisseling relatief gezien meer ongehuwden en minder gehuwden. Door de toename van het aantal echtscheidingen zijn er relatief gezien iets meer gescheiden personen en minder gehuwden. Door de verder toegenomen levensverwachting zijn er procentueel minder weduwes waardoor de vermindering van het percentage gehuwden deels werd afgeremd.

Figuur 3. Veranderingen in de verdeling van de volwassen bevolking naar burgerlijke staat, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

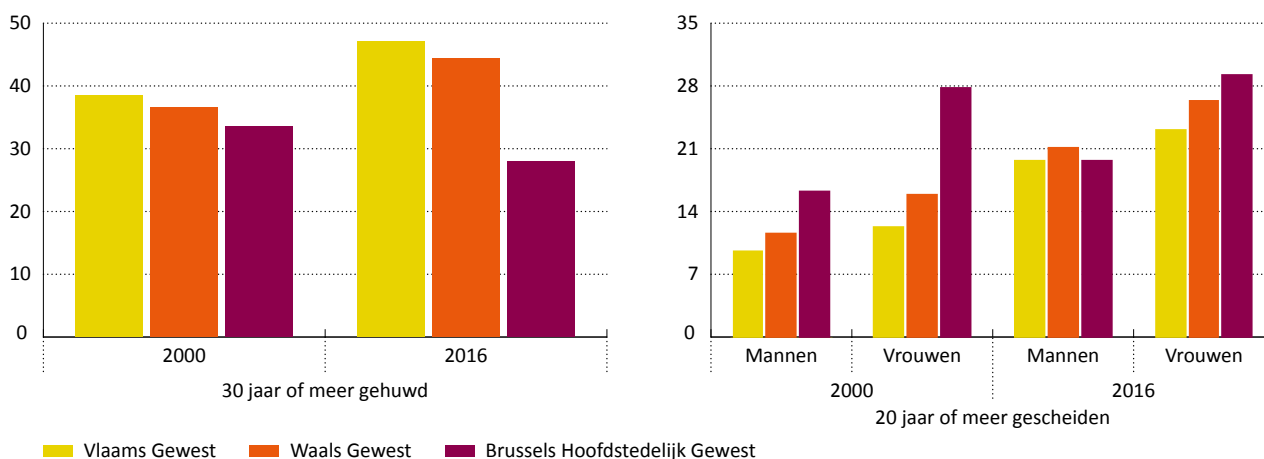
Verschillen tussen mannen en vrouwen in de veranderingen zijn merkbaar inzake gescheiden zijn en inzake verweduwd zijn. De relatieve toename van gescheiden vrouwen is iets groter dan die van gescheiden mannen, omdat vrouwen vaker gescheiden blijven en mannen vaker hertrouwen. Door de geslachts-specifieke levensverwachting is het aandeel weduwes gedaald. De echtgenoten – die doorgaans iets ouder zijn – bleven langer leven waardoor de echtgenotes minder snel weduwe werden. Het percentage weduwnaars wijzigde amper.

In het Vlaamse Gewest is het percentage gehuwde mannen gedaald van 64% in 2000 naar 52% in 2016. In het Waalse Gewest was de daling nog sterker: van 59% naar 45%. In het Vlaamse Gewest is het percentage ongehuwden iets minder sterk toegenomen dan in het Waalse Gewest. Het Brusselse Gewest neemt telkens een aparte positie in, onder meer door de toename van het percentage personen met een 'niet gekende'⁶ burgerlijke staat.

De daling van het aantal huwelijken door het uitstel en/of afstel van het eerste huwelijk leidt in combinatie met de toenemende levensverwachting tot een relatieve toename van duurzame huwelijken (figuur 4). Het percentage gehuwden dat al meer dan 30 jaar is gehuwd, steeg in ons land tussen 2000 en 2016 van 37% naar 45%. In het Vlaamse Gewest zijn er proportioneel iets meer gehuwden die een parelmoer bruiloft (30 jaar gehuwd) achter de rug hebben dan in het Waalse Gewest. In het Brusselse Gewest zijn er relatief gezien minder duurzaam gehuwden omwille van de jongere leeftijdsopbouw van de Brusselse bevolking. Ook in Nederland wordt de 'vergrijzing van de huwelijken' vastgesteld (Van Duin & Harmsen, 2009).

6 In 2000 kwamen personen met een ongekende of onbepaalde burgerlijke staat amper voor; sindsdien is hun aantal toegenomen. Het betreft vooral 18- à 34-jarigen. Dit vertekent de verdeling in de andere categorieën van burgerlijke staat en bemoeilijkt een vergelijking met de andere gewesten.

Figuur 4. Duurzaam gehuwden en duurzaam gescheiden mannen en vrouwen, België per gewest, 2000 en 2016, in %

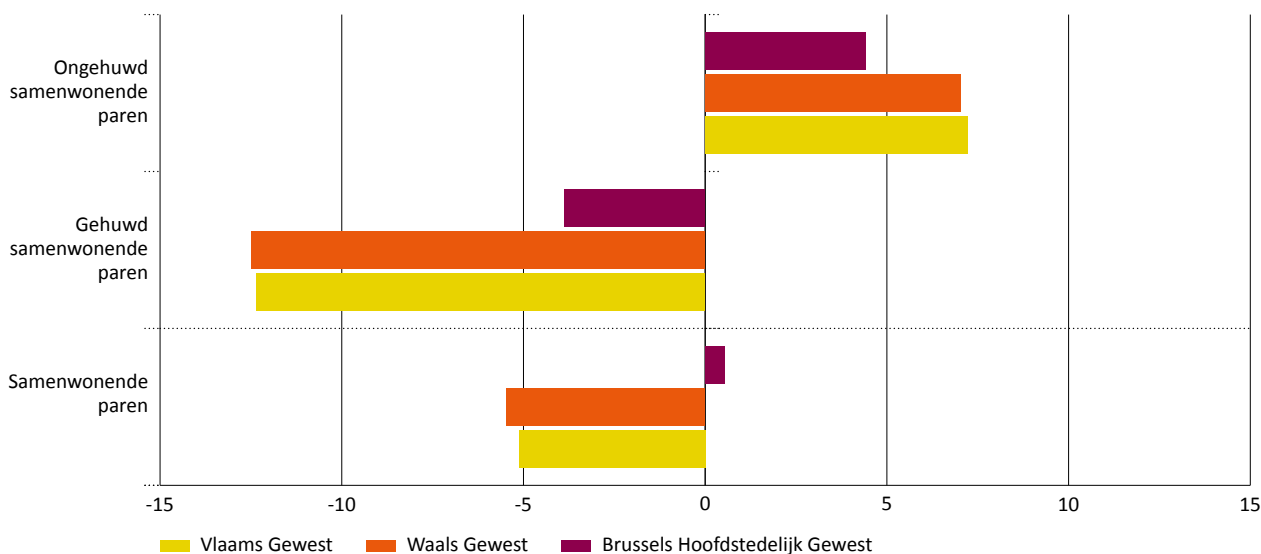
Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

De toename van het aantal echtscheidingen en de geringe hertrouw van gescheiden personen leidt in combinatie met de toenemende levensverwachting tot een verlenging van de periode van echtgescheiden blijven (figuur 4). Het percentage personen dat na een echtscheiding 20 jaar of langer gescheiden blijft, is in het Vlaamse en Waalse Gewest op korte termijn ongeveer verdubbeld. In het Brusselse Gewest lag dit percentage reeds hoog in 2000 – in het bijzonder bij vrouwen – en daar is de stijging zeer gering. Lang gescheiden blijven betekent niet voor hertrouw kiezen; men kan wel opnieuw (kiezen voor) ongehuwd samenwonen met een partner (zie 2.2.). Gescheiden vrouwen blijven meer/langer gescheiden dan mannen; gescheiden mannen kiezen vaker voor hertrouw en/of overlijden eerder (Corijn, 2016b).

2.2 \ Samenwonen met een partner

Op het *niveau van de huishoudens* daalde in België tussen 2000 en 2016 het percentage huishoudens waar partners samenwonen met 4,6 procentpunt (tot 54%). Deze vermindering is in het Vlaamse en Waalse Gewest het resultaat van de daling van het gehuwd samenwonen die niet volledig wordt gecompenseerd door de toename van het ongehuwd samenwonen. In het Brusselse Gewest veranderde weinig, maar daar lag het percentage huishoudens waar partners samenwonen reeds bijzonder laag (38%). De toename van het ongehuwd samenwonen heeft hier wel de daling van het gehuwd samenwonen gecompenseerd (figuur 5 en bijlagetabel A).

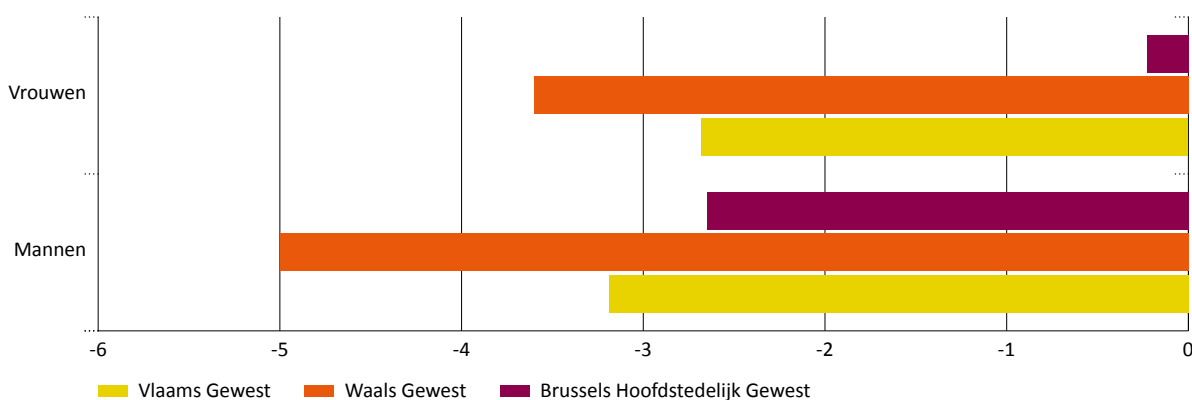
Figuur 5. Veranderingen in het percentage leefvormen waar partners samenwonen en in de verdeling per type, België, per gewest, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Op het *niveau van de personen* zegt de burgerlijke staat niet meer zo vaak als voorheen iets over het al dan niet samenwonen met een partner. In België was er sinds 2000 een lichte daling van het percentage (-3,3 procentpunt) volwassenen dat met een partner samenwoont (tot 58%). De daling was minder sterk in het Vlaamse dan in het Waalse Gewest en was groter bij mannen dan bij vrouwen (figuur 6 en bijlage-tabel 3). In het Brusselse Gewest lag dit percentage in 2000 reeds net onder de 50%; een kleine verdere daling heeft zich er doorgezet bij de mannen; niet bij de vrouwen. Het is alsof met 40% huishoudens met samenwonende paren en met 45% volwassenen die samenwonen met een partner een ondergrens werd bereikt.

Figuur 6. Veranderingen in het percentage volwassenen dat samenwoont met een partner, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

2.3 Samenwonen met kinderen

De ontwikkelingen inzake het samenwonen met kinderen sinds 2000 worden medebepaald door de veranderingen inzake het aantal geboorten binnen of buiten de context van een huwelijk, de gewijzigde huwelijks- en echtscheidingsdynamiek en de toegenomen levensverwachting. Het profiel inzake het al dan niet samenwonen met kinderen op een bepaald tijdstip wordt bepaald door gebeurtenissen in de levensloop zoals de komst van pasgeborenen, het overlijden van kinderen, de komst en het vertrek van inwonende kinderen naar aanleiding van het uit elkaar gaan en het herpartneren van ouders, en door veranderingen in het tijdstip omtrent het verlaten van en terugkeren van kinderen naar het ouderlijke

huis. De geldt zeker voor het profiel inzake het aantal inwonende kinderen op een bepaald tijdstip. De komst van kinderen door geboorten is het best gedocumenteerd.

2.3.1 Geboorten

Sinds de eeuwwisseling steeg aanvankelijk het aantal geboorten in het Vlaamse Gewest; vanaf 2008 daalde dit aantal weer. Ook het totale vruchtbaarheidscijfer nam toe tot 2008, om nadien te dalen (Van Bavel & Nomes, 2016). In het Vlaamse en Brusselse Gewest ligt het aantal geboorten hoger dan in 2005; in het Waalse Gewest is het aantal geboorten iets lager dan toen (tabel 1).

Tabel 1. Geboorten en vruchtbaarheid, België per gewest, 2000-2015, in aantal en vruchtbaarheidscijfer

	2000	2005	2010	2015
Aantal geboorten				
Vlaams Gewest	62.571	64.512	70.079	65.606
Waals Gewest	39.070	38.405	40.482	37.893
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	14.755	16.705	18.612	18.214
Totaal vruchtbaarheidscijfer				
Vlaams Gewest	1,51	1,69	1,81	1,66
Waals Gewest	1,8	1,8	1,85	1,69
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	n.b.	n.b.	2,03	1,85

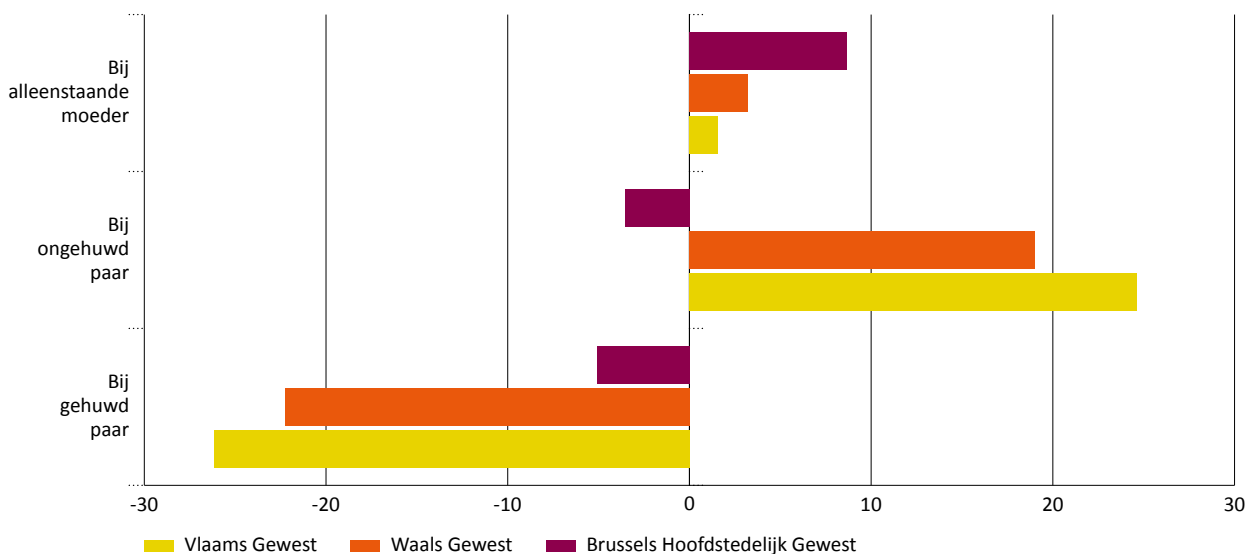
n.b. niet beschikbaar

Bron: AD Statistiek Bevolking; IWEPS, 2017, Van Bavel & Nomes, 2016.

De sterke toename van het ongehuwd samenwonen, vooral op jongere leeftijd, impliceerde dat ook meer kinderen binnen een ongehuwd samenwonen werden geboren. Sinds 2000 is in het Vlaamse en Waalse Gewest het percentage geboorten bij ongehuwd samenwonende paren gestegen tot 36% in 2014⁷ in beide gewesten. Het percentage geboorten bij gehuwde paren is sterk gedaald in diezelfde periode (tot respectievelijk 55% en 44%) (figuur 7 en bijlagetabel 4). De daling is er vooral bij geboorten bij 25- à 34-jarige moeders (Corijn, 2016d). Het percentage geboorten bij alleenstaande moeders wijzigde amper. In het Brusselse Gewest was er minder verandering inzake de leefvorm bij een geboorte en overheersen nog altijd geboorten bij gehuwde paren (2 op de 3 geboorten) en komen geboorten bij ongehuwd samenwonende paren even vaak voor als geboorten bij alleenstaande vrouwen. Het percentage geboorten bij ongehuwde paren stijgt niet meer systematisch, zeker niet in het Brusselse Gewest. Ook niet-Belgische kinderen hebben bij hun geboorte vaker ongehuwd samenwonende ouders (Corijn, 2016d). In Nederland handhaaft het aandeel geboorten bij ongehuwde ouders zich recent op 4 op de 10 geboorten (CBS, 2016).

7 Meest recent beschikbare cijfer op 1.8.2017.

Figuur 7. Veranderingen in de verdeling van de geboorten naar gezinstype, België per gewest, % 2014- % 2000, in procentpunt

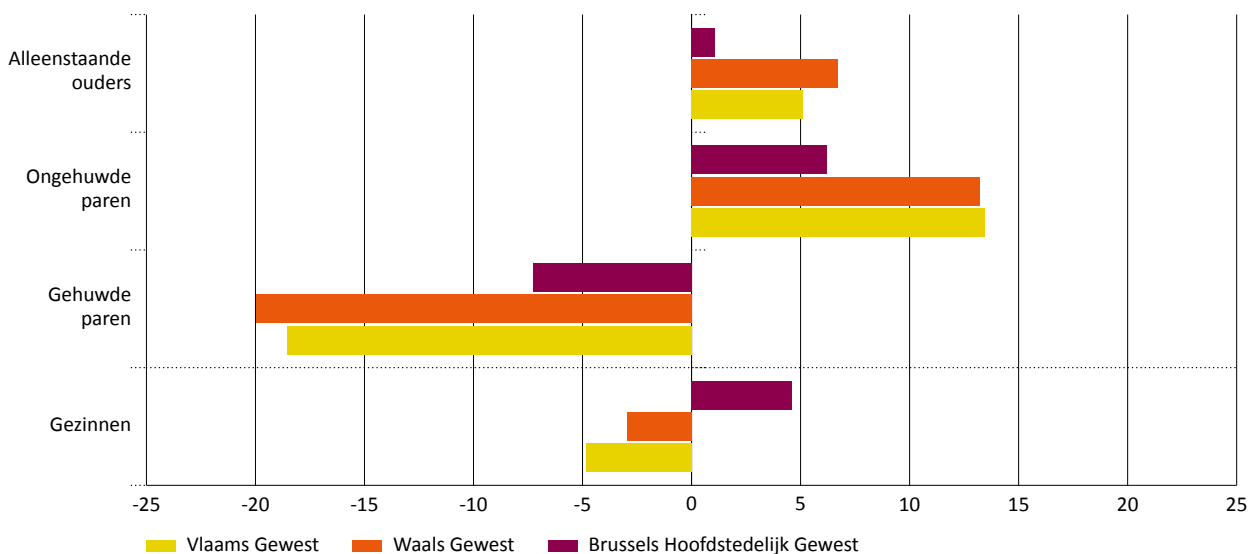
Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

2.3.2 Samenwonen met kinderen

In ons land daalde op het niveau van de *huishoudens* het percentage huishoudens waar ouder(s) en kind(eren) samenwonen (gezinnen) sinds de eeuwwisseling met 3,2 procentpunt. In het Vlaamse Gewest was de daling iets groter (tot 38% in 2016) dan in het Waalse Gewest (tot 40%) (figuur 8 en bijlagetabel A). In het Brusselse Gewest daarentegen is het percentage iets gestegen, maar ligt het nog iets lager (tot 35%) dan in de twee andere gewesten. Op het niveau van de *personen* zijn de veranderingen per leeftijdsgroep relevanter (zie 3.).

Binnen de gezinnen is in het Vlaamse en Waalse Gewest sinds 2000 het percentage gezinnen met gehuwde ouders met bijna 20 procentpunt gedaald. Het percentage met ongehuwde ouders is met 13 procentpunt gestegen en het percentage met alleenstaande ouders met ongeveer 5 à 7 procentpunt (figuur 8 en bijlagetabel A). In beide gewesten waren er bijgevolg in 2016 in ongeveer 1 op de 5 gezinnen ongehuwde ouders. In het Vlaamse Gewest was er binnen de gezinnen in 1 op de 5 gezinnen slechts één ouder; in de 2 andere gewesten in meer dan 1 op de 4 gezinnen. In het Brusselse Gewest zijn de veranderingen minder groot. Daar had in 2016 13% van de gezinnen ongehuwde ouders en wijzigde het percentage van bijna 30% alleenstaande ouders amper.

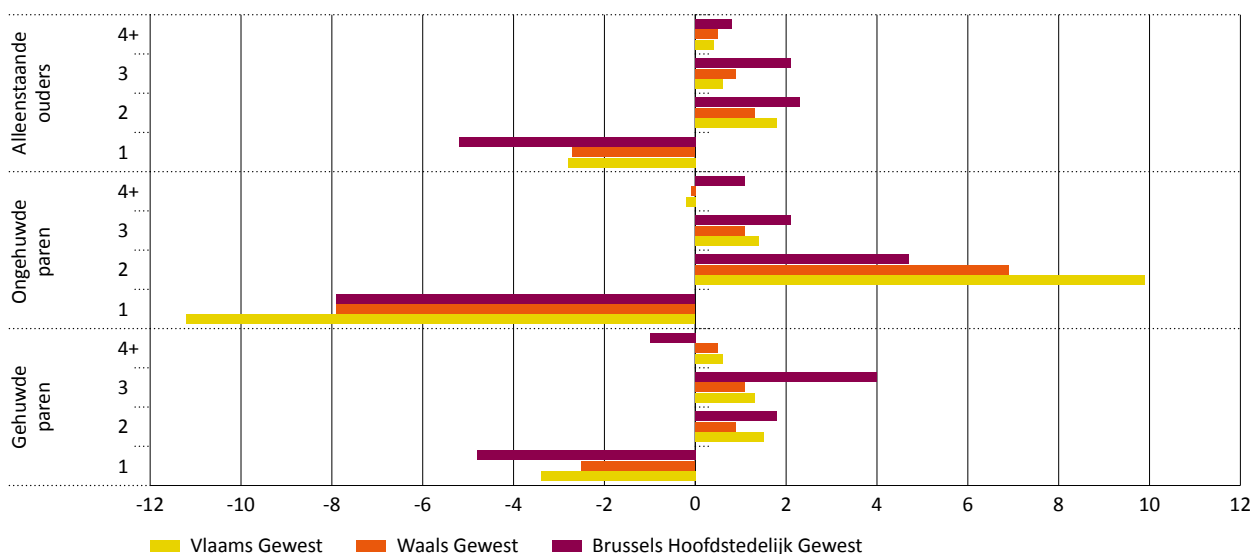
Figuur 8. Veranderingen in het percentage gezinnen en in de verdeling naar gezinstype, België per gewest, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Inzake het aantal inwonende kinderen in een gezin (op een bepaald tijdstip) trad sinds 2000 in elk gewest eenzelfde uitgesproken wijziging op (figuur 9). Ongehuwde ouders hebben veel minder vaak dan voorheen bij een momentopname 1 inwonend kind; ze hebben veel vaker 2 inwonende kinderen dan in 2000. Deze verschuiving is bijzonder groot in het Vlaamse Gewest. Ze wijst er onder meer op dat niet alle ongehuwd samenwonende paren na de geboorte of komst van hun eerste kind huwen, maar ook nog niet gehuwd (of niet hertrouwd) zijn bij de geboorte of komst van een tweede kind. Gezinnen met 3 of meer inwonende kinderen bij een momentopname kenden geen dergelijke wijziging; dit zijn nog steeds in meerderheid gezinnen met gehuwde paren. Vooral in het Brusselse Gewest zijn ouders van grote gezinnen gehuwd. Dit hangt wellicht samen met de meer traditionele herkomst van deze grote gezinnen. In het Vlaamse en Waalse Gewest heeft bij een momentopname ongeveer 60% van de alleenstaanden 1 inwonend kind; dit is sinds 2000 amper gewijzigd. In het Brusselse Gewest hebben alleenstaande ouders wel iets vaker dan voorheen meer dan 1 inwonend kind.

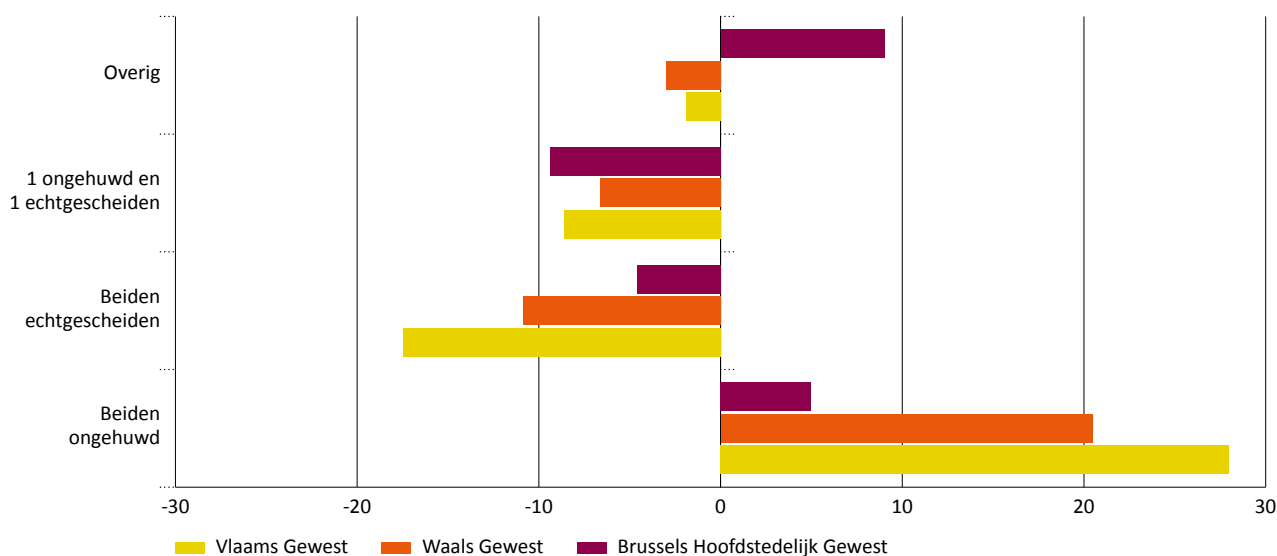
Figuur 9. Veranderingen in de verdeling van de gezinnen naar aantal inwonende kinderen per gezinstype, België, per gewest, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

De toegenomen groep ongehuwd samenwonende paren met inwonende kinderen heeft op relatief korte tijd een totaal ander profiel inzake burgerlijke staat gekregen (figuur 10 en bijlagentabel 5). In het Vlaamse en Waalse Gewest is ongehuwd ouderschap (ongehuwd samenwonende paren met inwonende kinderen) vaker een zaak van 2 ongehuwde partners geworden en minder vaak een zaak van paren waarbij minstens 1 partner gescheiden is. In het Brusselse Gewest zijn de trends analoog maar veel zwakker. In 2000 verschilde de burgerlijke staat van ongehuwde ouderparen sterk naargelang van het gewest. In het Vlaamse Gewest waren er toen ongeveer evenveel ongehuwde ouderparen met 2 ongehuwde partners (35%) als met 2 echtgescheiden partners (31%); in het Brusselse Gewest domineerden toen ouderparen met 2 ongehuwde partners (54%). De uiteenlopende omvang van de veranderingen sinds 2000 resulteerde in 2016 in vrij analoge verdelingen per gewest. Ongeveer 6 op de 10 ongehuwde paren met inwonende kinderen (59% à 65%) bestond in 2016 uit 2 ongehuwde partners en ongeveer 1 op de 10 (10% à 13%) uit 2 gescheiden partners.

Figuur 10. Veranderingen in de verdeling van ongehuwd samenwonende ouders naar burgerlijke staat, België per gewest, % 2016–% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

3 Trends sinds 2000 per leeftijdsgroep

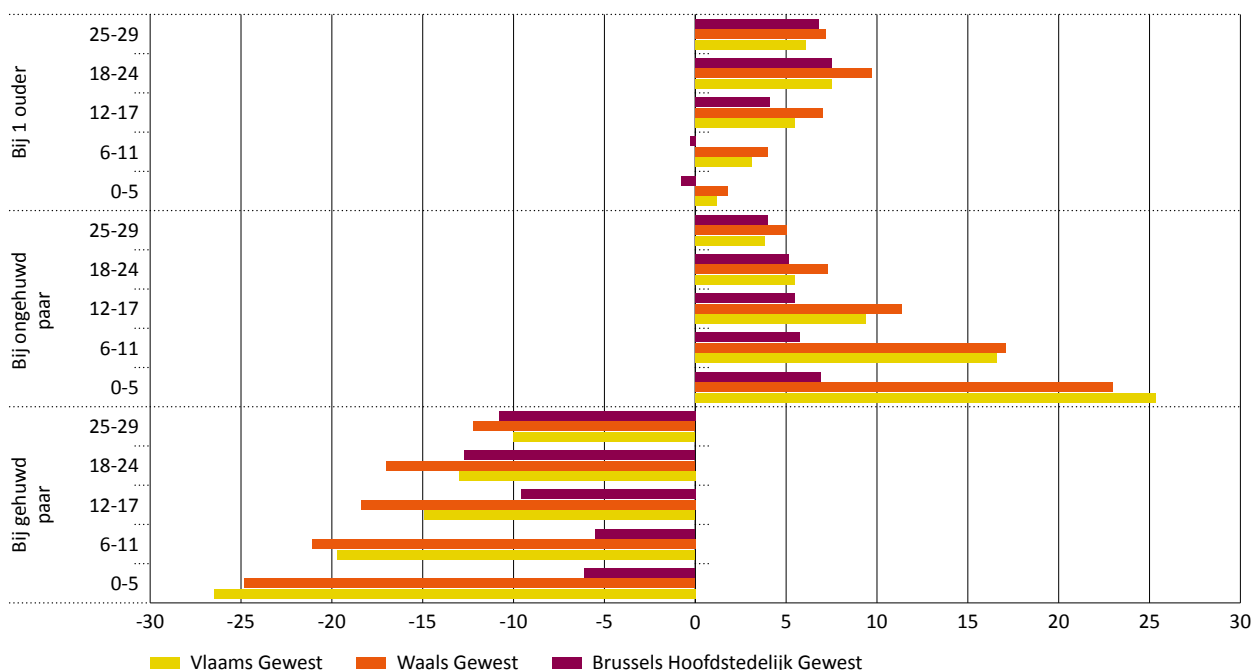
De hierboven geschetste globale veranderingen inzake de leefvorm op huishoudniveau of op persoonsniveau berusten soms op sterkere, soms op zwakkere maar soms ook op tegengestelde ontwikkelingen per leeftijdsgroep. Daarom bespreken we in deze paragraaf de veranderingen op persoonsniveau per leeftijdsgroep. Deze specifieke wijzigingen bieden tevens een genuanceerder zicht op de mogelijke veranderingen in de toekomst. Een relevant geachte leeftijdsindeling is: kinderen en jongeren (0-29 jaar) en de leeftijdsgroepen 18-24, 25-34, 35-49, 50-64, 65-79, 80+ jaar. In de leeftijdsfase van 25 tot 34 jaar wordt doorgaans voor het eerst gehuwd en een eerste kind geboren. Wie uit de echt scheidt doet dit doorgaans op de leeftijd van 35 tot 49 jaar. Op de leeftijd van 50-64 jaar maken veel ouders mee dat hun kinderen het ouderlijke huis verlaten. Vanaf de leeftijd van 65 jaar vergroot de kans op het verlies van de partner door overlijden. De implicaties van de toegenomen levensverwachting op de leeftijd van 65 jaar worden het meest zichtbaar bij 80-plussers. Door de schommelingen in het aantal geboorten in de vorige eeuw is de opbouw van de bevolking naar leeftijd sterk gewijzigd. We verwijzen hiervoor naar bijlagentabel 1.

Per leeftijdsgroep focussen we op de veranderingen in de verdeling naar burgerlijke staat en naar leefvorm. De absolute aantallen en de procentuele verdelingen staan respectievelijk in bijlagentabel 2 en 3. Omdat vooral de groep ongehuwden en de groep gescheiden personen is toegenomen, schenken we specifieke aandacht aan hun gewijzigde leefvorm. In de figuren betreft de leefvorm 'overig' alle andere dan de vermelde leefvormen; de samenstelling van deze restgroep wijzigt naargelang van de leeftijdsgroep omdat het doorgaans om leefvormen gaat die uitzonderlijk zijn in die leeftijdsgroep.

3.1 Minder kinderen en jongeren met gehuwde ouders

We starten met de veranderingen *op persoonsniveau* in het gezinstype van *kinderen en jongeren* (0 tot 29 jaar) die bij hun ouder(s)⁸ inwonen. Thuiswonende kinderen en jongeren wonen in 2016 veel vaker dan in 2000 (op een bepaald tijdstip in hun levensloop) bij ongehuwde ouders (figuur 11 en bijlagetabel 6). Dit neemt niet weg dat zij op een eerder tijdstip of op een later tijdstip bij gehuwde ouders of bij een alleenstaande ouder hebben gewoond of zullen wonen. Dit is vooral zo in het Vlaamse en Waalse Gewest. Deze wijziging geldt vooral voor de jongsten: in 2016 woonde van alle 0- à 5-jarigen ongeveer 1 op de 3 bij ongehuwde ouders. De verschuiving is geringer naarmate de kinderen ouder zijn. Vooral vanaf de leeftijd van 12 jaar woont men iets vaker dan voorheen bij een alleenstaande ouder. In het Brusselse Gewest zijn de veranderingen analoog maar geringer.

Figuur 11. Veranderingen in de verdeling van thuiswonende kinderen en jongeren naar gezinstype per leeftijdsgroep, België per gewest, % 2016-% 2000, in procentpunt

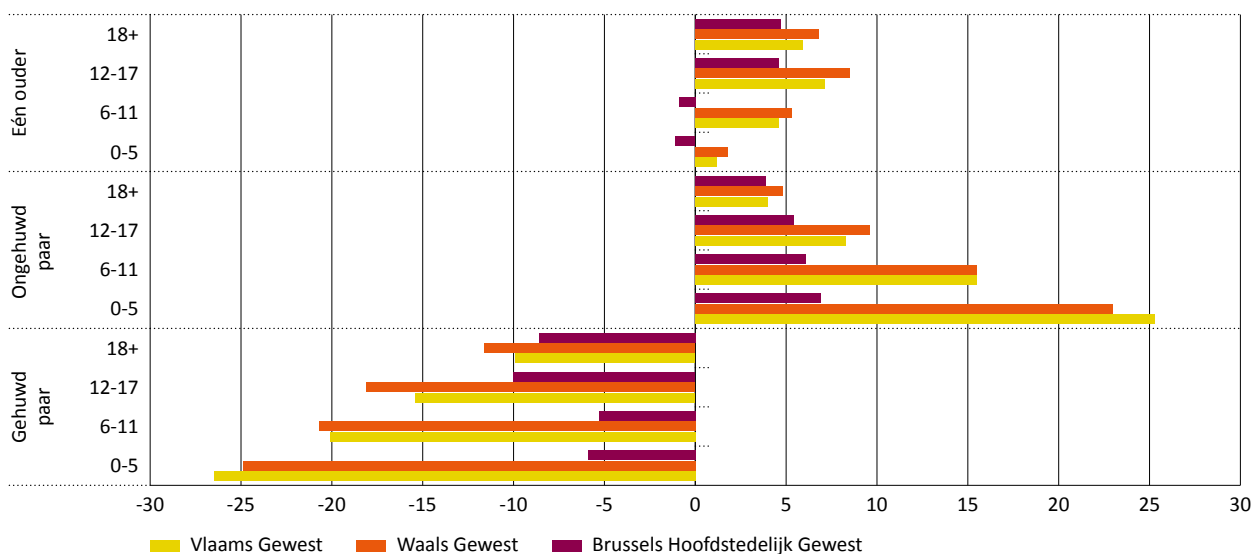

Bron: AD Statistiek, bewerking SVR.

Inzake ouderschap van thuiswonende kinderen en jongeren is het ook relevant om op *huishoudniveau* na te gaan of jongere gezinnen verschillen van oudere gezinnen. Hiertoe nemen we de leeftijd van het jongste inwonende kind in het gezin als een indicatie van de fase in de gezinsvorming. In het Vlaamse en Waalse Gewest daalde het percentage gezinnen met gehuwde ouders in alle fasen van de gezinsvorming (figuur 12). De daling is minder sterk naarmate het jongste kind ouder is, maar blijft merkbaar als het jongste thuiswonende kind reeds meerderjarig is. In het Vlaamse en Waalse Gewest wordt bij de jongste gezinnen de daling van het percentage gezinnen met gehuwde ouders bijna volledig gecompenseerd door de stijging van het percentage met ongehuwde ouders. Als het jongste inwonende kind 12 à 17 jaar is, is de stijging van het percentage gezinnen met ongehuwde ouders bijna even sterk als de stijging van het percentage met één ouder. In het Brusselse Gewest zijn de veranderingen, vooral bij jongere gezinnen veel geringer.

⁸ Zoals eerder vermeld gaat het niet altijd om 2 biologische ouders, maar kan het ook gaan om een biologische ouder en zijn/haar partner.

Figuur 12. Veranderingen in de verdeling van de gezinnen naar leeftijd van het jongste inwonende kind, per gezinstype, België per gewest, % 2016-% 2000, in procentpunt

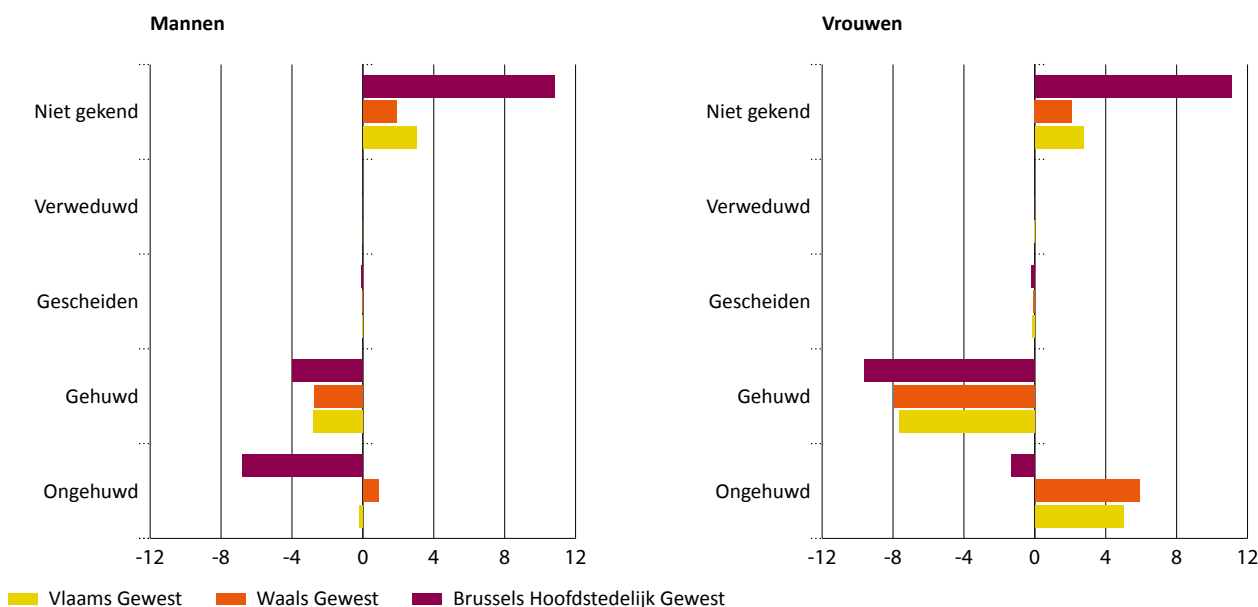

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

3.2 Minder jongvolwassenen met een partner en meer jongvolwassenen met één ouder

De leeftijd 18-24 jaar was lange tijd de leeftijdsfase waarin jongvolwassenen die (zeer) vroeg wilden huwen dit ook effectief deden. Door het verdere uitstel of afstel van een eerste huwelijk wijzigde sinds 2000 de burgerlijke staat van 18- à 24-jarige mannen amper; bij vrouwen zijn er nog iets minder gehuwden dan voorheen (figuur 13 en bijlagentabel 2). In het Brusselse Gewest trad een sterke toename op van het percentage jongvolwassenen met een niet-gekende burgerlijke staat. Een verklaring hiervoor moet liggen bij jongeren van vreemde herkomst. Dit gaat bij Brusselse jonge mannen samen met een sterke daling van het percentage ongehuwden; bij Brusselse jonge vrouwen met een sterke daling van het percentage gehuwden.

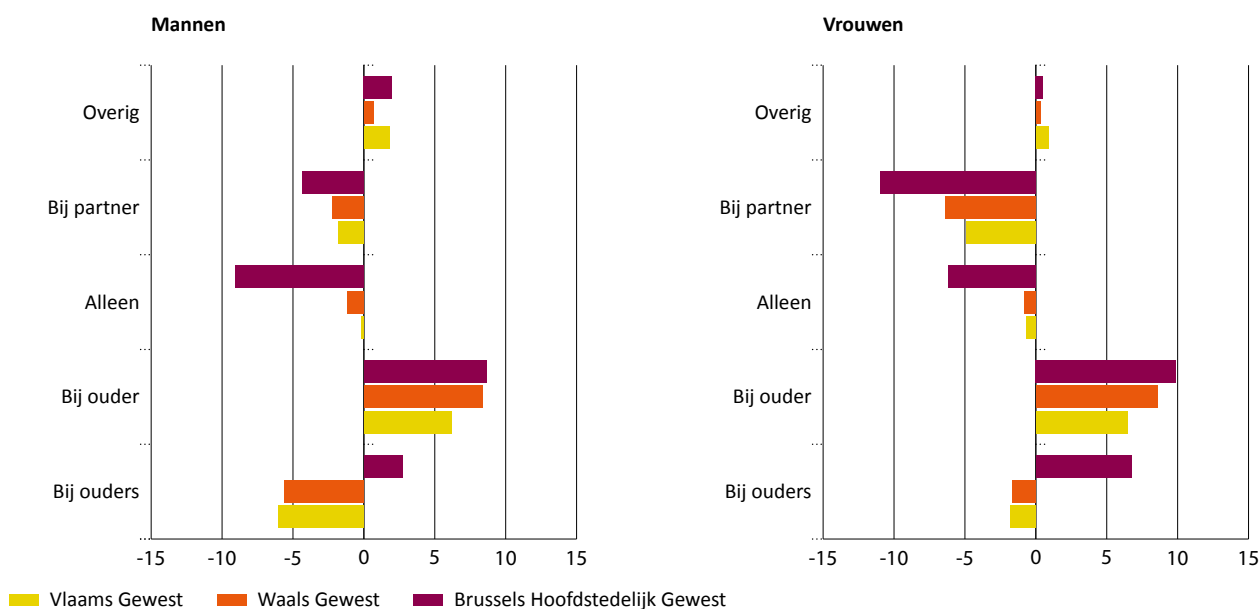
Figuur 13. Veranderingen in de verdeling van 18- à 24-jarigen naar burgerlijke staat, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Het uitstel van het eerste huwelijk brengt in het Vlaamse en Waalse Gewest een geringe daling van het percentage 18- à 24-jarigen dat samenwoont met een partner met zich mee. Deze daling is iets groter bij vrouwen dan bij mannen (figuur 14 en bijlagetabel 3). Deze trend impliceert vooral dat relatief meer jongvolwassenen in het ouderlijke huis (blijven) wonen, met name bij een alleenstaande ouder. Deze ontwikkeling heeft te maken met de toename van het aantal (echt)scheidingen in de generatie van de ouders van deze jongvolwassenen. De toename van het percentage 18- à 24-jarigen dat bij een alleenstaande ouder woont, is kleiner in het Vlaamse dan in het Waalse Gewest. In beide gewesten veranderde op 16 jaar tijd weinig in het patroon van (tijdelijk) alleenwonen op deze leeftijd. In het Brusselse Gewest wonen jongvolwassenen veel minder vaak alleen dan voorheen; ze blijven vaker bij hun ouders of hun alleenstaande ouder wonen.

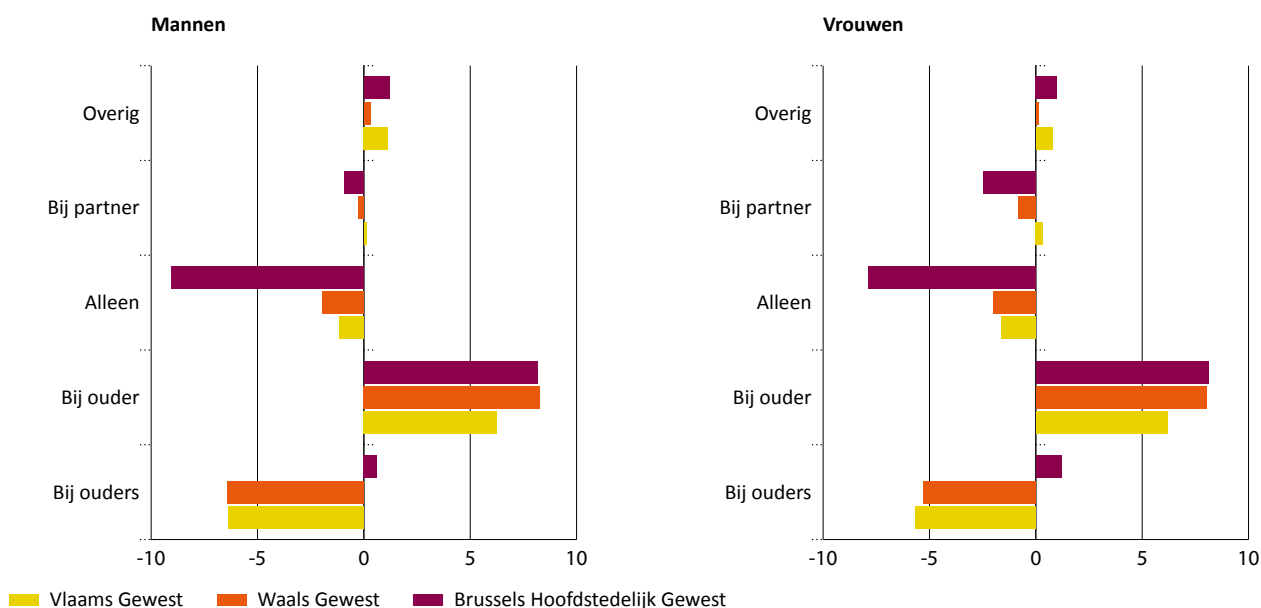
Figuur 14. Veranderingen in de verdeling van 18- à 24-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

In het Vlaamse en Waalse Gewest zijn minstens 9 op de 10 jongvolwassenen ongehuwd. De veranderingen inzake de leefvorm van ongehuwden (figuur 15) zijn dan ook parallel aan die van de totale leeftijdsgroep. Inzake het samenwonen met een partner wijzigde weinig voor ongehuwden op deze leeftijd. Hun leefvorm verschoof in het Vlaamse en Waalse Gewest vooral van minder bij 2 ouders wonen naar vaker bij 1 ouder wonen. In het Brusselse Gewest ging de verschuiving van minder alleenwonen naar vaker bij 1 ouder wonen.

Figuur 15. Veranderingen in de verdeling van ongehuwde 18- à 24-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

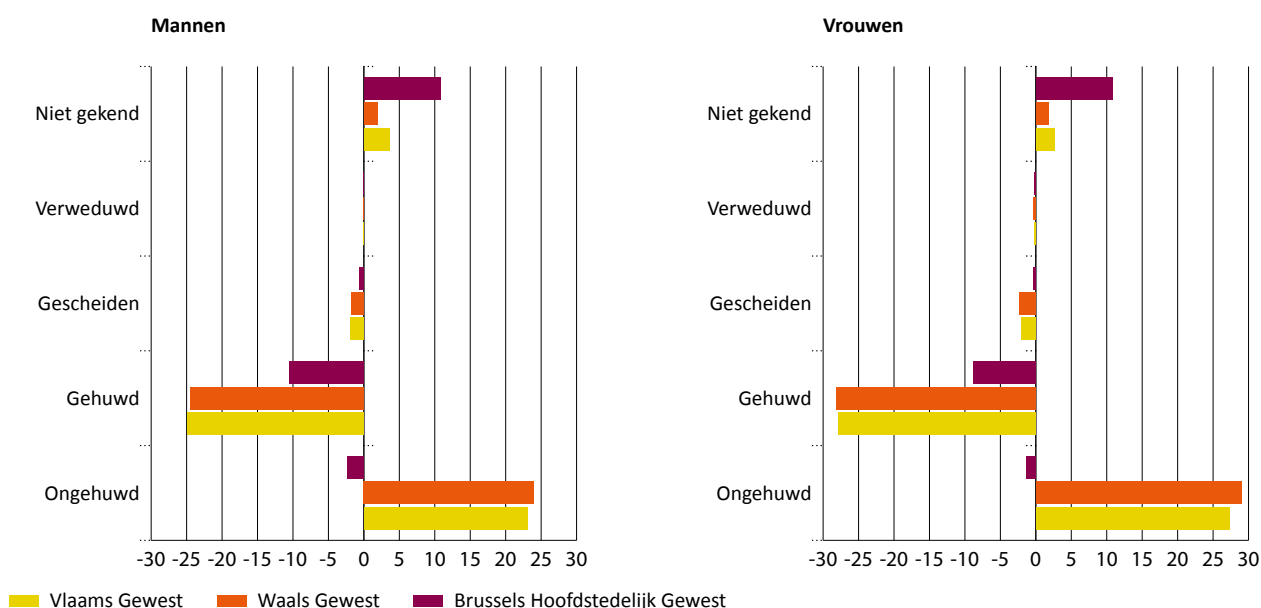

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

3.3 Meer 25- à 34-jarigen zonder huwelijk en zonder kinderen

Door het verdere uitstel of afstel van een eerste huwelijk sinds de eeuwwisseling steeg in het Vlaamse en Waalse Gewest in de leeftijdsgroep 25 à 34 jaar het percentage ongehuwden met 20 procentpunt of meer (figuur 16 en bijlagetabel 2). Complementair hieraan daalde het percentage gehuwden even sterk. Deze wijziging was iets groter voor vrouwen dan voor mannen. Een dergelijke verschuiving trad niet op in het Brusselse Gewest. Daar bleef op deze leeftijd het percentage ongehuwden gelijk en daalde het percentage gehuwden, wellicht omwille van de stijging van het aandeel met een niet-gekende burgerlijke staat.

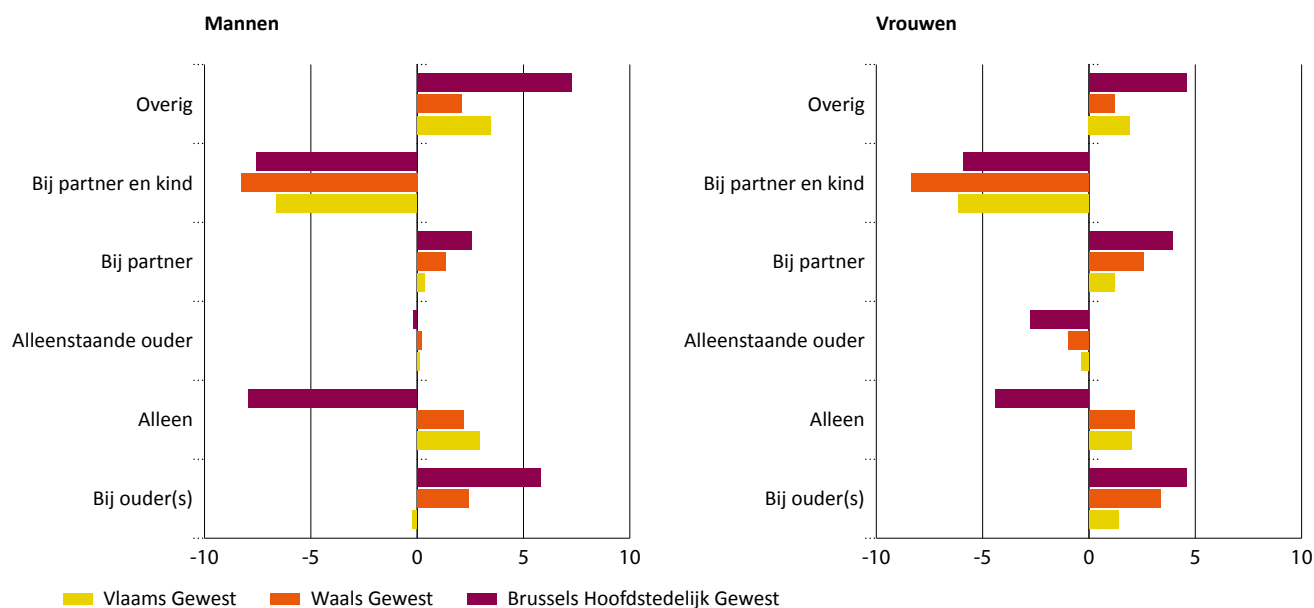
Figuur 16. Veranderingen in de verdeling van 25- à 34-jarigen naar burgerlijke staat, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Het niet opteren voor een huwelijk (gehuwd samenwonen) werd bij 25- à 34-jarigen niet volledig gecompenseerd door de keuze voor een ongehuwd samenwonen (figuur 17 en bijlagetabel 3). Het percentage 25- à 34-jarigen dat met een partner samenwoont is sinds 2000 gedaald. Vooral het percentage dat dit deed met kind(eren) – en dus reeds op deze leeftijd een gezin vormde – is gedaald. Het percentage dat dit deed zonder kind(eren) steeg amper, het steeg iets bij Brusselse vrouwen. In het Vlaamse en Waalse Gewest zijn de veranderingen analoog bij mannen en vrouwen. In het Brusselse Gewest wonen op deze leeftijd vooral mannen minder vaak alleen dan voorheen. Brusselse vrouwen wonen iets minder vaak alleen of als alleenstaande moeder. Vooral Brusselse mannen, maar ook Brusselse vrouwen, wonen iets vaker dan voorheen bij hun ouder(s) of bij een ander huishouden.

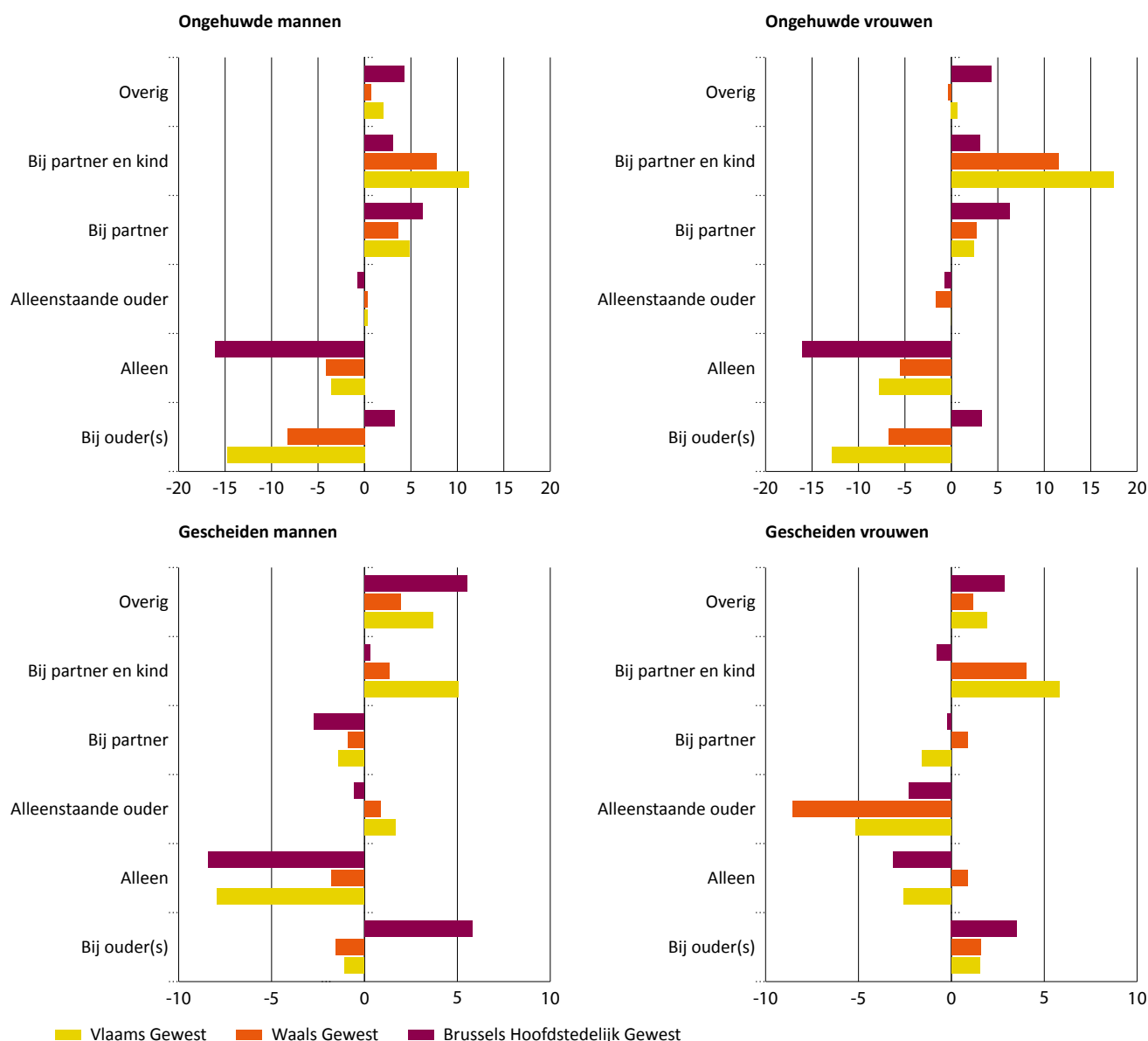
Figuur 17. Veranderingen in de verdeling van 25- à 34-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

De toegenomen groep *ongehuwde* 25- à 34-jarigen (figuur 16) ging sinds de eeuwwisseling vaker samenwonen met een partner; ze deden dit vooral met inwonende kind(eren), iets minder vaak zonder kind(eren) (figuur 18). Gezinsvorming (de komst van kinderen) zonder huwelijk kreeg meer en meer vorm. De toename hiervan was groter in het Vlaamse Gewest dan in het Waalse Gewest, waardoor het verschil tussen de gewesten verdween. Ongehuwden wonen op deze leeftijd minder vaak dan voorheen bij hun ouder(s). Ook het percentage ongehuwden dat alleenwoont is iets gedaald; sterker bij vrouwen dan bij mannen. Alleenstaand moederschap bij ongehuwde 25- à 34-jarigen is en blijft uitzonderlijk (5%). Brusselse ongehuwde mannen en vrouwen wonen op de leeftijd van 25-34 jaar sinds de eeuwwisseling veel minder vaak alleen; ze wonen vaker bij hun ouder(s) of bij een ander huishouden in. Het percentage *gescheiden* 25- à 34-jarigen wijzigde sinds de eeuwwisseling amper (figuur 16), maar hun leefvorm is wel iets veranderd (figuur 18). Ze wonen vaker dan voorheen met een partner én kind(eren) samen. Deze toename is bijzonder groot in het Vlaamse Gewest waardoor het verschil met het Waalse Gewest is verkleind. Gescheiden 25- à 34-jarige vrouwen wonen minder vaak dan in 2000 als alleenstaande moeder; dit is vooral zo in het Waalse Gewest. Brusselse gescheiden mannen zijn vaker dan in 2000 terug bij hun ouder(s) gaan wonen na een echtscheiding en wonen minder vaak alleen dan voorheen. Bij Brusselse gescheiden vrouwen trad op dat vlak minder verandering op.

Figuur 18. Veranderingen in de verdeling van ongehuwde en gescheiden 25- à 34-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

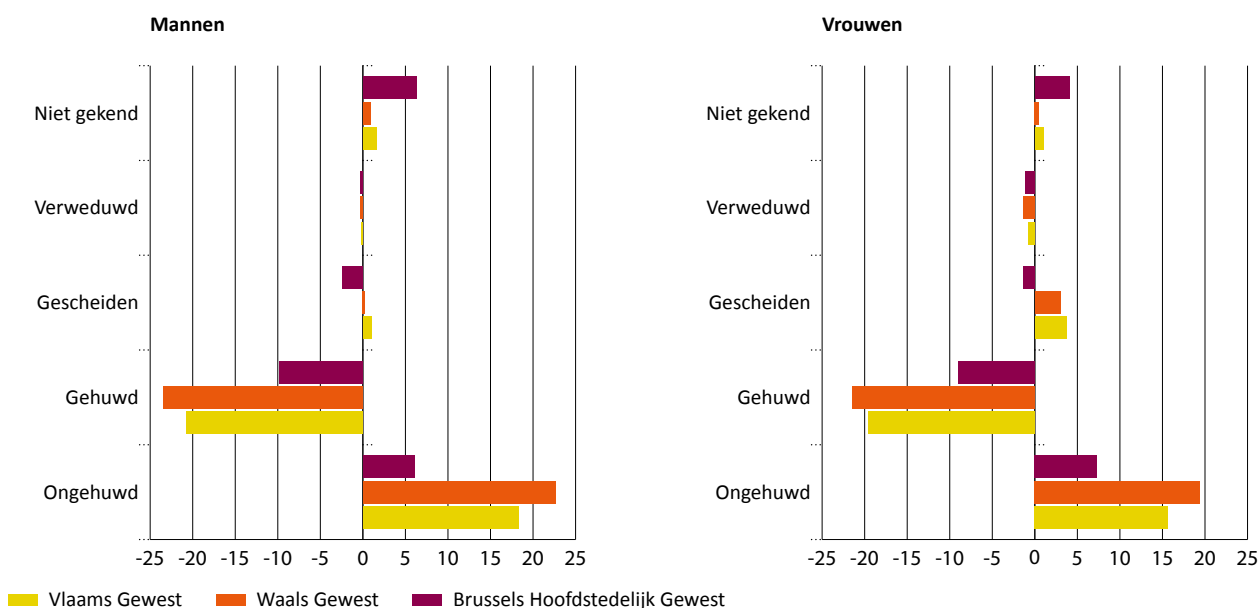

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

3.4 Meer gezinnen bij ongehuwde en gescheiden 35- à 49-jarigen

Sinds de eeuwwisseling hebben in het Vlaamse en Waalse Gewest ook de 35- à 49-jarigen een eerste huwelijk verder uitgesteld of afgesteld. Dit resulteerde in een hoger percentage ongehuwden en een lager percentage gehuwden (figuur 19 en bijlagetabel 2). Het percentage gescheiden personen op deze leeftijd bleef redelijk stabiel onder meer omdat er op jongere leeftijd minder werd gehuwd. In het Brusselse Gewest is het uitstel en afstel van het huwelijk veel geringer.

Figuur 19. Veranderingen in de verdeling van 35- à 49-jarigen naar burgerlijke staat, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

De aanzienlijke omslag van gehuwd naar ongehuwd ging in het Vlaamse en Waalse Gewest op deze leeftijd gepaard met minder grote veranderingen inzake leefvorm (figuur 20). Het uitstellen, afstellen en/of verbreken van een huwelijk werd echter niet volledig gecompenseerd door een keuze voor ongehuwd samenwonen met een partner. Het percentage 35- à 49-jarigen dat samenwoont met een partner daalde iets bij vrouwen; het percentage dat tevens met kind(eren) samenwoont daalde ook, vooral bij mannen. Bij mannen van deze leeftijd nam het alleenwonen iets toe; bij vrouwen het alleenstaand moederschap. In het Brusselse Gewest steeg het percentage vrouwen dat samenwoont met partner én kind(eren); daarnaast was er een daling van het percentage alleenwonenden en vooral bij mannen een stijging van het inwonen bij een ander huishouden.

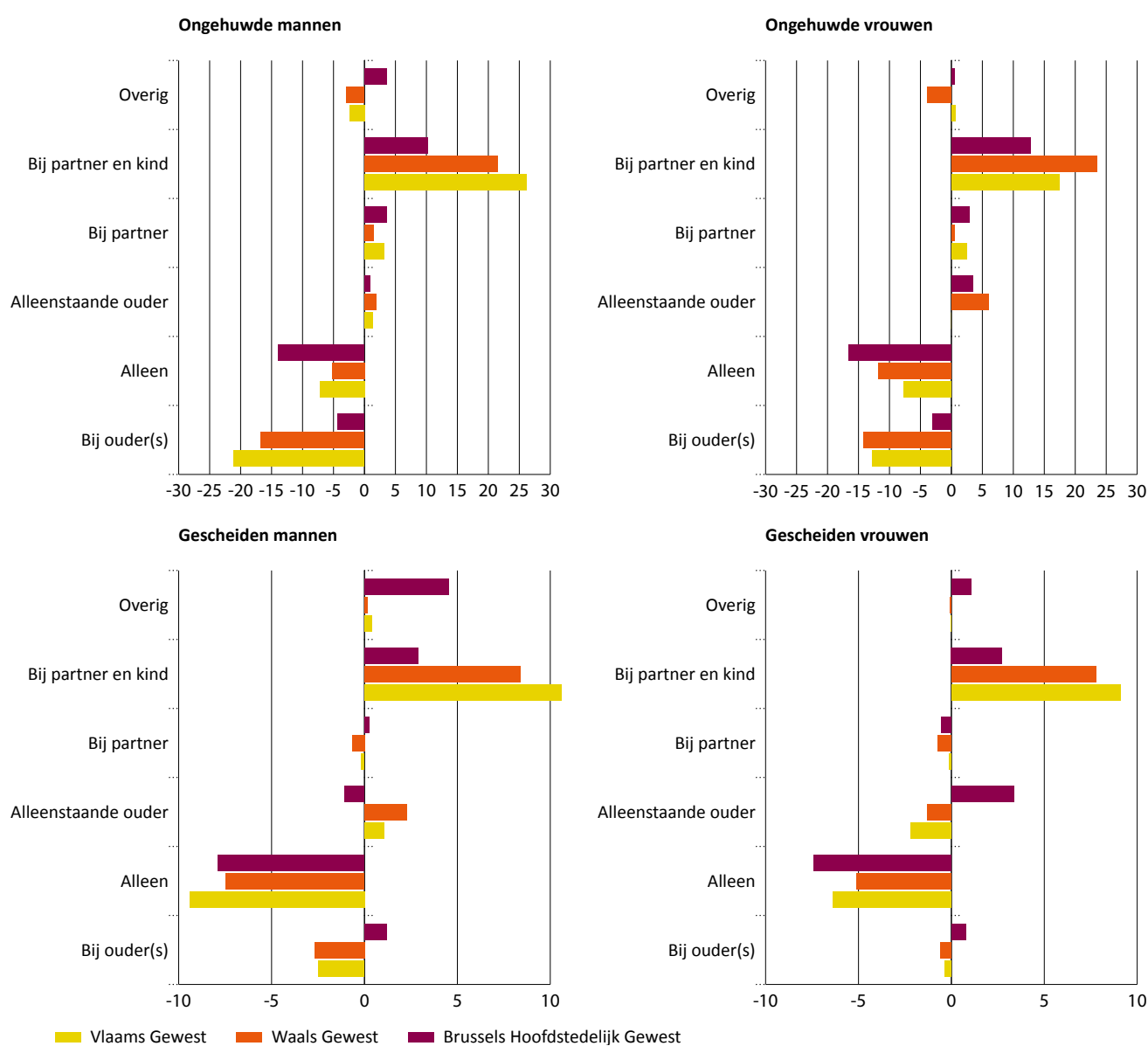
Figuur 20. Veranderingen in de verdeling van 35- à 49-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

De veranderingen naar leefvorm van de ongehuwden en gescheiden personen op deze leeftijd (figuur 21) wijken af van de veranderingen in de totale groep. Bij beide subgroepen valt de toename van het samenwonen met partner én kind(eren) op. De toegenomen groep *ongehuwde* 35- à 49-jarigen (figuur 19) woont vaker dan in 2000 samen met partner én kind(eren). Dit gaat samen met veel minder alleenwonen en veel minder bij de ouder(s) wonen. Alleenstaand moederschap bij ongehuwde vrouwen van deze leeftijd is in het Waalse Gewest iets toegenomen. Hoewel het percentage *gescheiden* 35- à 49-jarigen amper wijzigde (figuur 19), veranderde hun leefvorm op uitgesproken wijze. Na een echtscheiding wonen ze minder vaak alleen en vaker samen met een partner en kind(eren) dan in 2000. Het percentage gescheiden alleenstaande moeders is in het Vlaamse en Waalse Gewest iets afgenomen; het percentage gescheiden mannen en vrouwen dat met partner én kind(eren) samenwoont is aanzienlijk toegenomen. De veranderingen in de leefvorm van deze gescheiden leeftijdsgroep zijn iets meer uitgesproken in het Vlaamse dan in het Waalse Gewest. Gescheiden Brusselse mannen van deze leeftijd trekken vaker dan voorheen bij een ander huishouden in.

Figuur 21. Veranderingen in de verdeling van ongehuwde en gescheiden 35- à 49-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

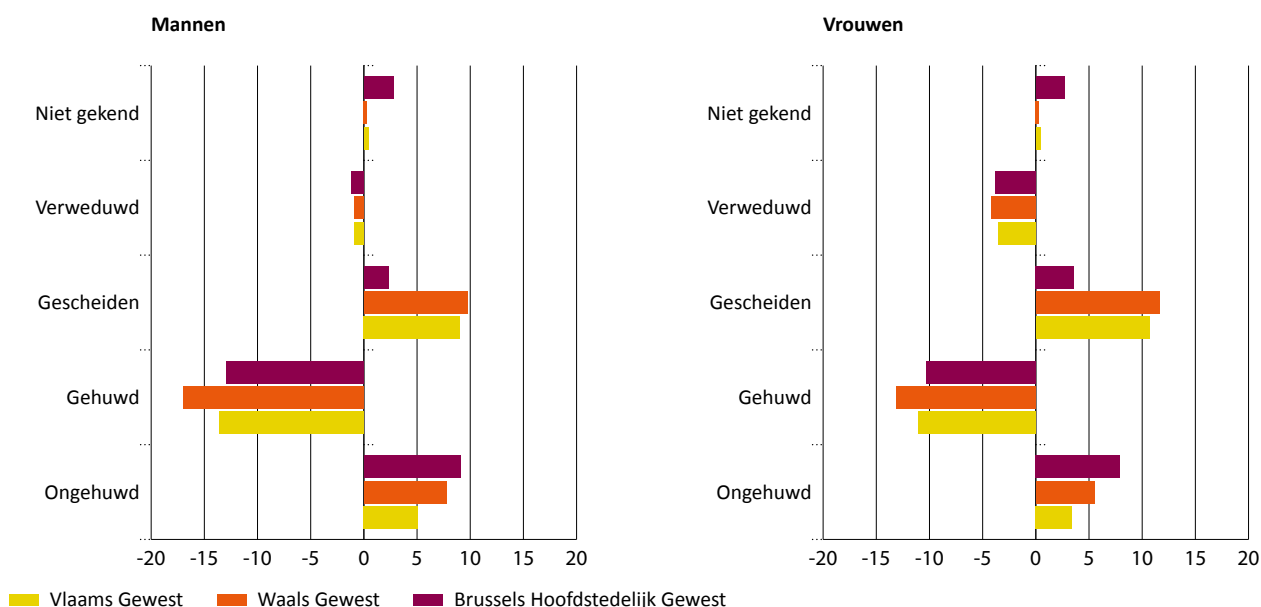

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR..

3.5 Minder gehuwden en meer ongehuwd samenwonenden bij 50- à 64-jarigen

Het uitstel van een eerste huwelijk lijkt bij een toegenomen percentage 50- à 64-jarigen tot afstel van een huwelijk te leiden, zo blijkt uit het gestegen percentage ongehuwden op deze leeftijd (figuur 22 en bijlagetabel 2). Deze toename is iets geringer in het Vlaamse Gewest en is het grootst in het Brusselse Gewest. Bij deze leeftijdsgroep heeft de afgenomen duurzaamheid van huwelijken in het Vlaamse en Waalse Gewest tot een groter percentage gescheiden personen geleid. Dit is het resultaat van vaker langer gescheiden blijven en van scheiden op latere leeftijd. Bij vijftigers en jonge zestigers manifesteert zich een geringe daling van het percentage weduwes dankzij de toegenomen levensverwachting van de echtgenoten. Gehuwd zijn is op deze leeftijd niet meer de overheersende burgerlijke staat, hoewel de toegenomen levensverwachting het percentage gehuwden niet nog meer deed dalen. In het Vlaamse Gewest daalde het percentage gehuwden sinds 2000 van 80% naar 69%.

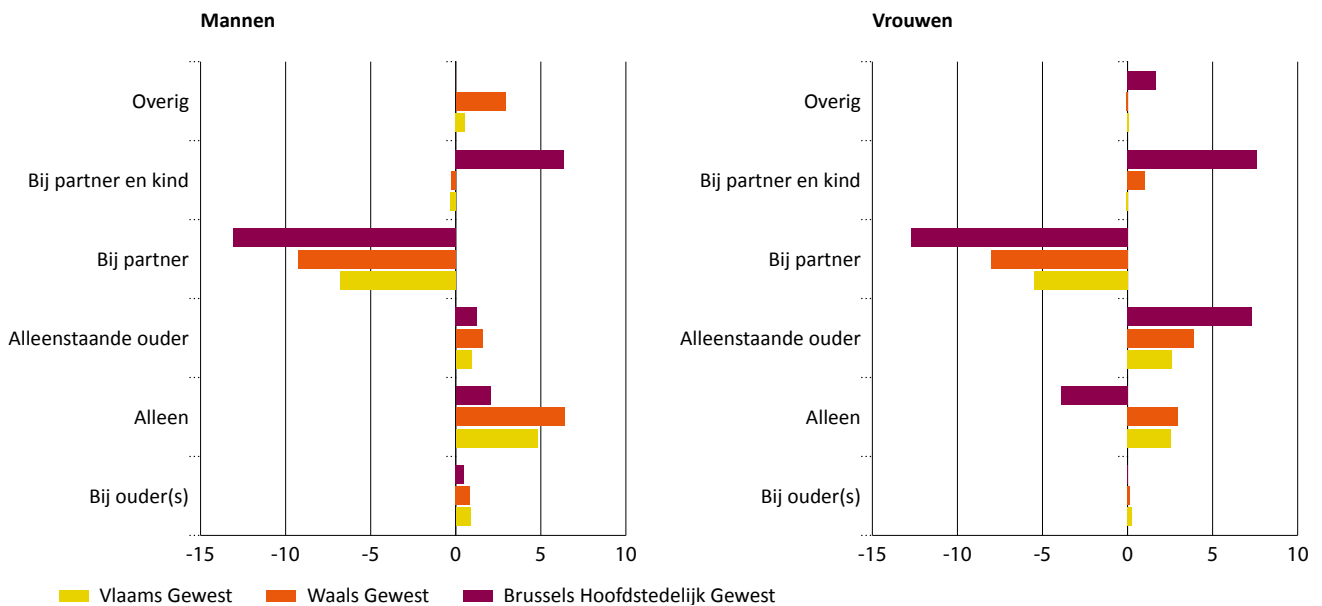
Figuur 22. Veranderingen in de verdeling van 50- à 64-jarigen naar burgerlijke staat, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

De aanzienlijke veranderingen in de burgerlijke staat resulteren voor deze leeftijdsgroep in een sterke daling van het percentage dat samenwoont met een partner zonder kinderen (figuur 23 en bijlagetabel 3). Ook op deze leeftijd wordt de daling van het gehuwd samenwonen niet volledig gecompenseerd door de toename van het ongehuwd samenwonen. De terugval van het samenwonen met een partner vertaalt zich in een geringe stijging van het percentage alleenwonende mannen en alleenstaande moeders. Deze veranderingen zijn iets kleiner in het Vlaamse dan in het Waalse Gewest. In het Brusselse Gewest woont men op deze leeftijd iets vaker dan in 2000 nog met partner én kind(eren) samen en wonen vrouwen iets vaker als alleenstaande moeder. Het aantal inwonende kinderen en de keuze van de leefvorm van jongvolwassenen kinderen speelt hierin een rol.

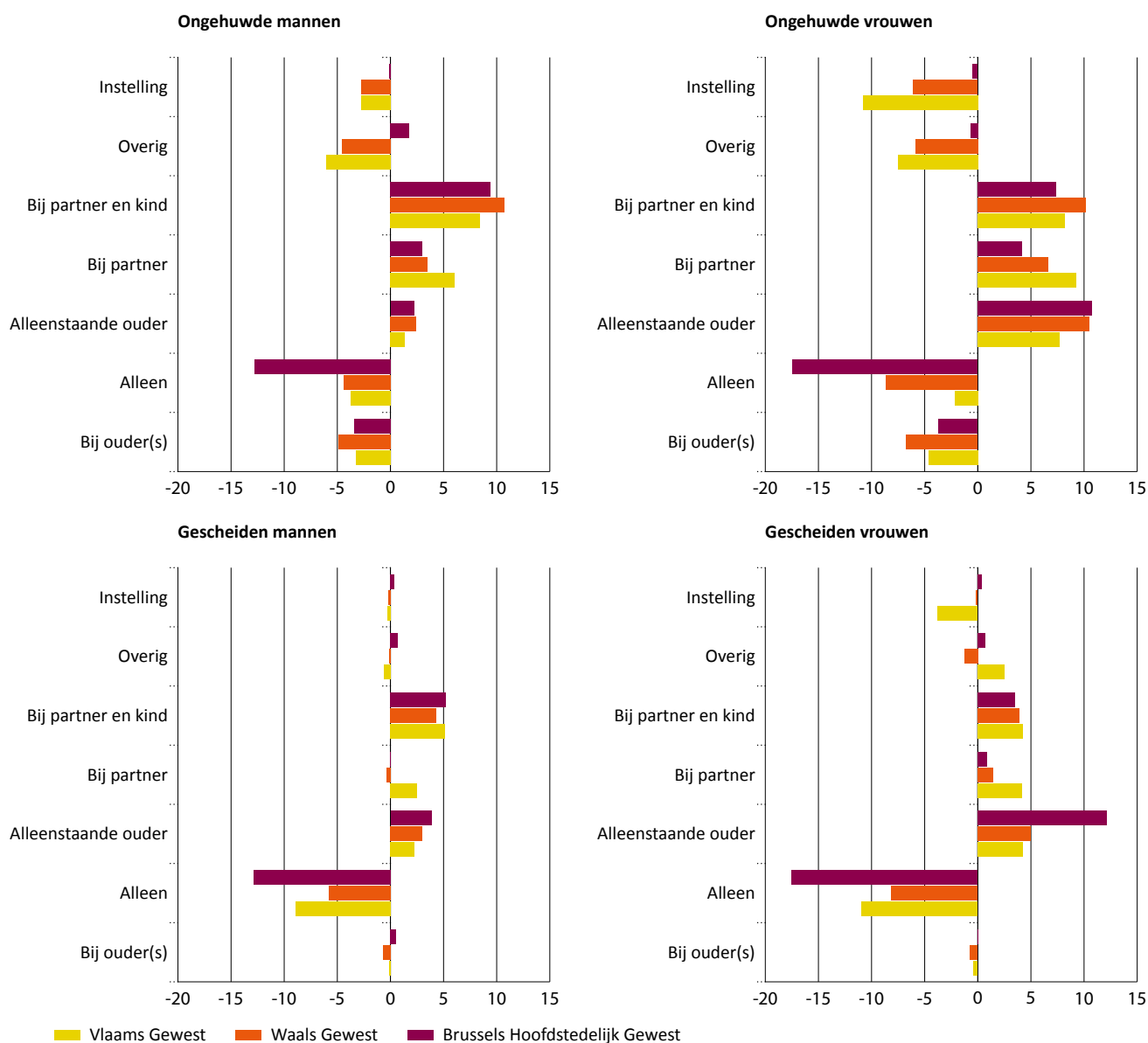
Figuur 23. Veranderingen in de verdeling naar leefvorm van 50- à 64-jarigen, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Vooraf de toegenomen groep ongehuwden, maar ook de toegenomen groep gescheiden personen (figuur 22), zijn anders gaan wonen (figuur 24). De globale daling van het percentage dat samenwoont met een partner, komt door de daling van het percentage gehuwden (gehuwd samenwonenden), want zowel de ongehuwde als de gescheiden 50- à 64-jarigen wonen vaker dan in 2000 met een partner samen, al dan niet met kind(eren). Geen huwelijk op deze leeftijd betekent sinds 2000 minder vaak zonder samenwonende partner. Vooral ongehuwden gingen meer samenwonen met een partner, met of zonder inwonende kinderen. Bij gescheiden personen is die toename iets minder uitgesproken. De *ongehuwden* op deze leeftijd wonen minder vaak alleen en minder vaak bij hun ouder(s); ze verblijven tevens minder vaak in een instelling en wonen minder vaak bij een ander huishouden in. Zo verbleef in 2000 in het Vlaamse Gewest 13% ongehuwde 50- à 64-jarige vrouwen in een instelling; in 2016 is dit nog amper 3%. Ongehuwde vrouwen van deze leeftijd wonen vaker dan voorheen als alleenstaande moeder, wellicht na het verbreken van een ongehuwd samenwonen. Ook de *gescheiden* 50- à 64-jarigen wonen minder vaak dan in 2000 alleen. In het Brusselse Gewest is op deze leeftijd, zowel onder ongehuwden als onder gescheiden personen, het alleenwonen het sterkst afgenomen.

Figuur 24. Veranderingen in de verdeling van ongehuwde en gescheiden 50- à 64-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

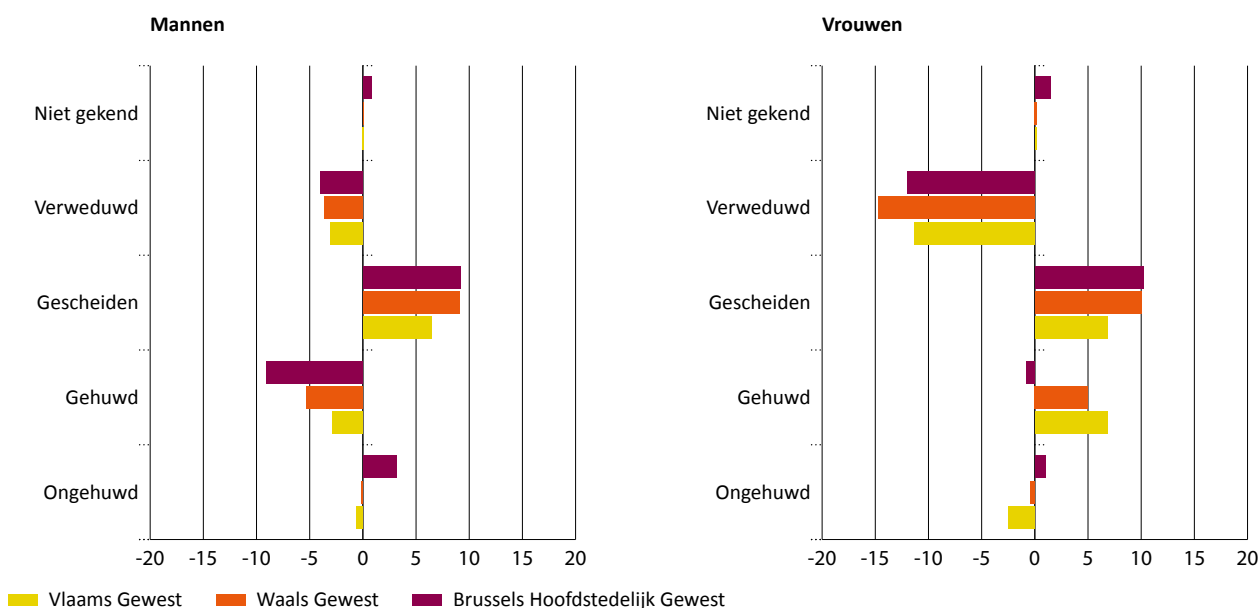

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

3.6 Minder weduwes en meer vrouwen die samenwonen met een partner bij 65- à 79-jarigen

De echtscheidingsgolf sinds de jaren 1980 laat in 2016 ook duidelijke sporen na bij 65- à 79-jarigen. Het percentage gescheiden (gebleven) personen op deze leeftijd is toegenomen; in het Vlaamse Gewest tot 9% (figuur 25 en bijlagentabel 2). Bij mannen was dit ten koste van het percentage gehuwden en het percentage weduwnaars. Bij vrouwen nam naast het percentage gescheiden vrouwen ook het percentage echtgenotes toe omdat echtgenoten langer bleven leven en het percentage weduwes daalde. In het Brussels Gewest nam het percentage ongehuwde mannen van 65-79 jaar iets toe; tot 14% wat uitzonderlijk hoog is.

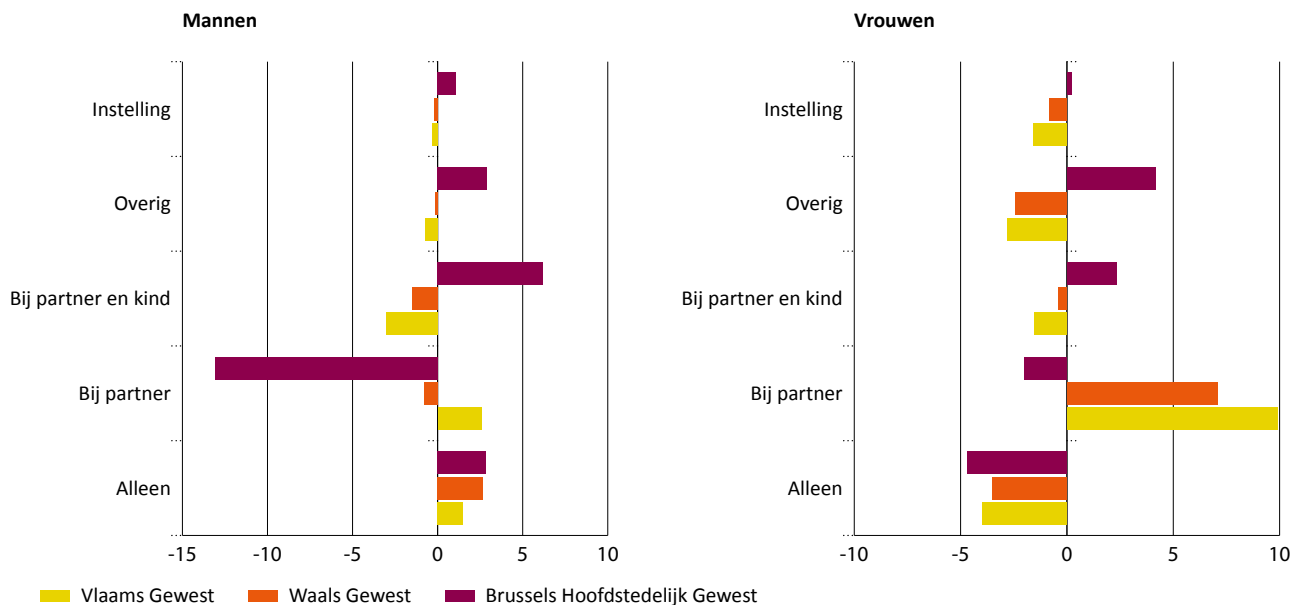
Figuur 25. Veranderingen in de verdeling van 65- à 79-jarigen naar burgerlijke staat, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Door de echtscheidingstoename op jongere en op latere leeftijd, die minder dan voorheen gevolgd werd door een hertrouw, en door de verder stijgende levensverwachting, waardoor gehuwde vrouwen pas op latere leeftijd weduwe worden, wijzigde op een tijdsspanne van 16 jaar de leefvorm van 65 -à 79-jarige vrouwen sterk (figuur 26 en bijlagetabel 3). Het samenspel van enerzijds meer echtscheidingen en anderzijds veel minder weduwschap resulteerde bij Vlaamse en Waalse vrouwen van deze leeftijd in een flinke stijging van het percentage dat met een partner samenwoont. Vrouwen van deze leeftijd wonen iets minder vaak alleen, maar ook iets minder vaak in een instelling of in een ander huishouden dan voorheen. Hoewel er op deze leeftijd iets minder mannen gehuwd zijn en er meer gescheiden zijn, is het percentage Vlaamse mannen dat samenwoont met een partner gelijk gebleven. Het percentage dat alleenwoont is in elk gewest iets gestegen. In het Brusselse Gewest wonen mannen op deze leeftijd minder vaak dan voorheen enkel met hun partner samen doch vaker met hun partner én nog inwonende (oudere) kind(eren).

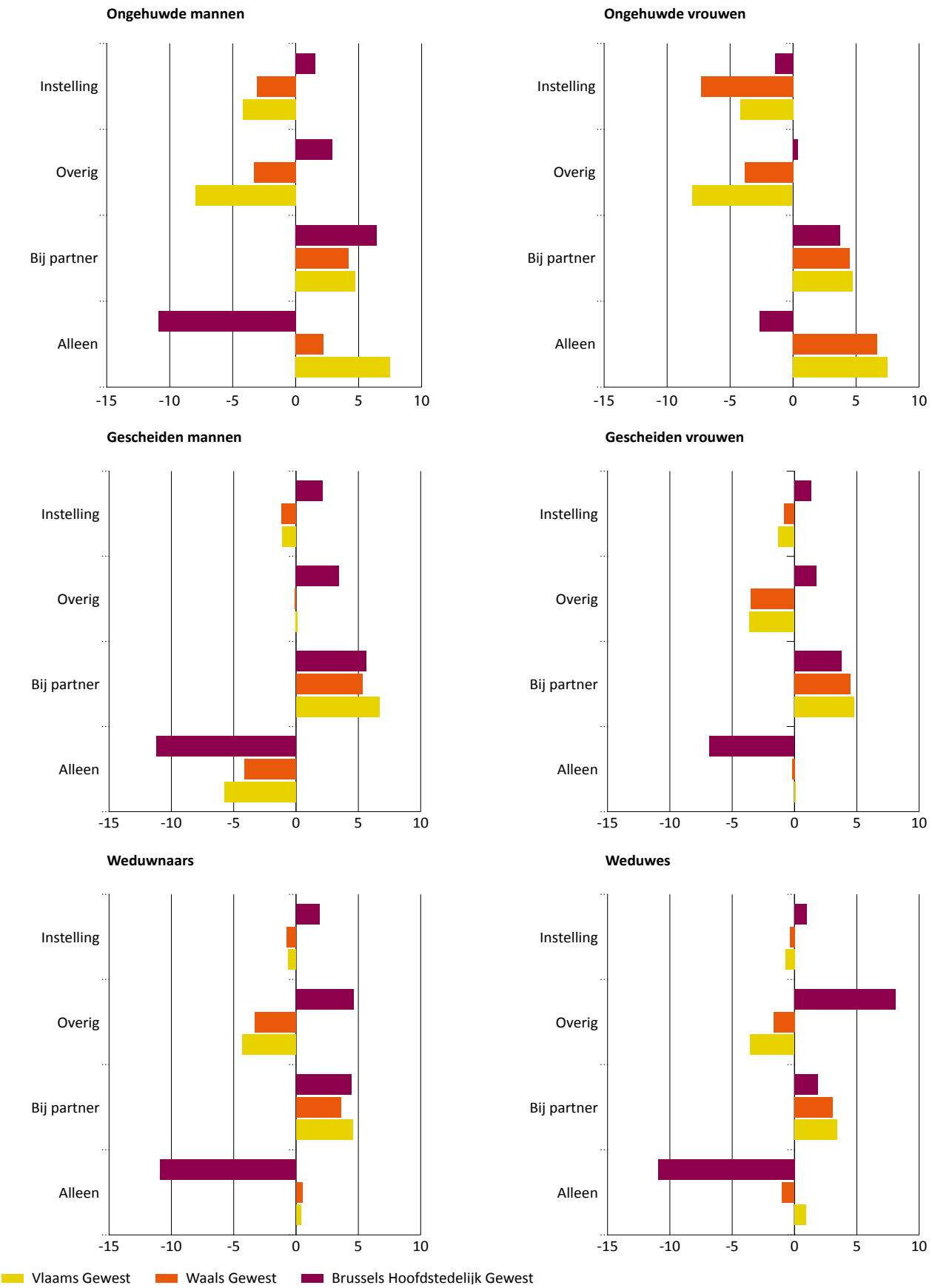
Figuur 26. Veranderingen in de verdeling van 65- à 79-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Hoewel het percentage *ongehuwde* 65- à 79-jarigen relatief stabiel bleef (figuur 25), veranderde hun leefvorm aanzienlijk (figuur 27). In het Vlaamse en Waalse Gewest waren de veranderingen analoog: vaker dan in 2000 samenwonen met een partner en vaker alleenwonen. Dit ging samen met minder vaak in een instelling verblijven of bij een ander huishouden inwonen. Ook *gescheiden* Vlaamse en Waalse mannen van deze leeftijd wonen vaker samen met een partner maar wonen minder vaak alleen dan in 2000. Gescheiden Vlaamse en Waalse vrouwen wonen vaker met een partner samen; ze bleven even vaak alleenwonen en verbleven minder vaak in een ander huishouden. Ook Vlaamse en Waalse *weduwnaars* en in mindere mate *weduwes* van deze leeftijd wonen iets vaker dan in 2000 samen met een partner. In het Brusselse Gewest zijn de trends iets anders. De algemene trend is er minder vaak alleenwonen; vooral bij mannen en bij weduwes. Deze verschuiving impliceert iets vaker met een partner samenwonen, bij een ander huishouden inwonen of in een instelling verblijven. In het Brusselse Gewest gaan niet-gehuwden (vooral weduwes) vaker dan voorheen bij een ander huishouden inwonen. Het samenwonen van meer dan 2 generaties bij personen van vreemde herkomst speelt hierin een rol (Lodewijckx & Luyten, 2016). In het Brusselse Gewest zien we ook een lichte toename van het verblijven in een instelling (behalve bij ongehuwde vrouwen). Het onvoldoende beschikbaar zijn van thuiszorg kan hierin een rol spelen. De globale toename van het samenwonen met een partner op deze leeftijd is niet enkel te wijten aan de toename van het percentage gehuwden, maar ook aan de toename van het samenwonen met een partner bij niet-gehuwden.

Figuur 27. Veranderingen in de verdeling van ongehuwde, gescheiden en verweduwde 65- à 79-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

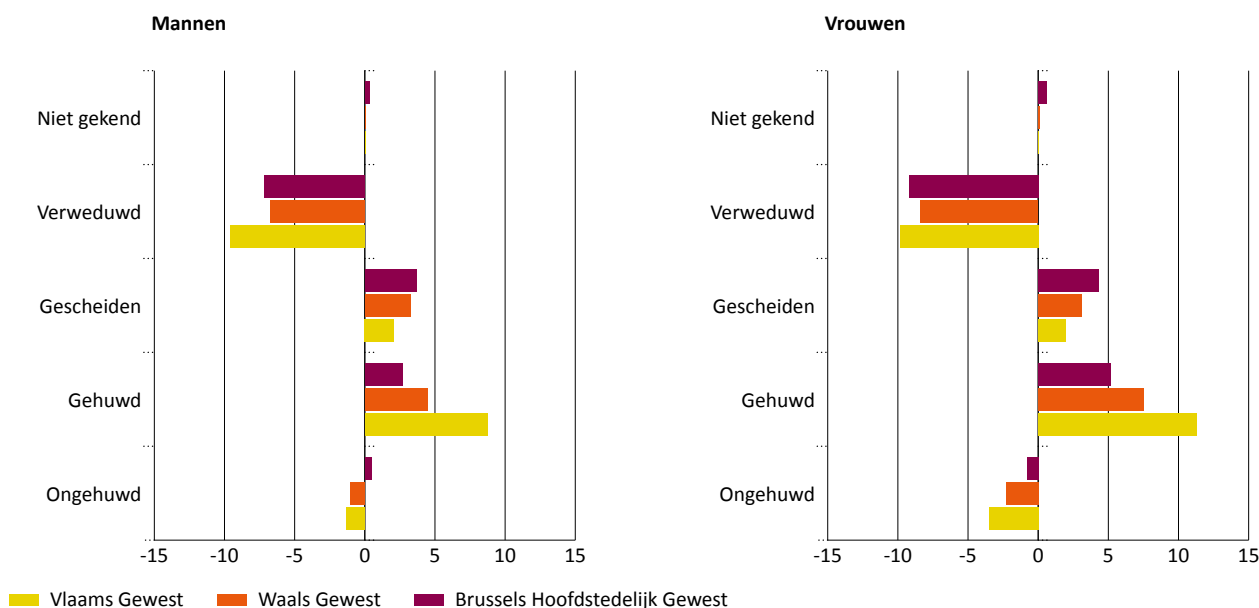

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

3.7 \ Meer gehuwde 80-plussers

Door de toegenomen levensverwachting steeg ook onder 80-plussers het percentage gehuwden en daalde het percentage weduwnaars en weduwes (figuur 28 en bijlagetabel 2). Deze veranderingen zijn het grootst in het Vlaamse Gewest. De verdere veralgemening van een huwelijk in deze generatie (80-plussers in 2016 zijn geboren vóór 1936) is merkbaar in de geringe verandering van het percentage (vrouwelijke) ongehuwden. Echtscheiding (en gescheiden blijven) liet de voorbije 16 jaar ook de eerste sporen na in het leven van 80-plussers; het percentage gescheiden Vlaamse 80-plussers bedroeg in 2016 3,5%.

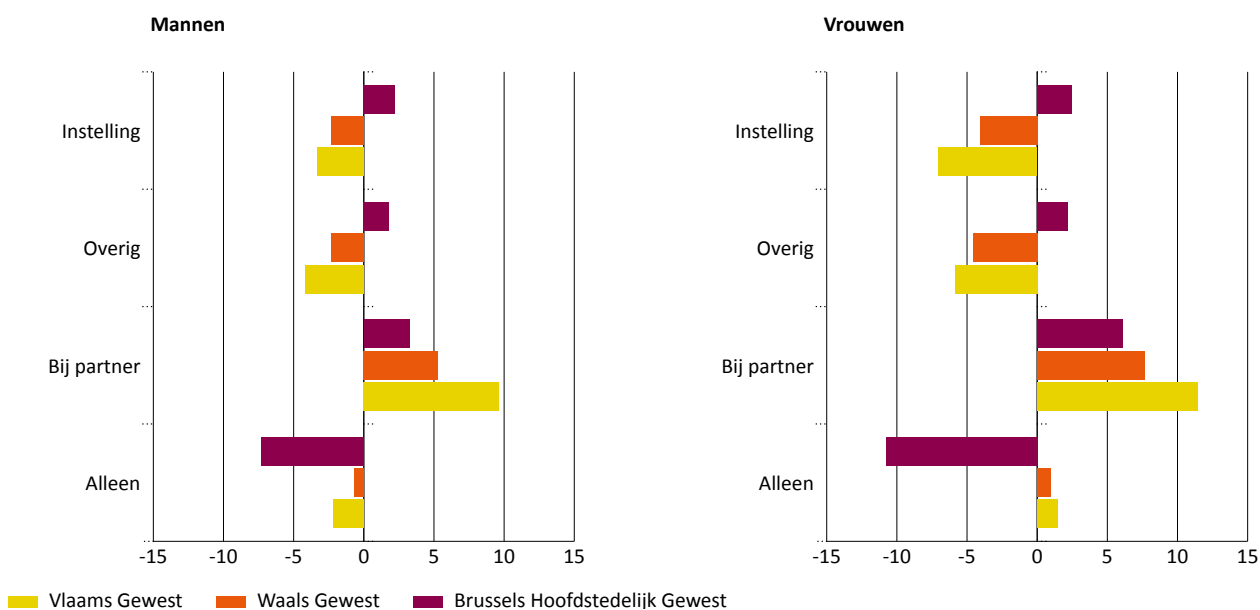
Figuur 28. Veranderingen in de verdeling van 80-plussers naar burgerlijke staat, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

De gewijzigde burgerlijke staat van 80-plussers impliceerde dat deze groep vaker dan in 2000 met een partner samenwoont (figuur 29 en bijlagetabel 3). Deze toename is groter in het Vlaamse dan in het Waalse Gewest. Ze gaat samen met een vermindering van het percentage dat in een instelling of in een ander huishouden verblijft. In het Brusselse Gewest trad, net als bij 65- à 79-jarigen, een andere verschuiving op: 80-plussers wonen er veel minder vaak alleen dan in 2000; ze verblijven iets vaker in een instelling of bij een ander huishouden.

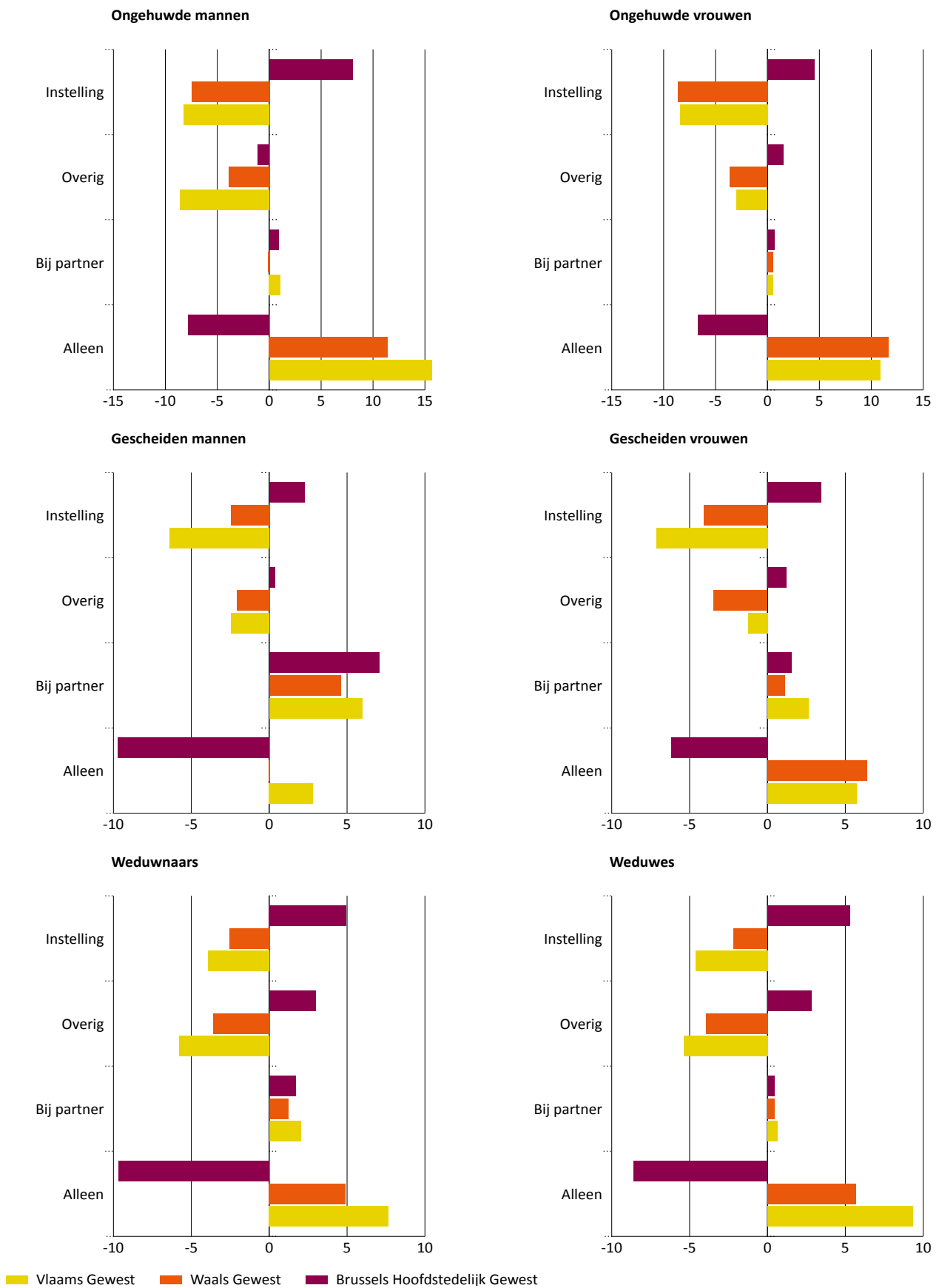
Figuur 29. Veranderingen in de verdeling van 80-plussers naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

De globale toename van het samenwonen met een partner op deze leeftijd is vooral een weerspiegeling van de toename van de gehuwden maar wordt ook deels bepaald door de toename van gescheiden mannelijke 80-plussers die met een partner samenwonen (figuur 30). In het Vlaamse en Waalse Gewest zien we bij alle niet-gehuwde 80-plussers (behalve bij Waalse gescheiden mannen) een toename van het alleenwonen; dit gaat ten koste van een verblijf in een instelling. De *ongehuwde* Vlaamse en Waalse 80-plussers wonen vaker alleen dan 16 jaar geleden. In elk gewest is voor gescheiden (gebleven) mannen en in geringere mate ook voor weduwnaars boven de 80 jaar samenwonen met een partner meer dan voorheen een optie geworden. Vlaamse en Waalse *gescheiden* (gebleven) vrouwen boven de 80 jaar wonen vaker alleen en minder in een instelling. Vlaamse en Waalse *weduwnaars en weduwes* van deze leeftijd wonen eveneens vaker alleen dan voorheen. Deze trends gaan samen met minder bij een ander huishouden inwonen en minder in een instelling verblijven. In het Brusselse Gewest wordt daarentegen door alle niet-gehuwde 80-plussers minder vaak alleengewoond dan in 2000 en iets vaker in een instelling verbleven.

Figuur 30. Veranderingen in de verdeling van ongehuwde, gescheiden en verweduwde 80-plussers naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

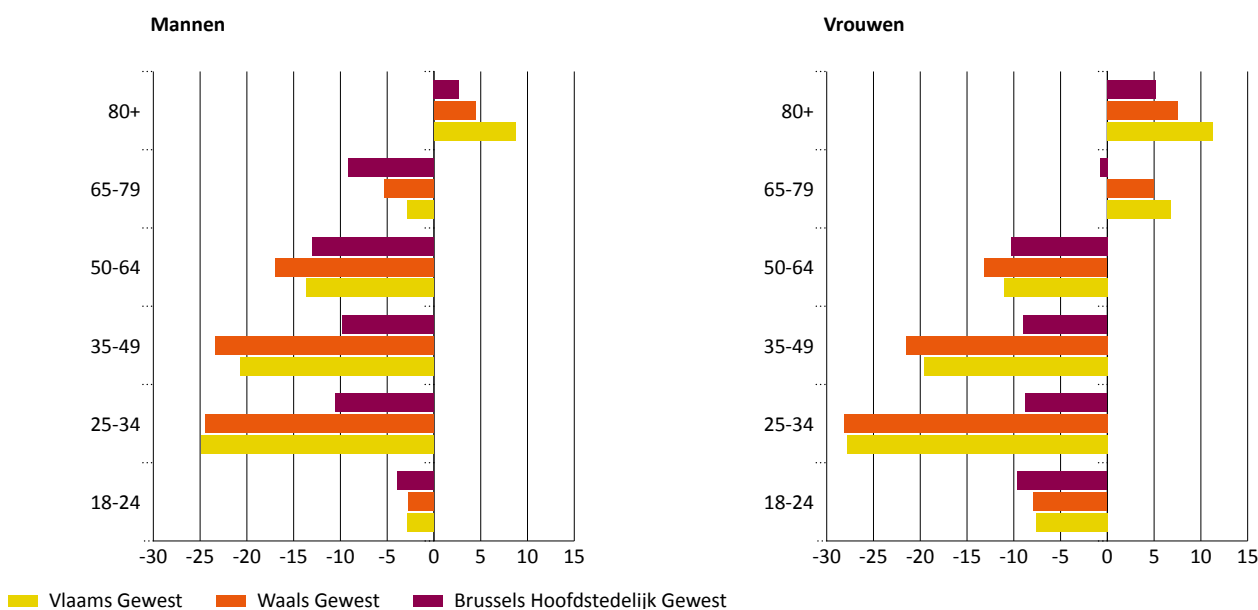
Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

3.8 Samenvatting

3.8.1 Minder gehuwden, behalve op latere leeftijd

Binnen de toegenomen volwassen bevolking (bijlagetabel 1) waren er in het Vlaamse Gewest in 2016 51% gehuwden; dit is 12 procentpunt minder dan in 2000; in absolute termen gaat het om een daling met 293.845 gehuwden (bijlagetabel 2). De daling treft de meeste leeftijdsgroepen (figuur 31). Het uitstel van een eerste huwelijk ging ook na 2000 uitgesproken verder bij dertigers en veertigers. Pas op leeftijd 50-64 jaar is de daling van het percentage gehuwden niet enkel meer te wijten aan het uitstel/afstel van een eerste huwelijk, maar ook aan de stijging van het percentage volwassenen dat gescheiden is (en blijft). De daling van het percentage gehuwden wordt op elke leeftijd afgeremd door een percentage gescheiden en verweduwde personen die kiezen voor een tweede of volgende huwelijk. Enkel bij mannen ouder dan 80 jaar en bij vrouwen ouder dan 65 jaar is het percentage gehuwden gestegen. Bij deze groepen speelt de toenemende levensverwachting een grote rol en het gescheiden zijn (en blijven) slechts een geringe rol. Bij mannen van 65-79 jaar trad de voorbije jaren een daling op van het percentage gehuwden omdat bij hen echtscheiding een grotere rol speelt dan de toenemende levensverwachting van hun echtgenotes.

Figuur 31. Veranderingen in het percentage gehuwden per leeftijdsgroep, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

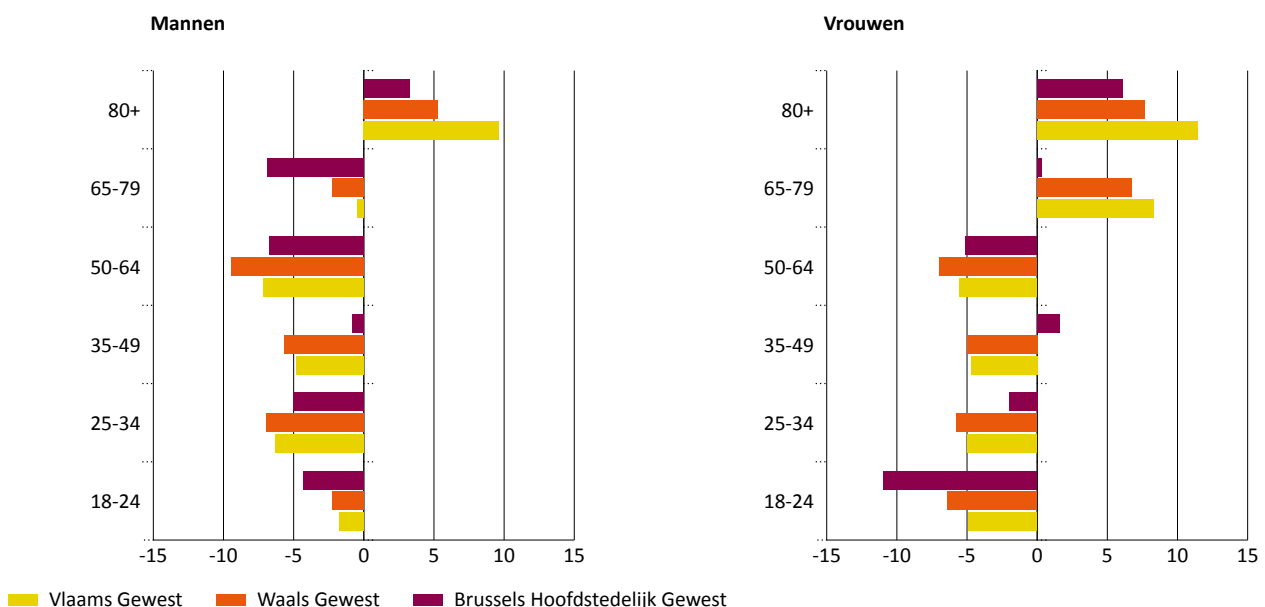
De veranderingen in het Vlaamse en Waalse Gewest zijn nagenoeg parallel. In het Vlaamse Gewest waren er door de hogere echtscheidingsfrequentie op latere leeftijd 4 à 5 procentpunt meer gescheiden personen dan in 2016. In het Waalse Gewest waren er door het uitstel en/of afstel van een eerste huwelijk op jongere leeftijd 6 à 7 procentpunt meer ongehuwden. Bij vrouwen van 65 jaar en ouder waren er in het Vlaamse Gewest 5 à 6 procentpunt minder weduwes dan in het Waalse Gewest. De toename van gehuwde 80-plussers was sterker in het Vlaamse dan in het Waalse Gewest. In het Brusselse Gewest waren de veranderingen geringer; het beeld wordt op jongere leeftijd verstoord door het toegenomen percentage met een niet-gekende burgerlijke staat.

3.8.2 Iets minder samenwonen met een partner, behalve op latere leeftijd

De daling van het percentage gehuwden ging, ondanks de gewijzigde leefvorm van de niet-gehuwden, samen met een geringe daling van het percentage volwassenen dat met een partner samenwoont. In het Vlaamse Gewest daalde dit percentage sinds 2000 met 3 procentpunt tot 62%. Deze daling is geringer dan deze van het percentage gehuwden. Binnen de toegenomen bevolking betekende de daling van de samenwonenden met een partner in percentage een stijging in absolute termen met 173.983 personen die samenwonen met een partner (bijlagetabel 3). Deze daling bedroeg in het Vlaamse en Waalse Gewest vanaf leeftijd 25 tot leeftijd 64 zelfs 5 procentpunt of iets meer (figuur 32). In het Vlaamse Gewest is de daling iets minder groot dan in het Waalse Gewest. In het Brusselse Gewest valt de sterke daling op bij 18- à 24-jarige vrouwen; ook jonge vrouwen van vreemde herkomst stellen immers een eerste huwelijk uit. De daling van het percentage gehuwd samenwonenden (gehuwden) en jonger dan 65 werd de voorbije 16 jaar in geen enkel gewest volledig gecompenseerd door een toename van het percentage ongehuwd samenwonenden (bij niet-gehuwden). Enkel bij Brusselse 35- à 49-jarige vrouwen werd zelfs meer dan een volledige compensatie bereikt. Mannelijke 80-plussers en vrouwelijke 65-plussers kenden daarentegen een toename van het percentage gehuwden (behalve bij Brusselse 65- à 79-jarige vrouwen) en dus ook van het percentage samenwonenden met een partner. Het vaker samenwonen met een partner onder niet-gehuwden speelde op deze leeftijd hierin een kleine rol (figuur 27 en 30). Deze toename van het samenwonen met een partner op latere leeftijd is het grootst in het Vlaamse Gewest.

Deze veranderingen resulteerden vooral bij 50-plussers in grote verschillen tussen de gewesten. In het Vlaamse Gewest woonde in 2016 bijvoorbeeld 10 procentpunt meer vrouwen van 50-64 jaar samen met een partner dan in het Waalse Gewest en 23 procentpunt meer dan in het Brusselse Gewest (bijlagetabel 3).

Figuur 32. Veranderingen in het percentage volwassenen dat samenwoont met een partner per leeftijdsgroep, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

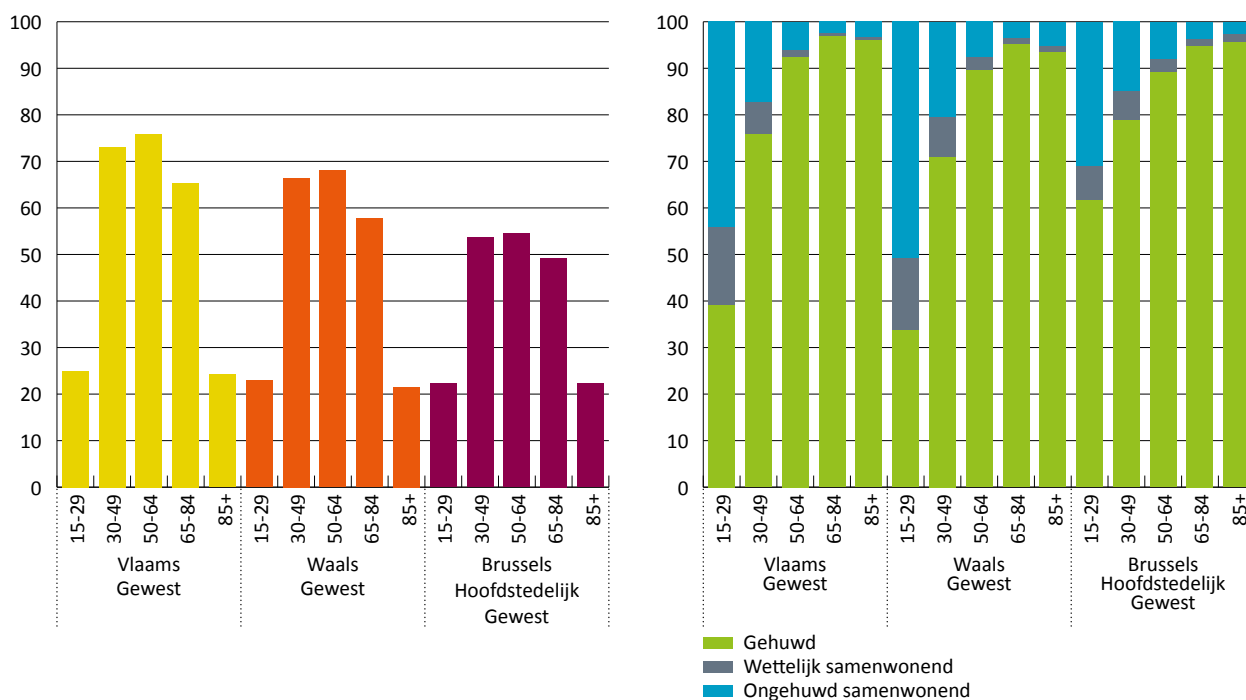
Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Omdat in het voorbije decennium in tal van beleidsmaatregelen wettelijk samenwonenden werden gelijkgesteld met gehuwden, gaan we hier even nader op in. Enkel de Censusgegevens van 2011 laten toe het percentage wettelijk samenwonenden te achterhalen. Aangezien ongehuwd samenwonen en wettelijk samenwonen eigen is aan jongere leeftijdsgroepen, geven we het beeld per leeftijdsgroep⁹ (figuur 33). Zoals eerder vastgesteld (bijlagetabel 2), wordt op de leeftijd van 30 tot 84 jaar in het Vlaamse Gewest

9 De Censusgegevens zijn enkel beschikbaar voor welbepaalde leeftijdscategorieën vanaf 15 jaar.

het meest en in het Brusselse Gewest het minst samengewoond met een partner. Bij de gehuwden (van 15 jaar en ouder) voegden zich in 2011 in het Vlaamse Gewest 6 procentpunt wettelijk samenwonenden. In het Vlaamse en Waalse Gewest is deze toename het grootst bij 15- à 29-jarigen (respectievelijk +17 en +15 procentpunt); bij 50-plussers is ze minimaal. In het Vlaamse Gewest is wettelijk samenwonen voor sommigen een fase voorafgaand aan een huwelijk; voor anderen is het een stabiele meer permanente leefvorm. De ontbindingskans van een wettelijk samenwonen benadert die van een huwelijk (Corijn, 2015c).

Figuur 33. Samenwonend met een partner, algemeen (links) en per regeling (rechts), per leeftijdsgroep, België per gewest, 2011, in %

Bron: Census 2011, bewerking SVR.

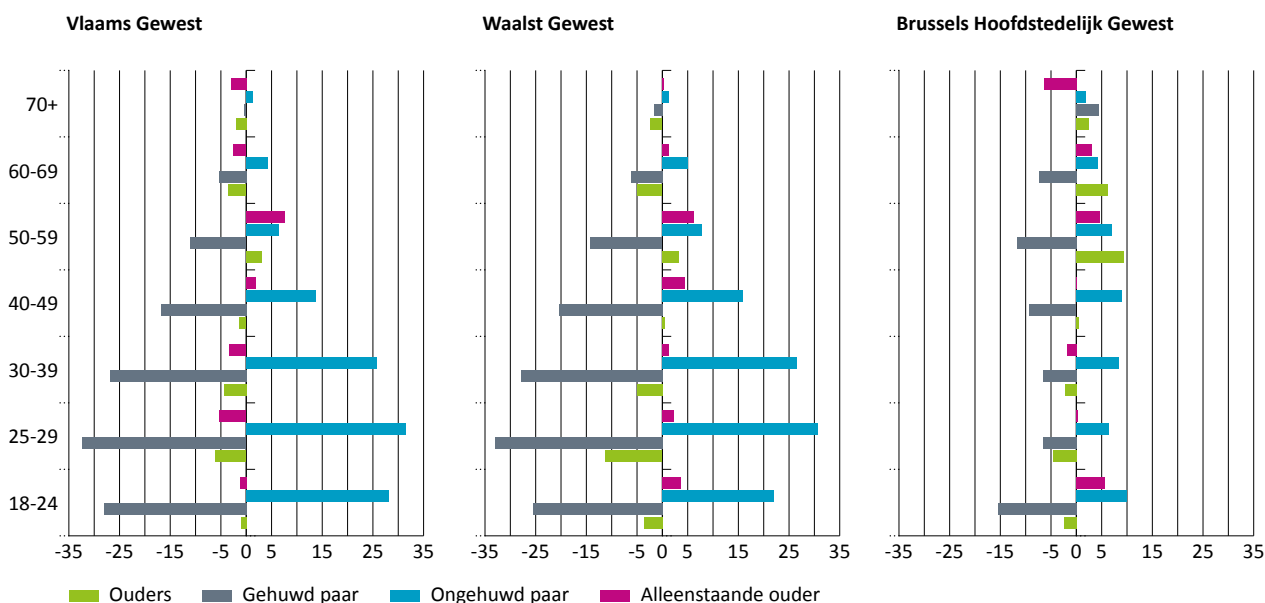
Van alle samenwonenden met een partner woonde in 2011 14% feitelijk ongehuwd samen (dit is zonder huwelijk of wettelijke samenwoning). Ook deze groep is het grootst bij 15- à 29-jarigen en minimaal boven de 50 jaar. In het Vlaamse Gewest woont 44% van de 15- à 29-jarigen die samenwonen met een partner feitelijk ongehuwd samen. In het Waalse Gewest 51% en in het Brusselse Gewest 31%. Ongehuwd samenwonen is in ons land dus zeker geen hoofdstedelijk fenomeen; de grotere aanwezigheid van personen van vreemde herkomst in de hoofdstad speelt hierin een rol (Corijn & Lodewijckx, 2009a,b).

3.8.3 Meer ongehuwd ouderschap

Het percentage volwassenen dat met kinderen samenwoont, daalde in de periode 2000-2016 in het Vlaamse Gewest met 4 procentpunt naar 36% (bijlagetabel 3 en 7). In het Waalse Gewest was de daling minder sterk; in het Brusselse Gewest daarentegen steeg het percentage (figuur 34). Het verdere uitsel en/of afstel van de start van een gezinsvorming vertaalde zich in het Vlaamse en Waalse Gewest in de daling van het percentage ouders bij twintigers en dertigers; in het Brusselse Gewest was deze daling geringer. In het Brusselse Gewest is het percentage vijftigers en zestigers met inwonende kinderen gestegen; de aanwezigheid van gezinnen van vreemde herkomst speelt hierin een rol. De veranderingen inzake het percentage ouders gaan samen met zeer sterke veranderingen inzake het type ouders (figuur 34 en bijlagetabel 8). In het Vlaamse en Waalse Gewest is vooral tot op leeftijd 40 het percentage gehuwde ouders afgenomen en het percentage ongehuwde ouders toegenomen; deze toename liep bij 25- à 29-jarigen zelfs op tot 30 procentpunt. Het percentage alleenstaande ouders nam op 16 jaar tijd amper toe (1 à 4 procentpunt). In het Waalse en Brusselse Gewest nam het iets meer toe bij 18- à 24-jarigen. In elk gewest nam het toe bij vijftigers. In het Brusselse Gewest zijn de veranderingen minder uitgesproken, maar zijn de trends analoog. Specifiek voor dit gewest is de stijging van gehuwde 70-plussers

met inwonende kinderen; dit betreft wellicht personen van Turkse en Maghreb herkomst die samenwonen met volwassen kinderen (zie Lodewijckx & Luyten, 2016).

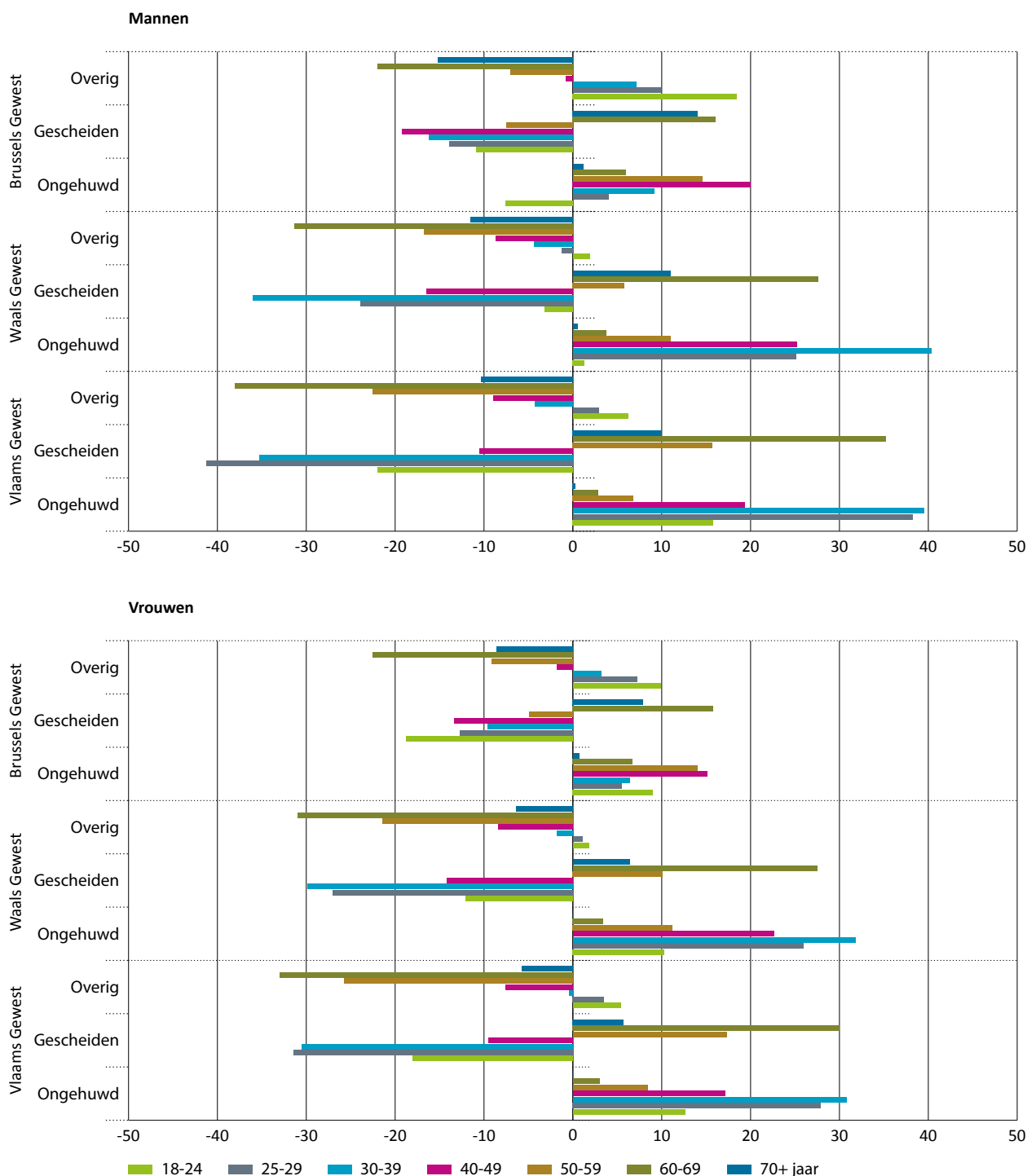
Figuur 34. Veranderingen in het percentage ouders en in de verdeling van de ouders naar gezinstype per leeftijdsgroep, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Hoewel het percentage alleenstaande ouders (binnen de gezinnen) niet spectaculair veranderde sinds 2000, is hun burgerlijke staat wel sterk gewijzigd (figuur 35). Alleenstaande ouders jonger dan 50 jaar zijn vaker ongehuwd en minder vaak gescheiden dan in 2000. Sinds de eeuwwisseling werden immers steeds meer kinderen geboren in ongehuwde samenwoonrelaties en bij een ontbinding van de relatie vormden zich dan (tijdelijk) ongehuwde alleenstaande ouders (Corijn, 2016d). Alleenstaande ouders van 50 jaar en ouder zijn vaker dan in 2000 gescheiden. Ouders van die generatie hadden nog vaker kinderen binnen een huwelijk en bij de ontbinding van de relatie vormden zij (tijdelijk) gescheiden alleenstaande ouders. In het Vlaamse en Waalse Gewest is de daling van alleenstaande ouders met een burgerlijke staat 'overig' te wijten aan de daling van verweduwdde ouders. In het Brusselse Gewest wordt de stijging van de groep 'overig' op jongere leeftijd verklaard door de toename van het percentage met een ongekende burgerlijke staat.

Figuur 35. Veranderingen in de verdeling van alleenstaande ouders naar burgerlijke staat per leeftijdsgroep, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

3.8.4 Verschillen tussen de gewesten

Trends in het Vlaamse en Waalse Gewest zijn vaak parallel, maar er zijn verschillen. In het Vlaamse Gewest was de toename van het uitstel van het eerste huwelijk en de daling van het samenwonen met een partner minder sterk dan in het Waalse Gewest. Het percentage gezinnen daarentegen daalde het meest in het Vlaamse Gewest. Vlaamse kinderen worden nog altijd vaker bij gehuwde ouders en minder vaak bij een alleenstaande moeder geboren dan Waalse (Corijn, 2016d). De verschuiving van ongehuwde ouders met 1 inwonend kind naar ongehuwde ouders met 2 inwonende kinderen was het grootst in het Vlaamse Gewest (bijlagetabel B). Het percentage eenoudergezinnen steeg minder sterk in het Vlaamse

dan in het Waalse Gewest (bijlagetabel 8). Sommige veranderingen resulteerden in een grotere gelijkenis tussen beiden gewesten. De burgerlijke staat van Vlaamse niet-gehuwde paren met kinderen verschilt niet meer van die van de Waalse (bijlagetabel 5). Andere veranderingen houden verschillen in stand. Zo zijn Vlaamse jongere (<50 jaar) alleenstaande moeders vaker gescheiden dan Waalse die vaker ongehuwd zijn (bijlagetabel 6). Herhaaldelijk stelden we vast dat de veranderingen sinds 2000 in het Brusselse Gewest wel analoog waren, maar in omvang beperkter dan in de andere gewesten. De belangrijkste reden hiervan is het grotere percentage volwassen alleenwonenden in het Brusselse Gewest waardoor het percentage gehuwde volwassenen, samenwonende volwassenen met een partner en met inwonende kinderen er geringer is (bijlagetabel A en 3). Binnen de gezinnen verschilt het percentage eenoudergezinnen in het Brusselse Gewest dan weer niet sterk van het Waalse percentage (bijlagetabel A en 7).

4 \ Vooruitzichten voor 2030

In de trends sinds 2000 speelden enkele structurele effecten een rol; effecten die ook de komende jaren zullen blijven doorwerken. We kijken vooruit aan de hand van de Belgische bevolkings- en huishoudensprojecties (FPB – AD Statistiek, 2016, 2017; Vandresse, 2014). We sluiten af met het verkennen van mogelijke grenzen van de trends.

4.1 \ Structurele effecten in de ontwikkelingen

In de voorbije trends speelde er vooreerst een effect van het historische verloop van de geboorten dat aan de basis ligt van verschuivingen in de leeftijdsopbouw van de bevolking (zie bijlagetabel 1). De zeer omvangrijke *babyboomgeneratie* (geboren in 1946-64) behoorde in 2000 tot de 35- à 49-jarigen en in 2016 grotendeels tot de 50- à 64-jarigen. De jongsten van de babyboomgeneratie waren in 2000 (potentiële) jonge ouders, terwijl de oudsten in 2016 (potentiële) ouders waren wiens kinderen het ouderlijke huis hadden verlaten. Deze babyboomgeneratie zal in 2030 onder meer de groep 65- à 79-jarigen vormen. De babyboomers stelden een eerste huwelijk in beperkte mate uit maar stelden het zelden af. Voor de babyboomgeneratie is het huwelijk niet meer algemeen want zij blijft iets meer dan de vorige generatie (50- à 64-jarigen in 2000; geboren in 1936-50) ook op leeftijd 50-64 jaar afzien van een eerste huwelijk. Daarnaast blijven ze veel meer gescheiden. De ongehuwde en gescheiden babyboomers gaan op latere leeftijd wel vaker ongehuwd samenwonen met een partner dan de vorige generatie. Mannelijke babyboomers woonden in 2016 op leeftijd 50-64 jaar iets vaker dan hun voorgangers alleen; vrouwelijke babyboomers waren iets vaker alleenstaande moeders. Ook de generatie voorafgaand aan de babyboomers (65- à 79-jarigen in 2016; geboren in 1937-51) is vaker gescheiden gebleven (en dus niet hertrouwd) op hoge leeftijd. Vrouwen van vóór de babyboomgeneratie zijn minder vaak al weduwe geworden op hoge leeftijd. Alle niet-gehuwden uit de prebabyboomgeneratie zijn vaker dan hun voorgangers op hoge leeftijd met een partner blijven wonen en de ongehuwden bleven weg uit een instelling. Het is pas de generatie na de babyboomgeneratie die een eerste huwelijk ook nog uitstelde in de leeftijdsfase 35-49 jaar. Het is pas ook deze generatie die ongehuwd aan de gezinsvorming zal beginnen.

De babyboomgeneratie zal wellicht haar eigen opgebouwde trends verderzetten en de trends van haar voorgangers versterken. Door hun grote aantal zal dit verschuivingen in de procentuele verdelingen van de totale volwassen bevolking naar leeftijd met zich meebrengen (bijlagetabel 1). Het wordt uitkijken hoe voor deze generatie in 2030 de balans tussen (meer) gescheiden blijven en (minder) verweduwd worden en de balans tussen (minder) gehuwd en (meer) ongehuwd samenwonen vorm krijgt.

Een tweede structureel effect is dat van de verder *toenemende levensverwachting*, ook van deze op de leeftijd van 65 jaar (AD Statistiek, 2013). De burgerlijke staat en de leefvorm op latere leeftijd wijzigden sterk sinds 2000. Duurzaam gehuwden bleven langer samen in leven waardoor de groep verweduwd verkleinde. Toch kromp de omvang van de groep gehuwden door het afstel van huwelijken in combinatie met de verbreking van huwelijken. Er wordt voor de komende jaren een geleidelijke vertraging in de stijging van de levensverwachting verwacht. In 2030 zou in ons land de levensverwachting bij de geboorte voor mannen 2,9 jaar hoger liggen en voor vrouwen 1,9 jaar dan in 2016 (FPB – AD Statistiek, 2017).

Een derde structureel effect is eigen aan het toenemende aandeel van de *bevolking van vreemde herkomst* (Vandresse, 2016). Bevolkingsgroepen van Turkse en Maghreb herkomst kiezen bijvoorbeeld niet of minder voor ongehuwd samenwonen of voor echtscheiding (Corijn & Lodewijckx, 2009a,b) en verkiezen bijvoorbeeld om niet alleen te wonen maar om wel met meerdere generaties samen te wonen (Lodewijckx & Luyten, 2016). Het behoud van meer traditionele gedragingen, zoals een minder sterke daling van het percentage gehuwden, kwam in het Brusselse Gewest naar voren. Daarnaast trad er in het Brusselse Gewest geen daling maar een stijging van het percentage ouders op, samengaan met een minder sterke daling van het percentage gehuwde ouders en met een sterkere stijging van het percentage 50-plussers met inwonende (volwassen) kinderen. Een verdere toename van de bevolking van vreemde herkomst in de komende jaren zal de verdeling van de bevolking naar (leeftijd en) burgerlijke staat en leefvorm blijven veranderen. Naast het behoud van meer traditioneel gedrag zal ook een aanname van 'Belgisch' gedrag staan. De eindbalans is moeilijk te voorspellen.

4.2 \ Samenwonen met een partner

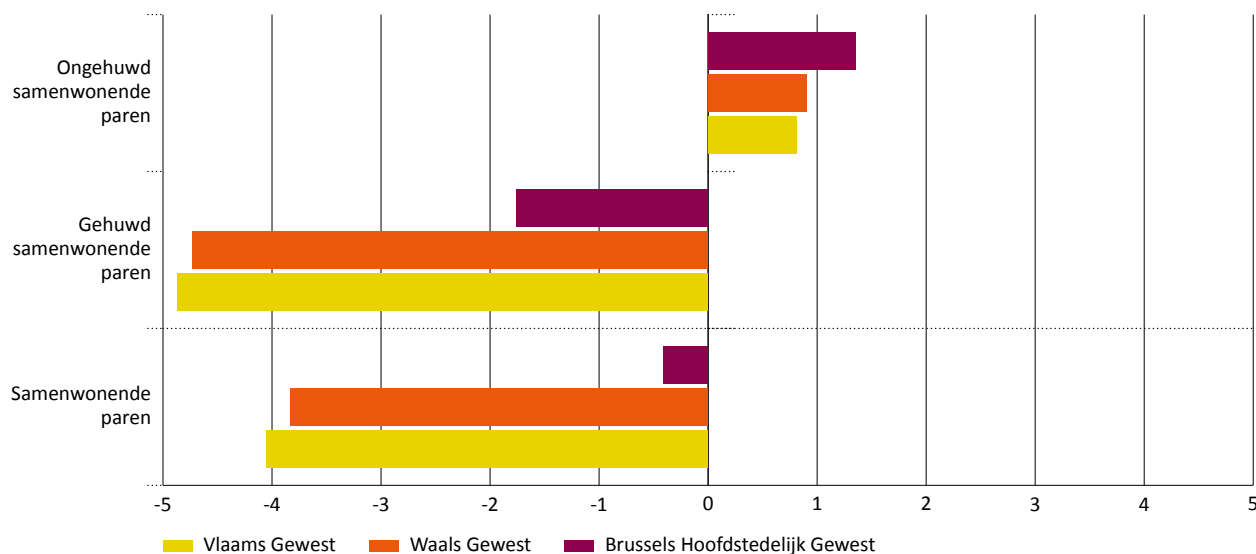
De *Belgische en Vlaamse huishoudensprojecties* omvatten algemene hypothesen omtrent veranderingen inzake burgerlijke staat, het samenwonen met een partner of met kinderen omdat ze gebruik maken van statische huishoudensprognosemodellen (FPB – AD Statistiek, 2017; Vandresse, 2014; Willems & Lodewijckx, 2011). De Nederlandse prognoses omvatten specifiekere hypothesen omdat ze berusten op dynamische huishoudensprognosemodellen die gebruik maken van overgangskansen tussen verschillende huishoudensposities (Van Duin & Harmsen, 2009).

De verdere evolutie van de verdeling van de bevolking naar *burgerlijke staat* is functie van de verdere evolutie van de keuze voor een huwelijk (eerste en volgende huwelijk) en eenmaal gehuwd van de keuze om het huwelijk te verbreken (eerste en volgende echtscheiding). In ons land lijkt de daling van het huwelijkscijfer zich nog voort te zetten, maar lijkt de stijging van het echtscheidingscijfer te zijn gestopt (figuur 1). De huwelijkskans blijft dalen en de echtscheidingskans is licht gedaald (Corijn, 2015b, 2016b). Voor verwachtingen inzake de leefvormen moet men naast de huwelijks- en echtscheidingskans ook de kans op het ongehuwd gaan samenwonen en de scheidingskans van ongehuwd samenwonenden in rekening brengen. In Nederland was de scheidingskans van ongehuwde paren aanvankelijk ongeveer 3 keer hoger dan die van gehuwde paren (Van Duin & Harmsen, 2009). Het scheidingsrisico van de ongehuwd samenwonenden is er de afgelopen jaren iets gedaald (van Duin & Stoeldraijer, 2011). Dit komt wellicht omdat ongehuwd samenwonen meer dan voorheen als een volwaardig alternatief voor het huwelijk wordt beschouwd.

In de Belgische projecties verwacht men een voortzetting van de evoluties die sinds verscheidene jaren worden waargenomen namelijk: een zwakkere geneigdheid tot huwen ten gunste van het (wettelijk of feitelijk) samenwonen, een toename van het aantal eenoudergezinnen (als gevolg van het groeiende aantal echtscheidingen) en een stijging van het aantal alleenwonenden (vooral door de hogere leeftijd waarop personen huwen of gaan samenwonen) (FPB – AD Statistiek, 2016, p.41).

Wij focussen in deze bijdrage op de vooruitzichten voor 2030 inzake samenwonen met partner en inzake het samenwonen met kinderen. *Op het niveau van de huishoudens* zal in ons land de voorspelde daling van het percentage huishoudens waar partners samenwonen in 2030 resulteren in 50% (figuur 36). Met andere woorden, in slechts de helft van de huishoudens zullen partners samenwonen. Een daling met ongeveer 4 procentpunt wordt verwacht in het Vlaamse en Waalse Gewest; in het Brusselse Gewest wordt er geen verdere daling verwacht; er is daar reeds een bijzonder laag percentage (38%). In het Vlaamse en Waalse Gewest zou de daling van het percentage huishoudens met gehuwde partners en de stijging van het percentage met ongehuwde partners elkaar onvoldoende compenseren. In het Brusselse Gewest is op dit lage niveau die compensatie er wel. In de Nederlandse huishoudensprognoses houdt men de samenwoonkans voor de komende jaren op het huidige niveau (Van Duin & Harmsen, 2009). Pas vanaf 2025 verwacht men er een daling van het percentage huishoudens waar partners samenwonen (tot 49% in 2060); tot 2024 compenseren ongehuwd samenwonen en blijven samenwonen met een partner op hogere leeftijd er het verlies aan gehuwd samenwonen. Van de Nederlandse samenwonende paren zal een geringer percentage gehuwd zijn; naar verwachting 70% in 2060 (Van Duin & Stoeldraijer, 2011).

Figuur 36. Verwachte veranderingen inzake het percentage huishoudens waar partners samenwonen per type, België per gewest, % 2030-% 2016, in procentpunt

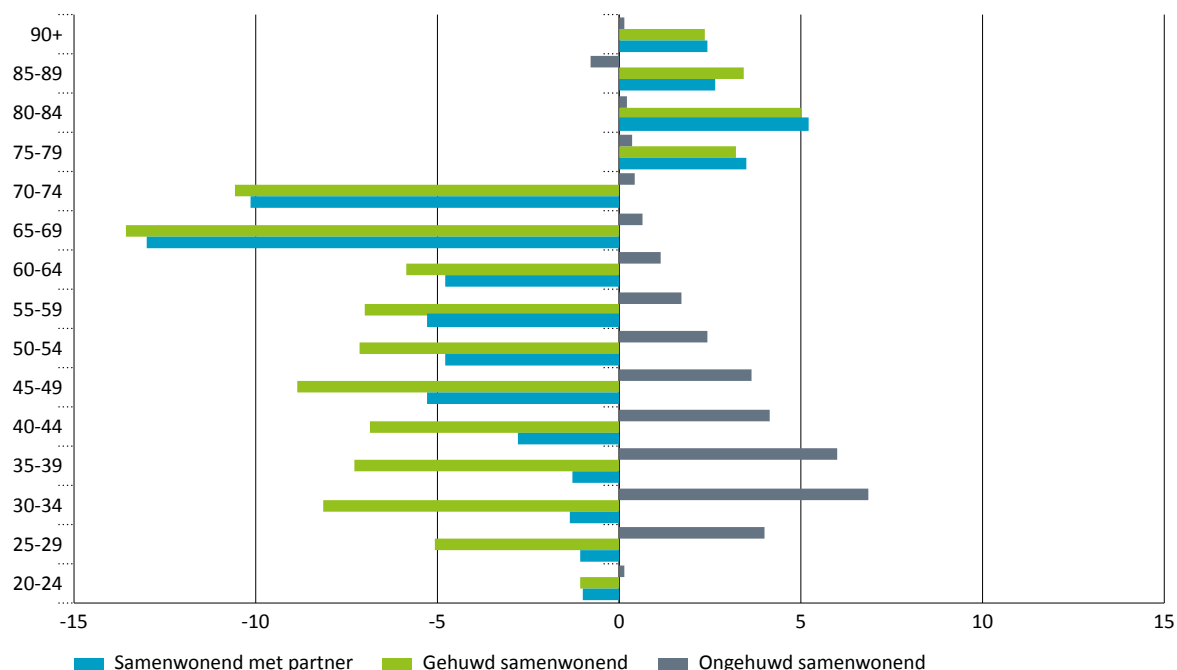

Bron: FPB – AD Statistiek, 2017, bewerking SVR.

Op het niveau van de personen binnen de totale Belgische bevolking¹⁰ wordt een verdere daling van het percentage gehuwd samenwonenden (van 36% in 2015 naar 33% in 2030) en een verdere toename van het percentage ongehuwd samenwonenden (van 11% naar 12%) verwacht (FPB – ADS Statistiek, 2016, tabel 9 en 10). Dit resulteert in een verdere lichte daling van het percentage personen dat samenwoont met een partner (van 47% naar 45%). Het percentage gehuwd samenwonenden zou op elke leeftijd blijven afnemen; behalve bij 75-plussers waar het iets zou toenemen (figuur 37). Men voorziet deze daling vooral bij 65- à 74-jarigen omdat op deze leeftijd meer personen gescheiden zullen blijven. Men stelt een toename van het percentage ongehuwd samenwonenden in het vooruitzicht, maar deze toename zou sterk verminderen met de leeftijd en nihil worden vanaf de leeftijd van 70 jaar. Slechts tot de leeftijd van 40 jaar zou de toename van de ongehuwd samenwonenden nagenoeg volledig de daling van de gehuwd samenwonenden compenseren. Tussen de leeftijd van 40 en 69 jaar zou er onvoldoende compensatie tussen beide leefvormen zijn en voorziet men een daling van 5 à 10 procentpunt samenwonenden met een partner. De 25- à 54-jarigen van 2015 die de 40- à 69-jarigen van 2030 zullen zijn, zullen dus vaker dan de vorige generatie zonder partner samenwonen op die leeftijd. De 65-plussers van 2015 daarentegen zullen de komende jaren vaker dan de vorige generatie met een partner samenwonen; ongehuwd samenwonen speelt hierin amper een rol; het langer leven van de partner des te meer.

¹⁰ De gepubliceerde verwachtingen inzake de huishoudpositie betreffen alle personen (totale bevolking), niet enkel de volwassen bevolking waarmee eerder in de tekst werd gewerkt. De gepubliceerde vergelijking betreft 2015 en 2030 en wordt niet per gewest gepreciseerd (FPB – AD Statistiek, 2016, tabel 9 en 10).

Figuur 37. Verwachte veranderingen inzake het percentage personen dat met een partner samenwoont per type en leeftijdsgroep, België, % 2030-% 2015, in procentpunt

Bron: FPB – AD Statistiek, 2016.

4.3 Samenwonen met kinderen

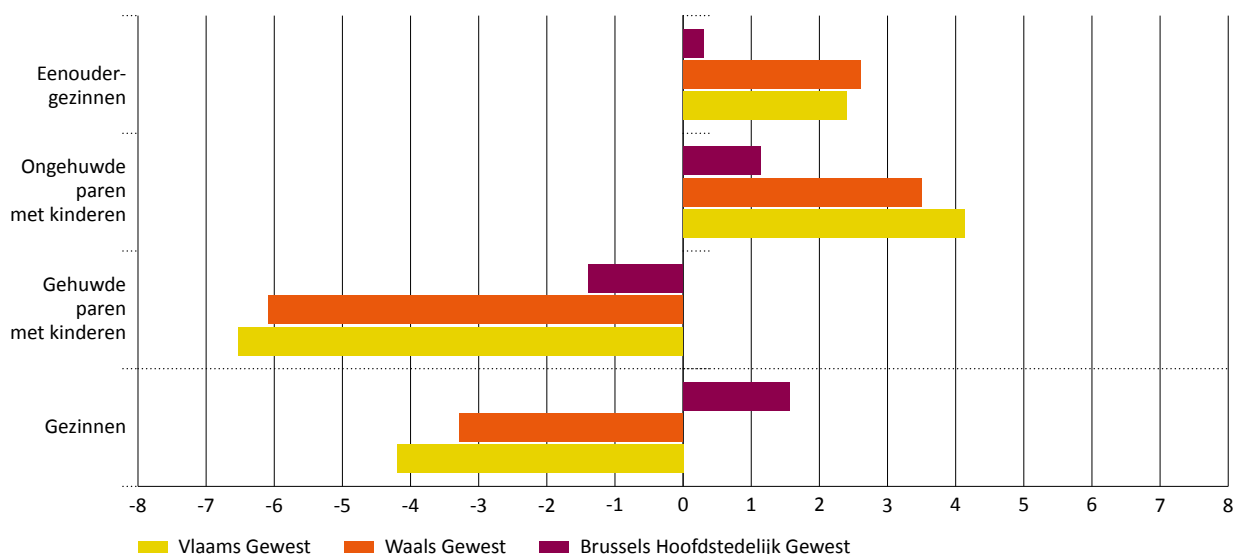
De Belgische vooruitzichten voorzien een voortzetting van de evolutie van de vruchtbaarheidsgraden per leeftijd zoals waargenomen tijdens de crisisperiode (sinds 2008). Voor de periode 2016-2020 voorspelt men een geleidelijke terugkeer naar het pre-crisisniveau. Op langere termijn (vanaf 2021) houdt men de vruchtbaarheidsgraden constant op het voor 2020 geprojecteerde niveau namelijk 1,85 kinderen per vrouw voor België, 1,82 voor het Vlaamse Gewest, 1,84 voor het Waalse Gewest en 2,03 voor het Brusselse Gewest (FPB – AD Statistiek, 2016, 2017).

Naast de verwachtingen inzake de geboorten spelen ook niet-gepreciseerde verwachtingen inzake het aantal kinderen dat (tijdelijk) bij de ouder(s) inwoont, alsook de totale duur van het verblijf van alle kinderen in het ouderlijke huis een rol. Vertaald naar de verdeling op het *niveau van de huishoudens* geven de Belgische projecties een verdere toename aan van het percentage ongehuwd samenwonenden met of zonder kind(eren) en een verdere daling van het percentage gehuwd samenwonenden met kind(eren) (FPB – AD Statistiek, 2016, p.45). Daarnaast voorziet men een relatief sterke groei van het percentage gehuwd samenwonenden zonder kinderen (op latere leeftijd), een structureel effect eigen aan de babyboomgeneratie. Op lange termijn introduceert men in de projecties een verzadigingseffect waardoor de trends worden getemperd, ongeacht of die trends opwaarts of neerwaarts verlopen. We verwijzen naar het rapport voor de verwachtingen inzake de diverse huishoudtypes en -posities (FPB – AD Statistiek, 2016, p.45 e.v.).

Op het *niveau van de huishoudens* is de verwachting dat het percentage gezinnen verder zal dalen tot 2030 in het Vlaamse en Waalse Gewest, doch niet in het Brusselse Gewest (figuur 38). De sterkere daling in het Vlaamse Gewest zou in 2030 tot het laagste percentage gezinnen leiden (34%); de andere gewesten zouden 37% bereiken. In deze vooropgestelde daling speelt de relatief sterke groei van het percentage gehuwd samenwonende paren zonder inwonende kind(eren) een rol, een structureel effect eigen aan de babyboomgeneratie die in 2030 de groep 65- à 79-jarigen zal vormen. Voor het Vlaamse en Waalse Gewest voorziet men een verdere daling van het percentage gehuwde ouderparen, een verdere stijging van het percentage ongehuwde ouderparen en een geringe stijging van het percentage eenoudergezinnen. Voor het Brusselse Gewest worden minder veranderingen verwacht. De impact van de bevol-

king van vreemde herkomst speelt hierin een rol. Het sterk gedaalde percentage Vlaamse gezinnen met gehuwde ouderparen zou in 2030 het licht gewijzigde Brusselse percentage evenaren (54%).

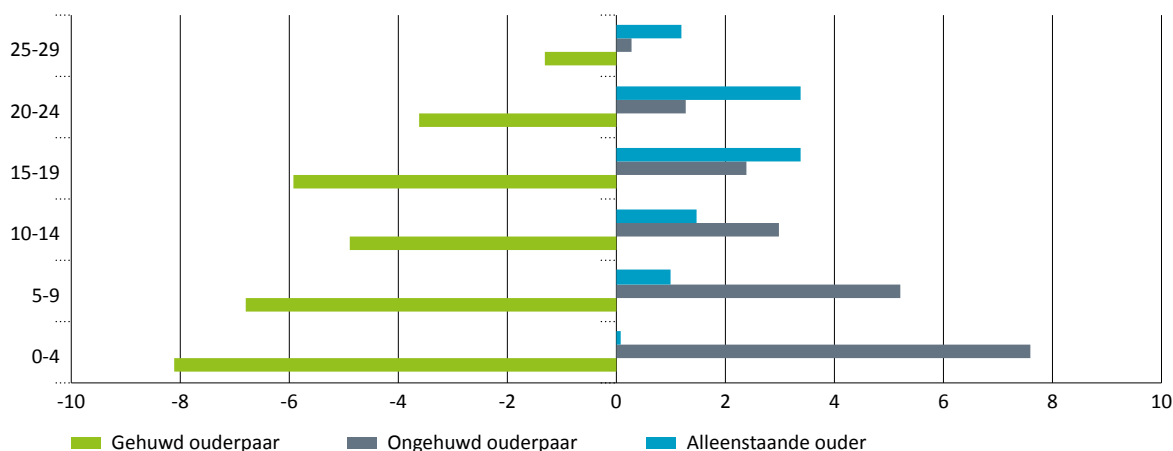
Figuur 38. Verwachte veranderingen inzake het percentage gezinnen en inzake de verdeling per gezinstype, België per gewest, % 2030-% 2016, in procentpunt

Bron: FPB – AD Statistiek 2017, bewerking SVR.

Op het niveau van de personen wordt voor *kinderen en jongeren* in ons land een verdere daling van het percentage kinderen dat bij ouder(s) inwoont verwacht. Dit is de trend in het Vlaamse en Waalse Gewest; in het Brusselse Gewest daarentegen is er sprake van een toename (FPB – AD Statistiek, 2016, p.44). In 2030 zou in het Vlaamse Gewest 59% en in het Brusselse Gewest 58% van de thuiswonende kinderen (ongeacht de leeftijd) bij gehuwde ouders wonen; in het Waalse Gewest slechts 47%. Ongeveer 1 op de 5 Vlaamse en Waalse kinderen (respectievelijk 24% en 21%) zou bij ongehuwde ouders wonen. Minder Vlaamse (20%) dan Waalse en Brusselse (29%) kinderen zouden bij een alleenstaande ouder wonen (FPB – AD Statistiek, 2016, figuur 23). In 2030 zullen in ons land vooral jonge kinderen minder vaak bij gehuwde en vaker bij ongehuwde ouders wonen. 40% van de 0- à 4-jarigen en 19% van de 10- à 14-jarigen zou in 2030 bij ongehuwde ouders wonen. Op latere leeftijd (vanaf 15 jaar) zou men vaker dan voorheen bij een alleenstaande ouder wonen (figuur 39).

Figuur 39. Verwachte veranderingen in de verdeling van thuiswonende kinderen en jongeren naar gezinstype, per leeftijdsgroep, België, % 2030-% 2015^a, in procentpunt

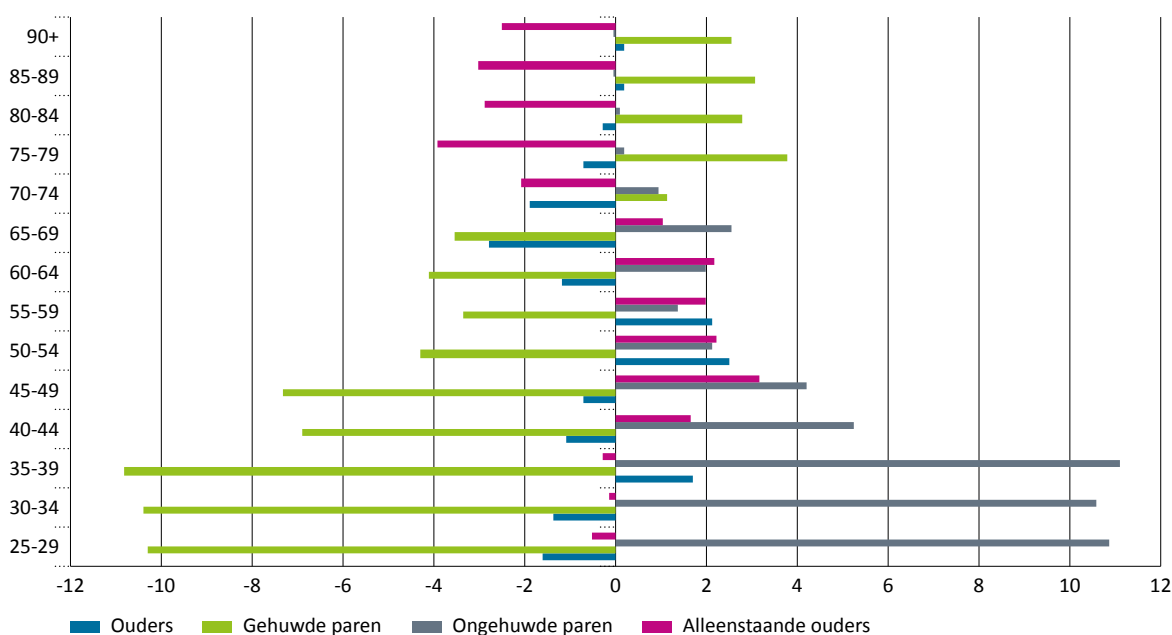

^a bron geeft vergelijking 2015 (niet 2016) en 2030.

Bron: FPB – ADS, 2016, bewerking SVR.

Binnen de totale bevolking verwacht men in ons land een verdere lichte daling van het percentage ouders met inwonende kinderen (van 29% naar 27%) (FPB – AD Statistiek, 2016, 9 en 10). Uitgesplitst naar leeftijdsgroep zien we de grootste daling bij 65- à 69-jarigen (van 12,2% naar 9,4%) (figuur 40). Bij de volwassenen die met kinderen samenwonen voorziet met een verdere afname van het percentage gehuwde ouders en een verdere toename van het percentage ongehuwde ouders. Deze trends zijn het sterkst tot op leeftijd 40, maar zetten zich door tot op leeftijd 70. Men stelt een lichte stijging van het percentage alleenstaande ouders in het vooruitzicht, vooral bij ouders tussen de 40 jaar en 70 jaar. Bij 70-plussers zou een stijging van het percentage gehuwde ouders en een daling van het percentage alleenstaande ouders optreden; een verwacht gevolg van de verder toenemende levensverwachting waarbij ouders langer samen in leven blijven.

Figuur 40. Verwachte veranderingen inzake het percentage ouders en in de verdeling van de ouders naar gezinstype per leeftijdsgroep, België, % 2030-% 2015^a, in procentpunt

^a bron geeft vergelijking 2015 (niet 2016) en 2030.

Bron: FPB – AD Statistiek, 2016, bewerking SVR.

4.4 Veranderingen tussen 2000 en 2030

Op het *niveau van de huishoudens* resulteren de geobserveerde en voorziene veranderingen tussen 2000 en 2030 in een zeer uiteenlopend profiel van huishoudens per gewest (bijlagetabel A en D). Inzake *samenwonende partners* zullen het Vlaamse en Waalse Gewest op 30 jaar tijd een gelijkaardig verlies hebben gekend (-9 procentpunt); het Brusselse Gewest zal status quo zijn gebleven (figuur 5 en 36). Hierdoor zouden er in 2030 respectievelijk 56%, 44% en 39% huishoudens zijn waar partners samenwonen. Inzake *gezinnen* (figuur 8 en 38) zal het Vlaamse Gewest het grootste verlies gekend hebben (-9 procentpunt); in het Waalse Gewest zal dit verlies geringer zijn (-6 procentpunt) en het Brusselse Gewest daarentegen zal een winst hebben gekend (+6 procentpunt). Hierdoor zouden in 2030 grote verschillen tussen de gewesten inzake het percentage gezinnen verdwenen zijn (respectievelijk 34%, 37% en 37%). Een gezin met gehuwde ouders zal op 30 jaar tijd veranderd zijn van een zeer dominant gezinstype naar een type dat in het Vlaamse en Brusselse Gewest nog net in meer dan de helft van de gevallen voorkomt; in het Waalse Gewest nog in 43% van de gevallen. In het Vlaamse Gewest zou in 2030 ongehuwd samenwonend ouderschap ongeveer even vaak voorkomen als alleenstaand ouderschap. In het Waalse Gewest zou er meer alleenstaand ouderschap dan ongehuwd samenwonend ouderschap zijn. In het Brusselse Gewest zou ongehuwd samenwonend ouderschap eerder uitzonderlijk blijven, maar zal 1 op de 3 gezinnen alleenstaand ouderschap betreffen.

4.5 | Grenzen in de vooruitzichten?

Vaker niet samenwonen met een partner en vaker niet-gehuwde ouders hebben, zijn de meest markante voorbijgangers en te verwachten ontwikkelingen. De Rijksregisterdata lieten enkel toe deze nieuwe leefvormen vast te stellen op een welbepaald tijdstip. De kans dat een persoon deze leefvorm meemaakt in zijn levensloop ligt hoger. De periode met deze specifieke leefvormen wordt binnen de levensloop wellicht afgewisseld met een periode waarin wel met een partner wordt samengewoond en waarin men wel gehuwde ouders heeft.

Bij de vooruitzichten inzake leefvormen rijzen bedenkingen omtrent het bereiken van ondergrenzen of bovengrenzen. Sinds meerdere decennia daalt in ons land niet enkel het huwelijkscijfer (figuur 1), maar daalt ook de huwelijkskans, zowel van ongehuwde, gescheiden als verweduwd personen (Corijn, 2015b). De toekomstige ontwikkeling is eerder onzeker. Zullen deze cijfers nog verder dalen? Hoe lang nog? Hoe snel? Zal een soort ondergrens worden bereikt? Of zullen de cijfers stabiliseren bijvoorbeeld omdat bevolkingsgroepen met een specifieke vreemde herkomst – die in aantal zullen toenemen – meer geneigd zijn om voor een huwelijk te kiezen? In Nederland verwacht men dat de eerste huwelijkskans nog verder geleidelijk zal dalen (tot 60% voor mannen en 65% voor vrouwen in 2030) (Van Duin & Harmsen, 2009). De verwachting inzake echtscheidingen is nog onzekerder. Na een toename van het echtscheidingscijfer sinds de jaren 1970 (figuur 1) lijkt er sinds 2010 een einde aan deze toename te zijn gekomen. De kans op een echtscheiding is sinds 2008 aan het dalen (Corijn, 2016b). Dit komt deels door de slinkende gehuwde bevolking en deels door de kenmerken van de groep die nog huwde of huwt. De kenmerken van diegenen die de komende jaren voor een huwelijk kiezen, zullen ook de toekomstige echtscheidingskansen medebepalen. De vraag is bijvoorbeeld of jongeren met een specifieke vreemde herkomst vaker voor een huwelijk zullen (blijven) kiezen en dan analoge of lagere echtscheidingskansen zullen hebben dan jongeren van Belgische herkomst (Corijn, Sodermans & Vanassche, 2011). In Nederland verwacht men dat de echtscheidingskans op het huidige niveau zal blijven (30%) (Van Duin & Harmsen, 2009). In het Vlaamse Gewest evolueren huwelijken uit opeenvolgende perioden allemaal richting 1 op de 3 echtscheidingen; hoewel dit percentage na een kortere huwelijksduur wordt bereikt, lijkt hiermee toch een soort bovengrens bereikt (Corijn, 2016b). Vanuit Nederland krijgen we het signaal dat de stabiliteit van het ongehuwd samenwonen is toegenomen en dat het verschil met de echtscheidingskans is verkleind (Van Duin & Stoeldraijer, 2011). Er is als het ware een bovengrens bereikt inzake het uit elkaar gaan van partners.

Het Brusselse Gewest met zijn hoofdstedelijke karakter kent een zeer hoog percentage alleenwonenden en bijgevolg een laag percentage samenwonende paren. Sinds de eeuwwisseling is het percentage samenwonende paren er niet sterk verder gedaald. Hier lijkt een ondergrens van ongeveer 40% te zijn bereikt. De vraag is of en op welk niveau het Vlaamse en Waalse Gewest een ondergrens zullen bereiken inzake het al dan niet samenwonen met een partner.

Cijfers over het gezinstype waarin kinderen worden geboren, geven aan dat het percentage geboorten bij ongehuwde ouderparen niet meer sterk stijgt: 38% in het Vlaamse Gewest in 2014. Er is als het ware een bovengrens bereikt (Corijn, 2016d). Het toegenomen percentage kinderen dat samenwoont met ongehuwde ouders – 18% van de 0- à 29-jarige thuiswonende kinderen in 2016 – kan in principe nog verder toenemen omdat ouders na een (echt)scheiding doorgaans eerst ongehuwd samenwonen alvorens eventueel te hertrouwen.

Alle besproken observaties en verwachtingen zijn gebaseerd op gegevens inzake de officiële verblijfplaats van partners, ouders en kinderen. Het afgenomen aantal huwelijken en het toegenomen aantal (echt)scheidingen heeft echter met zich meegebracht dat meer partners niet officieel maar wel feitelijk samenwonen, gaande van zeer deeltijds naar bijna voltijds. Het heeft met zich meegebracht dat meer dan voorheen kinderen van (uit de echt) gescheiden ouders in co-ouderschap verblijven (Sodermans, Vanassche & Matthijs, 2011), maar officieel bij één ouder zijn ingeschreven en enkel daar officieel één gezin vormen. Door het toenemende aantal (echt)scheidingen van ouders en door het opnieuw gaan samenwonen van gescheiden ouders, zijn er ook meer volwassenen die wel biologische ouder zijn maar niet – nooit of deeltijds, feitelijk of officieel – met hun kind(eren) samenwonen. Bovendien zijn meer volwassenen wel – voltijds of deeltijds, feitelijk of officieel – stief- of plusouder maar geen biologische ouder. Indien zowel

het deeltijds samenwonen van partners als het verblijfsco-ouderschap verder aan populariteit winnen en niet officieel geregistreerd¹¹ worden, zullen bijvoorbeeld meer officieel alleenwonenden op regelmatige of tijdelijke basis met een partner en/of kinderen samenwonen. Daarnaast zullen meer officieel alleenwonenden en meer officieel samenwonende paren zonder inwonende kinderen op regelmatige of tijdelijke basis kinderen met een co-ouderschapsregeling bij zich hebben wonen. Hierdoor wordt het percentage (deeltijds) samenwonende partners en (deeltijdse) gezinnen onderschat. Tegelijkertijd zullen meer officieel alleenstaande ouders en officieel samenwonende paren met inwonende kinderen door de co-ouderschapsregelingen tijdelijk zonder kinderen wonen. In het Rijksregister is voorlopig geen ruimte voor het aangeven van het afwisselend deel uitmaken van 2 leefvormen op een bepaald tijdstip in de levensloop.

De besproken vooruitzichten van het FPB en AD Statistiek veronderstellen dat het huidige gedrag en de huidige voorkeuren (en de structurele effecten) op het gebied van relatievorming en -ontbinding zich in de toekomst zullen voortzetten. Wijzigingen zijn echter mogelijk: statische noch dynamische bevolkings- en huishoudensprognoses kunnen alle mogelijke soorten veranderingen verrekenen. De ondergrens inzake het zonder partner wonen kan bijvoorbeeld een keerpunt worden waarbij volwassenen zoeken om binnen allerlei nieuwe formules samen te wonen met anderen (zie Luyten e.a., 2015). De toename van scheidingen bij gehuwd en ongehuwd samenwonende ouders kan in samenhang met de toename van het verblijfsco-ouderschap de basis vormen van nieuwe, meer flexibele gezinstypes. Ouders die niet (meer willen of kunnen) samenwonen, zouden er bijvoorbeeld kunnen voor kiezen om elk deeltijds met hun kinderen samen te wonen, en dus twee gezinnen met inwonende kinderen te vormen. Niets sluit een herwaardering van het huwelijk, van kinderen enkel binnen een huwelijk of van een gezin met veel kinderen uit. Een toename van de bevolking van vreemde herkomst, alsook andere voorkeuren en opvattingen onder jongvolwassenen met een meer diverse herkomst, kunnen hierin een rol spelen (Corijn, Sodermans & Vanassche, 2011). De echtscheidingskans is na decennia van stijgen in ons land recent licht aan het dalen; men zou kunnen verwachten dat ook de scheidingskans van ongehuwd samenwonenden stabiliseert of daalt zoals in Nederland. Herpartnerkansen na een (echt)scheiding zijn de voorbije decennia gestegen (Galezewska, 2016) en dat reduceert de kans op alleen (blijven) wonen en op (langdurig) alleenstaand ouderschap. Verblijfsco-ouderschapsregelingen voor de kinderen hebben de herpartnerkansen van de ouders vergroot, zeker van gescheiden moeders (Vanassche e.a., 2015). Herpartnerkansen blijven echter laag op hoge leeftijd (Galezewska, 2016; Vespa, 2012). Maar we zouden kunnen verwachten dat de aankomende generatie 60-plussers hier anders over denkt en zich ook anders zal gedragen. Living apart together (LAT)-relaties kunnen voor niet-gehuwden op hogere leeftijd een nieuwe norm worden (Liefbroer, Poortman & Seltzer, 2015). Culturele gebruiken (uit het land van herkomst), het gebrek aan een geschikte woning en de nood aan steun en zorg op alle leeftijden kunnen veranderingen teweegbrengen inzake het samenwonen van meerdere generaties onder één dak (Luyten, Emmery & Mechels, 2016). Medische evoluties kunnen de toename van de levensverwachting versnellen; ziektes of epidemieën kunnen die vertragen. De wens om zelfstandig te blijven wonen op (zeer) hoge leeftijd, ondersteund door beleidskeuzes inzake woon- en zorgcentra en inzake gezinszorg en aanvullende thuiszorg, hebben (relatief gezien vooral ongehuwde) ouderen de voorbije jaren weggehouden uit woon- en zorgcentra. Toekomstige beleidskeuzes kunnen sterk bepalen of en hoeveel mensen op (zeer) hoge leeftijd al dan niet in een instelling kunnen verblijven. Dit brengt ons bij de beleidsimplicaties van de voorbije en toekomstige ontwikkelingen.

5 \ Beleidsimplicaties

De geobserveerde en verwachte veranderingen in de verdeling van huishoudens en personen naar burgerlijke staat en leefvorm hebben een impact op diverse beleidsdomeinen.

¹¹ In gemeenten worden vaak bepaalde voordelen toegekend aan de eigen inwoners. Kinderen met een verblijfsco-ouderschapsregeling konden hiervan in de gemeente waar hun ouder woont bij wie ze niet gedomicilieerd zijn, geen gebruik van maken. Om dit op te lossen werd recent in het Rijksregister een nieuw informatietype (IT 021 – gedeelde huisvesting van minderjarigen) gecreëerd.

5.1 \ Sociaal beleid en gezinsbeleid

Sommige maatregelen in het sociale beleid en het gezinsbeleid maken gebruik van het criterium 'gehuwd/wettelijk samenwonend' of van 'samenwonend met partner', zoals bijvoorbeeld de werkloosheidsuitkering of het leefloon. Als in een beleidsmaatregel het criterium 'gehuwd' is, dan waren er in het Vlaamse Gewest sinds 2000 293.845 minder betrokkenen. Als het criterium 'gescheiden' is, dan waren er 236.732 meer betrokkenen. Als een doelgroep enkel de 'samenwonenden met partner' omvat, dan waren er in het Vlaamse Gewest absoluut meer (173.983) begunstigten, maar relatief minder (-3 procentpunt) betrokkenen. Samenwonende partners zijn vaker dan voorheen niet-gehuwd. De vooruitzichten geven aan dat deze trend zich zal voortzetten. Als in 2030 in het Vlaamse Gewest in (slechts) 55% van de huishoudens een partner zal zijn, dan moet worden nagedacht over eventuele veranderingen in een sociaal beleid waarbij 45% huishoudens niet op de (financiële of sociale) steun van een partner kunnen rekenen. De Federale en Vlaamse overheid moet worden uitgenodigd en zelfs uitgedaagd om bij bestaande en eventueel nieuwe beleidsmaatregelen door te rekenen wat op relatief korte termijn de financiële implicaties zullen zijn – zowel de kosten als de baten – als de verhouding tussen huishoudens met of zonder inwonende partner wijzigt. Slechts recent ontstond aandacht voor een beleid voor alleenwonenden (zie www.all1.be). Hierbij is vooral aandacht voor de zeer hoge belastingsdruk voor alleenstaanden in ons land (All1, 2017).

Voor wie principieel tegen het huwelijk was heeft de overheid in België in de voorbije jaren, net als in enkele andere Europese landen, het wettelijk samenwonen gecreëerd (Sánchez Gassen & Perelli-Harris, 2015). Hierdoor werden voor niet-gehuwde partners toch zaken geregeld inzake financiën en bezittingen (vooral de gezinswoning) en erfenissen (Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat, 2015). De verruiming van de gehuwden als rechthebbenden of begunstigten naar de wettelijk samenwonenden heeft na 10 jaar (mogelijkheid tot wettelijk samenwonen) deze groep algemeen genomen niet drastisch uitgebreid; enkel bij personen jonger dan 50 jaar was de toename noemenswaardig. Anders bekeken, van alle ongehuwd samenwonende paren jonger dan 50 jaar koos slechts een kwart voor de formule van wettelijk samenwonen (Corijn, 2015a). De vraag is of wettelijk samenwonen in de toekomst ook voor samenwonende partners op hogere leeftijd een volwaardig alternatief zal worden. Driekwart van de ongehuwd samenwonenden van 50 jaar en jonger woont dus samen zonder wettelijke regeling. Het is echter niet gekend hoeveel van hen een onderhandse regeling hebben of iets per testament hebben geregeld. Zonder huwelijk of wettelijke samenwoning maken feitelijk ongehuwd samenwonenden weliswaar gebruik van de voordelen en rechten als niet-gehuwden of niet-wettelijk samenwonenden, maar hebben ze wellicht geen formele, wettelijke afspraken of regelingen bij eventuele risico's in hun levensloop zoals een scheiding met het verlaten van de gezamenlijke woning voor één van beiden of een overlijden met weinig of geen rechten voor de overlevenden. De vraag is waarom deze partners hun samenwonen niet wettelijk regelen, zeker als er kinderen zijn. Wie heeft (het meest of het minst) belang bij het (niet) regelen van het samenwonen met anderen? De overheid? De betrokkenen? Hun familie?

Een aantal maatregelen in het sociale beleid en het gezinsbeleid is gekoppeld aan de aanwezigheid van inwonende kinderen en/of kinderen ten laste, zoals bijvoorbeeld de kinderbijslag. Is het criterium voor rechthebbende de huishoudens met 'inwonende kinderen', dan was er sinds 2000 in het Vlaamse Gewest een stijging met 18.212 gezinnen, die een daling van 5 procentpunt impliceerde. Het verder verwachte dalende percentage gezinnen en percentage personen met inwonende kinderen brengt met zich mee dat proportioneel meer huishoudens en meer personen buiten het bereik van een gezinsbeleid zullen vallen dat gericht is op ouders met inwonende kinderen en op kinderen die bij hun ouder(s) inwonen. Als in 2030 in het Vlaamse Gewest (nog amper) 34% van alle huishoudens gezinnen zijn, dringt zich dan niet de vraag op of er naast een gezinsbeleid (Gezinsbond, 2014; Kind & Gezin, 2014) ook niet moeten worden nagedacht over een beleid dat opkomt voor de belangen en bekommernissen van alleenwonenden en paren zonder inwonende kinderen. De Vlaamse overheid moet worden uitgenodigd om de financiële implicaties, in termen van inkomsten én van uitgaven, van deze wijziging in de verhouding huishoudens en personen met en zonder inwonende kinderen te laten berekenen. Ouders waren en zullen vaker dan voorheen niet-gehuwde ouders zijn. Wettelijk samenwonen kwam in 2010 even vaak voor bij paren zonder inwonende kinderen als bij paren met inwonende kinderen (Corijn, 2011). Als ouders hun ongehuwd samenwonen niet regelen, kan dit belangrijke implicaties hebben bij een scheiding en een overlijden.

Ook paren die tijdelijk niet-gehuwd met zijn, haar en hun kinderen samenwonen moeten zich bewust zijn van de mogelijke implicaties van de risico's in hun levensloop (Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat, 2015).

Inzake kinderen blijft de overheid en de wetgeving nog vasthouden aan het feit dat kinderen slechts 2 ouders en 1 wettelijke verblijfplaats (kunnen) hebben (Sikorska, Kruger & Swennen, 2015). Met de toename van nieuw-samengestelde gezinnen en van verblijfsco-ouderschapsregelingen blijft dit moeilijk vol te houden (Ghiotto, 2016).

5.2 \ Welzijnsbeleid en levensverwachting

De wijzigingen in de verdeling van de bevolking naar leefvorm hebben belangrijke implicaties voor het welzijn van de bevolking. Tal van studies wijzen op het grotere economische, fysieke, psychische en sociale welzijn van personen die samenwonen met een partner (Corijn, 2016a). Het armoederisico in leefvormen en vooral in gezinnen, waar geen partner woont, is bijvoorbeeld groter. De risicogroep en doelgroep voor het armoedebeleid wordt vanuit dit perspectief dus groter. Psychische kwetsbaarheid en behoefte aan steun en zorg is groter bij personen die niet samenwonen met een partner. De verwachte verdere toename van deze groep vormt dus ook een signaal voor wie het toekomstige welzijns- en gezondheidsbeleid uittekent. Uit de literatuur blijkt dat de impact van inwonende kinderen op het psychische welzijn van volwassenen niet uitgesproken positief of negatief is (Aassve, Goisis & Sironi, 2012; Huyts, Kraaykamp & Subramanian, 2013). Wel is duidelijk dat vooral alleenstaande ouders en kinderen van alleenstaande ouders het psychisch minder goed stellen (zie Corijn & Van Peer, 2013; Corijn, 2016a).

De optie in het Vlaamse beleid inzake de vermaatschappelijking van de zorg doet, in grote mate en in de eerste plaats, een beroep op de aanwezigheid van een inwonende partner of van ouders – beter 2 ouders dan 1 ouder – die zorg kunnen verlenen indien respectievelijk de andere partner of een kind hulpbehoevend zijn. De vormgeving van de vermaatschappelijking van de zorg krijgt een ander karakter als er vaker geen (permanent) inwonende partner is, als er slechts 1 inwonende ouder is of als de partner of de ouder slechts tijdelijk beschikbaar is (bijvoorbeeld bij verblijfsco-ouderschapsregelingen).

Zelfs indien inzake de kans op een (echt)scheiding een bovengrens wordt bereikt, en zelfs indien een ondergrens wordt bereikt inzake de kans op het niet samenwonen met een partner, dan heeft een samenleving belang bij het bevorderen van samenwonen. Het direct of indirect afremmen van samenwonen met een partner of met 2 ouderfiguren omwille van fiscale of andere redenen moet vanuit een welzijnsoogpunt worden vermeden.

De gemaakte Vlaamse beleidskeuzes inzake thuiszorg en gezinszorg hebben de voorbije jaren hun impact gehad. Relatief gezien verblijven minder ouderen in een woon- en verzorgingscentrum. Een groter aandeel kan zelfstandig thuis blijven wonen (alleen of met de partner). De aankomende veroudering van de omvangrijke babyboomgeneratie zal, enkel al op basis van hun zeer grote aantal, de vraag naar gezinszorg en aanvullende thuiszorg versterken.

De waargenomen en verder te verwachten veranderingen in de burgerlijke staat op latere leeftijd hebben ook implicaties voor de burgerlijke staat en de daarmee verbonden leefvorm. Dit vertaalt zich in de potentiële zorgverlening voor de gezondheid in de laatste levensjaren. De echtscheidingstoename en de trend om gescheiden te blijven, bracht met zich mee dat in het Vlaamse Gewest in 2014 bij een overlijden op 60-79 jaar 12% mannen en vrouwen gescheiden was (tegenover 4% in 2000). Bij een overlijden vanaf leeftijd 80 stierf men vaker dan voorheen als echtgenoot (52%) of echtgenote (15%). Maar daarnaast stierf nu ook 3,5% als gescheiden persoon omdat echtscheiding ook deze generatie bereikt. De meerderheid van de niet-gehuwde oudere personen woont alleen en dit heeft negatieve gevolgen voor de fysieke, psychische en sociale gezondheid, alsook voor de zorg voor de gezondheid. In 2015 waren gescheiden Vlaamse mannen en vrouwen in vergelijking met de andere burgerlijke-staat-groepen de jongsten bij hun overlijden (na 60 jaar) respectievelijk 80,3 jaar en 84,6 jaar. Deze lagere levensverwachting van echtgescheiden personen in combinatie met een te verwachten toename van de groep die gescheiden is bij het overlijden kan de totale levensverwachting van de Vlaamse bevolking reduceren (Corijn, 2016c).

5.3 \ Huisvesting en ruimtelijke ordening

De geobserveerde en verwachte veranderingen inzake de verdeling naar leefvormen stellen het beleid inzake huisvesting en ruimtelijke ordening voor bijzonder grote uitdagingen. In 2030 zal in bijna 1 op de 2 Vlaamse huishoudens geen partner inwonen en zullen in 2 op de 3 Vlaamse huishoudens (tijdelijk) geen kinderen wonen. Binnen de gezinnen zal in 1 op de 4 gezinnen (tijdelijk) slechts één ouder zijn en in 4 op de 10 gezinnen zal (tijdelijk) slechts één kind verblijven. Deze ontwikkelingen vereisen grensverleggend denken zowel van de beleidsmakers als van projectontwikkelaars over de nood aan woningen met een adequate omvang. Ook de mogelijkheden om bestaande en nieuwe woningen (tijdelijk) uitbreidbaar en opdeelbaar te maken, moeten worden verkend (Luyten e.a., 2015, 2016). De verwachtingen vergen nu reeds een nieuw denken over en een nieuwe planning van de ruimtelijke ordening van woningen en de inrichting van buurten en wijken.

5.4 \ Economisch en tewerkstellingsbeleid

De beschreven ontwikkelingen geven ook aan dat de doelgroepen voor het economische en tewerkstellingsbeleid zijn gewijzigd en verder zullen blijven veranderen. Deze doelgroepen omvatten enerzijds iets minder samenwonende partners en anderzijds iets minder gezinnen met binnen de gezinnen een lichte toename van de eenoudergezinnen. Hierdoor wijzigt het profiel van de leefvorm van potentiële werknemers: meer alleenwonenden, meer mannen en vrouwen zonder kinderen ten laste, voltijds of deeltijds. Dit nieuwe profiel kan ook belangrijke implicaties hebben voor een tewerkstellingsbeleid waarbij een goede combinatie van het beroeps- en gezinsleven cruciaal is (Van Peer, 2016). De nieuwe verdeling naar leefvorm wijzigt ook het profiel van consumenten als bijvoorbeeld in 2030 35% van alle huishoudens alleenwonenden zijn.

De Vlaamse samenleving evolueert naar een samenleving met meer alleenwonenden (met of zonder kinderen) en naar een samenleving waarin het gezin (met twee gehuwde ouders) niet meer de dominante gezinsvorm is. De voorbije en verwachte veranderingen inzake leefvormen, met al de maatschappelijke consequenties op korte en langere termijn, vragen een continue aandacht van de beleidsinstanties op diverse domeinen.

REFERENTIES

Aassve, A., Goisis, A. & Sironi, M. (2012). Happiness and childbearing across Europe. In: *Social Indicators Research*, 108, 65-86.

ADSEI (2013). *De kaap van 80 jaar overschreden*. Brussel: ADSEI-Dossier.

CBS (2016). *Ouders van ruim vier op de tien baby's niet getrouwd*. Heerlen: CBS, Bevolking. Nieuws.

AD Statistiek, geraadpleegd in juli 2017 via <http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/bevolking>

All1 (2017). *Belastingsdruk voor alleenstaanden in België neemt af maar is nog steeds te hoog*. Nieuwbrieven, all1 vzw.

Corijn, M. (2004). *Ongehuwd en gehuwd samenwonen in België. Feiten en opvattingen vanuit een sociaal-demografisch perspectief*. Brussel: CBGS-Werkdocument 8.

Corijn, M. (2010). *De leefvorm van moeders bij de geboorte van een kind: evolutie in het Vlaamse Gewest tussen 1999 en 2007*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-Webartikel 19.

Corijn, M. (2012). *De sluiting en ontbinding van een eerste, tweede en derde huwelijk. Een analyse op basis van Rijks-registergegevens*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-webartikel 1.

Corijn, M. (2013). *Ongehuwd samenwonen na een echtscheiding in Vlaanderen*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-webartikel 3.

Corijn, M. (2015a). *Samenwonend met een partner in het Vlaamse Gewest: gehuwd, wettelijk samenwonend of zonder regeling*. Brussel: Vlaamse Overheid, SVR-St@ts 6.

Corijn, M. (2015b). *Dalende huwelijkskansen en echtscheidingskansen in het Vlaamse Gewest*. Brussel: Vlaamse Overheid, SVR-St@ts 8.

- Corijn, M. (2015c). *Hoe duurzaam zijn recente huwelijken en wettelijk samenwoningen in het Vlaamse Gewest?* Brussel: Vlaamse Overheid, SVR-St@ts 11.
- Corijn, M. (2016a). *De gezinsdimensie in de psychische gezondheid*. Brussel: Vlaamse Overheid, SVR-Verkenning 3.
- Corijn, M. (2016b). *Het Vlaamse en Belgische echtscheidingscijfer. Evolutie, positionering, verklaringen en gevolgen*. Brussel: Vlaamse Overheid, SVR-Verkenning 4.
- Corijn, M. (2016c). *Gescheiden mannen sterven jonger*. Brussel: Vlaamse Overheid, SVR-St@ts 12.
- Corijn, M. (2016d). *Aandeel geboorten bij ongehuwde paren stabiliseert*. Brussel: Vlaamse Overheid, SVR-St@ts 17.
- Corijn, M., (2017). Evolutie van partnerschap en ouderschap in Vlaanderen. In: D. Luyten, H. Van Combrugge & K. Emmery (red.), *Het gezin in Vlaanderen 2.0. Over het eigene van gezinnen en gezinsbeleid*. Antwerpen: Garant, 55-75.
- Corijn, M. & Lodewijckx, E. (2009a). *Echtscheiding en leefvorm na echtscheiding in het Vlaamse Gewest: verschillen naar herkomst. Een analyse op basis van Rijksregistergegevens voor volwassenen en kinderen*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-Rapport 4.
- Corijn, M. & Lodewijckx, E. (2009b). *De start van de gezinsvorming bij de Turkse en Marokkaanse tweede generatie in het Vlaamse Gewest. Een analyse op basis van Rijksregistergegevens*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-Rapport 6.
- Corijn, M., Sodermans, A.K. & Vanassche, S. (2011). *Zijn jongeren in Vlaanderen van plan om te huwen (en te scheiden)?* Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-Webartikel 15.
- Corijn, M., & Van Peer, C. (Red.) (2013). *Gezinstransities in Vlaanderen*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-Studie 2.
- De Jong Gierveld, J. & Latten, J. (2008). Incidentie en achtergronden van transitionele en duurzame latrelaties. In: *Bevolkingstrends* 3, 29–38.
- Corijn, M., Wijckmans, B. & Van Bavel, J. (2013). Kinderen krijgen vóór en na de scheiding in Vlaanderen. In: *Relaties en Nieuwe Gezinnen*, 2.
- Eurostat (2015) geraadpleegd in juli 2017 via <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- Federale Ombudsman (2016). *Gezinsfiscaliteit. Een complexe regelgeving tegenover de evolutie van de gezinsvormen*. Brussel: De Federale Ombudsman, Onderzoek, 1.
- FPB – AD Statistiek – Federaal Planbureau – Algemene Directie Statistiek (2016). *Demografische vooruitzichten 2015-2060. Bevolking, huishoudens en prospectieve sterftequotiënten*. Brussel: Federaal Planbureau – Algemene Directie Statistiek.
- FPB – AD Statistiek – Federaal Planbureau – Algemene Directie Statistiek (2017). *Demografische vooruitzichten 2016-2061. Bevolking, huishoudens en prospectieve sterftequotiënten*. Brussel: Federaal Planbureau – Algemene Directie Statistiek.
- Galezewska, P. (2016). *Repartnering dynamics and fertility in new partnership in Europe and the United States*. University of Southampton, Faculty of Social and Human Sciences, Division of Social Statistics and Demography, PhD Thesis.
- Gezinsbond (2014). *Beleidsproject 2014. GezinINbegrepen*. Brussel: Gezinsbond.
- Ghiotto, S. (2016). *De staat van het gezin. Wie zorgt voor onze kinderen?* Tielt: Lannoo.
- Huijts, T., Kraaykamp, G. & Subramanian, S.S. (2013). Childlessness and psychological well-being in context: a multilevel study on 24 European countries. In: *European Sociological Review*, 29, 32-47.
- IWEPS (2017). *Fécondité et natalité. Indice conjoncturel*. Belgrade: IWEPS, Population et Santé.
- Kind & Gezin (2014). *Drie speerpunten voor een sterk Vlaamse gezinsbeleid. Memorandum 2014-2019*. Brussel: Kind & Gezin.
- Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat (2015). *Ongehuwd samenwonen*. Brussel: Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat.
- Liefbroer, A.C., Poortman, A.R. & Seltzer J.A., (2015). Why do intimate partners live apart? Evidence on LAT relationships across Europe. In: *Demographic Research*, 32, 251-286
- Lodewijckx, E. (2008). *Veranderende leefvormen in het Vlaamse Gewest, 1990-2007 (en 2021). Een analyse van de rijksregistergegevens*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-Rapport 3.
- Lodewijckx, E. (2010). *Kinderen en de gezinsvorm waarin ze opgroeien: een schets van de veranderingen tussen 1990 en 2008*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-Webartikel 14.
- Lodewijckx, E. (2014). *Meest voorkomende leefvorm in Vlaanderen is gezin met kinderen*. Brussel: Vlaamse Overheid, SVR-St@t 3.
- Lodewijckx, E. & Deboosere, P. (2008). *LIPRO: een classificatie van huishoudens*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-Technisch rapport 2.

- Lodewijckx, E. & Deboosere, P. (2011). *Huishoudens en families: Stabiliteit en snelle veranderingen gaan hand in hand*. Brussel: ADSEI: GGP Belgium Paper Series, 6.
- Lodewijckx, E. & Luyten, D. (2016). Samenhuizen van volwassen kinderen met hun ouders. Situering en evolutie. In: D. Luyten, K. Emmery & E. Mechels (Red.) *Zoals het klokje thuis tikt. Samenhuizen van volwassen kinderen met hun ouders*. Leuven: Garant, 123-140.
- Lodewijckx, E. & Luyten, D. (2017). Vijftig jaar evolutie van huishoudens in Vlaanderen. In: D. Luyten, H. Van Combrugge & K. Emmery (red.), *Het gezin in Vlaanderen 2.0. Over het eigene van gezinnen en gezinsbeleid*. Antwerpen: Garant, 29-54.
- Luyten, D., Emmery, K., Pasteels, I. & Geldof, D. (Red.) (2015). *De sleutel past niet meer op elke deur. Dynamische gezinnen en flexibel wonen*. Antwerpen: Garant.
- Luyten, D., Emmery, K. & Mechels, E. (Red.) (2016). *Zoals het klokje thuis tikt. Samenhuizen van volwassen kinderen met hun ouders*. Brussel: Hoger Instituut voor de Gezinswetenschappen.
- Luyten, D., Van Combrugge, H. & Emmery, K. (red.), *Het gezin in Vlaanderen 2.0. Over het eigene van gezinnen en gezinsbeleid*. Antwerpen: Garant.
- Pasteels, I., Lodewijckx, E., & Mortelmans, D. (2013). Gezinstransities in de levensloop van mannen en vrouwen. In: M. Corijn, & C. Van Peer (Red.), *Gezinstransities in Vlaanderen*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, 37-72.
- Sánchez Gassen, N. & Perelli-Harris, B. (2015). The increase in cohabitation and the role of marital status in family policies: A comparison of 12 European countries. In: *Journal of European Social Policy*, 25, 431-449.
- Schockaert, I. (2015). *Nieuwe bevolkings- en huishoudensprojecties voor de Vlaamse steden en gemeenten, 2015-2030*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-St@ts 1.
- Senaeve, P. (2015). *Compendium van het personen- en familierecht*. Leuven: Acco.
- Sikorska, K., Kruger, T. & Swennen, F. (2015). *Meerouderschap en meeroudergezag*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen, Persoon en Vermogen.
- Sodermans, A., Vanassche, S. & Matthijs, K. (2011). Gedeelde kinderen en plusouders: de verblijfsregeling en de gezins-situatie na scheiding. In: Mortelmans, D., Pasteels, I., Bracke, P., Matthijs, K., Van Bavel, J. & Van Peer, C. (Red.). *Scheiding in Vlaanderen*. Leuven: Acco, 135-151.
- Vanassche, S., Corijn, M., Matthijs, K. & Swicegood, G. (2015). Repartnering and childbearing after divorce: differences according to parental status and custodial arrangements. In: *Population Research and Policy Review*, 34, 761-784.
- Van Bavel, J. & Nomes, E. (2016). *De recente evolutie van de vruchtbaarheid in het Vlaamse Gewest: 2014-2015*. Leuven: Centrum voor Sociologisch Onderzoek.
- Van Duin, C. & Harmsen, C. (2009). Een nieuw model voor de CBS huishoudensprognose. In: *Bevolkingstrends*, 3e kwartaal, 20-42.
- Van Duin, C. & Stoeldraijer, L. (2011). Huishoudensprognose 2011-2060: meer en kleinere huishoudens. In: *Bevolkingstrends*, 2e kwartaal, 59-67.
- Vandresse, M. (2014). *Une méthodologie de projection des ménages: le modèle HPROM*. Brussel: Federaal Planbureau, Working Paper 9.
- Van Peer, C. (2016). *Alleenstaande ouders op de arbeidsmarkt in Vlaanderen en de EU*. Brussel: Vlaamse Overheid, SVR-Verkenning 1.
- Vespa, J. (2012). Union formation in later life: economic determinants of cohabitation and remarriage among older adults. In: *Demography*, 49, 1103-1125.
- Willaert, D. (2014). *Internationalisering van het Brussels Gewest en de Vlaamse Rand*. Brussel: Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum. Brussels Gewest en de Vlaamse Rand
- Willems, P. & Lodewijckx, E. (2011). *SVR-projecties van de bevolking en de huishoudens voor Vlaamse steden en gemeenten, 2009-2030*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-Studie 2.

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1. Huwelijks- en echtscheidingscijfer, België per gewest, 1980-2015, in aantal huwelijken en echtscheidingen per 1.000 inwoners

Figuur 2. Eerste huwelijken, België per gewest, 1980-2015, in % van alle huwelijken

Figuur 3. Veranderingen in de verdeling van de volwassen bevolking naar burgerlijke staat, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 4. Duurzaam gehuwden en duurzaam gescheiden mannen en vrouwen, België per gewest, 2000 en 2016, in %

Figuur 5. Veranderingen in het percentage leefvormen waar partners samenwonen en in de verdeling per type, België per gewest, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 6. Veranderingen in het percentage volwassenen dat samenwoont met een partner, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 7. Veranderingen in de verdeling van de geboorten naar gezinstype, België per gewest, % 2014-% 2000, in procentpunt

Figuur 8. Veranderingen in het percentage gezinnen en in de verdeling naar gezinstype, België per gewest, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 9. Veranderingen in de verdeling van de gezinnen naar aantal inwonende kinderen per gezinstype, België per gewest, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 10. Veranderingen in de verdeling van ongehuwd samenwonende ouders naar burgerlijke staat, België per gewest, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 11. Veranderingen in de verdeling van thuiswonende kinderen en jongeren naar gezinstype per leeftijdsgroep, België per gewest, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 12. Veranderingen in de verdeling van de gezinnen naar leeftijd van het jongste kind, per gezinstype, België per gewest, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 13. Veranderingen in de verdeling van 18- à 24-jarigen naar burgerlijke staat, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 14. Veranderingen in de verdeling van 18- à 24-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 15. Veranderingen in de verdeling van ongehuwde 18- à 24-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 16. Veranderingen in de verdeling van 25- à 34-jarigen naar burgerlijke staat, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 17. Veranderingen in de verdeling van 25- à 34-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 18. Veranderingen in de verdeling van ongehuwde en gescheiden 25- à 34-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 19. Veranderingen in de verdeling van 35- à 49-jarigen naar burgerlijke staat, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 20. Veranderingen in de verdeling van 35- à 49-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 21. Veranderingen in de verdeling van ongehuwde en gescheiden 35- à 49-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 22. Veranderingen in de verdeling van 50- à 64-jarigen naar burgerlijke staat, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 23. Veranderingen in de verdeling van 50- à 64-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 24. Veranderingen in de verdeling ongehuwde en gescheiden 50- à 64-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 25. Veranderingen in de verdeling van 65- à 79-jarigen naar burgerlijke staat, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 26. Veranderingen in de verdeling van 65- à 79-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 27. Veranderingen in de verdeling van ongehuwde, gescheiden en verweduwd 65- à 79-jarigen naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 28. Veranderingen in de verdeling van 80-plussers naar burgerlijke staat, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 29. Veranderingen in de verdeling van 80-plussers naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 30. Veranderingen in de verdeling van ongehuwde, gescheiden en verweduwd 80-plussers naar leefvorm, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 31. Veranderingen in het percentage gehuwden per leeftijdsgroep, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 32. Veranderingen in het percentage volwassenen dat samenwoont met een partner per leeftijdsgroep, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 33. Samenwonend met een partner, globaal (links) en per regeling (rechts), per leeftijdsgroep, België per gewest, 2011, in %

Figuur 34. Veranderingen in het percentage ouders en in de verdeling van de ouders naar gezinstype per leeftijdsgroep, België per gewest, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 35. Veranderingen in de verdeling van alleenstaande ouders naar burgerlijke staat per leeftijdsgroep, België, per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Figuur 36. Verwachte veranderingen inzake het percentage leefvormen waar partners samenwonen en in de verdeling naar type, België per gewest, % 2030-% 2016, in procentpunt

Figuur 37. Verwachte veranderingen inzake het percentage volwassenen dat met een partner samenwoont en in de verdeling per type, per leeftijdsgroep, België, % 2030-% 2016, in procentpunt

Figuur 38. Verwachte veranderingen inzake het percentage gezinnen en in de verdeling naar gezinstype, België per gewest, % 2030-% 2016, in procentpunt

Figuur 39. Verwachte veranderingen inzake de verdeling van thuiswonende kinderen en jongeren naar gezinstype, per leeftijdsgroep, België, % 2030-% 2016, in procentpunt

Figuur 40. Verwachte veranderingen inzake het percentage ouders en in de verdeling van de ouders naar gezinstype per leeftijdsgroep, België, % 2030-% 2016, in procentpunt

LIJST VAN BIJLAGEN

Op het niveau van de huishouden:

Observaties 2000-2016

Bijlagetabel A. Types van leefvormen, België per gewest, 2000 en 2016, in aantal en %

Bijlagetabel B. Aantal inwonende kinderen in het gezin, per gezinstype, België per gewest, 2000 en 2016, in %

Bijlagetabel C. Leeftijd jongste kind in het gezin per gezinstype, België per gewest, 2000 en 2016, in %

Verwachtingen 2016-2030

Bijlagetabel D. Types van leefvormen, België per gewest, in geobserveerd % 2016 en verwacht % 2030

Op het niveau van de personen:

Observaties 2000-2016

Bijlagetabel 1. Volwassen bevolking per leeftijdsgroep, België per gewest en geslacht, 2000 en 2016, in aantal en % verandering tussen 2000 en 2016

Bijlagetabel 2. Burgerlijke staat van volwassenen, per leeftijdsgroep, België per gewest en geslacht, 2000 en 2016, in aantal en %

Bijlagetabel 3. Leefvormen van volwassenen, per leeftijdsgroep, België per gewest en geslacht, 2000 en 2016, in aantal en %

Bijlagetabel 4. Gezinstype bij de geboorte, België per gewest, 2000 en 2014, in %

Bijlagetabel 5. Burgerlijke staat van de ongehuwde paren met inwonende kinderen, België per gewest, 2000 en 2016, in %

Bijlagetabel 6. Gezinstype van thuiswonende kinderen en jongeren per leeftijdsgroep, België per gewest, 2000 en 2016, in %

Bijlagetabel 7. Volwassenen met inwonende kinderen per leeftijdsgroep, België per gewest en geslacht, 2000 en 2016, in %

Bijlagetabel 8. Type ouders per leeftijdsgroep, België per gewest en geslacht, 2000 en 2016, in %

Bijlagetabel 9. Burgerlijke staat van alleenstaande ouders per leeftijdsgroep, België per gewest en geslacht, 2000 en 2016, in %

Verwachtingen 2015-2030

Bijlagetabel 10. Gezinstype van thuiswonende kinderen per leeftijdsgroep, België, in geobserveerd % 2015 en verwacht % 2030

Bijlagetabel 11. Type ouders per leeftijdsgroep, België, in geobserveerd % 2015 en verwacht % 2030

Bijlagetabel A. Types van leefvormen, België per gewest, 2000 en 2016, in aantal en %

		Vlaams Gewest				Waals Gewest				Brussels Hoofdstedelijk Gewest			
		2000		2016		2000		2016		2000		2016	
Met inwonende kinderen	Gehuwd paar	804.836	33,6	635.007	23,5	402.737	29,2	306.730	19,7	89.431	18,9	105.326	19,3
	Ongehuwd paar	51.521	2,1	189.895	6,7	48.983	3,5	131.700	8,5	10.166	2,2	25.015	4,6
	Alleen	175.854	7,3	225.797	8,2	146.927	10,6	189.458	12,2	46.371	9,8	63.319	11,6
Zonder inwonende kinderen	Gehuwd paar	594.635	24,8	631.174	23,1	276.130	20,0	263.777	17,0	68.595	14,5	56.041	10,3
	Ongehuwd paar	84.560	3,5	166.454	5,9	48.948	3,5	88.366	5,7	13.453	2,8	27.326	5,0
	Alleen	655.398	27,3	857.368	31,1	436.850	31,6	548.776	35,3	237.067	50,2	251.574	46,1
Overig		29.642	1,2	42.324	1,5	20.177	1,5	25.964	1,7	7.302	1,5	16.793	3,1
Totaal		2.396.446	100	2.748.019	100	1.380.752	100	1.554.771	100	472.385	100	545.394	100

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Bijlagetabel B. Aantal inwonende kinderen in het gezin per gezinstype, België per gewest, 2000 en 2016, in %

	2000			2016		
	Gehuwd paar	Ongehuwd paar	Alleenstaande ouder	Gehuwd paar	Ongehuwd paar	Alleenstaande ouder
Vlaams Gewest						
1	41,8	58,1	63,7	38,4	47,0	60,9
2	40,5	30,2	26,7	42,0	40,1	28,5
3	13,2	8,3	7,3	14,5	9,7	7,9
4+	4,5	3,4	2,3	5,1	3,2	2,7
N	804.836	51.521	175.854	635.007	189.895	225.797
Waals Gewest						
1	41,2	54,4	63,0	38,6	46,5	60,3
2	38,1	30,7	26,3	39,1	37,6	27,7
3	15,0	10,3	7,9	16,1	11,3	8,8
4+	5,7	4,6	2,7	6,2	4,6	3,2
N	402.737	48.983	146.927	306.730	131.700	189.458
Brussels Hoofdstedelijk Gewest						
1	38,0	57,1	61,8	33,3	49,2	56,6
2	34,7	31,5	26,5	36,5	36,3	28,8
3	15,4	8,3	8,2	19,3	10,4	10,2
4+	11,9	3,0	3,6	10,9	4,1	4,4
N	89.431	10.166	46.371	105.326	25.015	63.319

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Bijlagetabel C. Leeftijd jongste kind in het gezin per gezinstype, België per gewest, 2000 en 2016, in %

Leeftijd	2000			2016		
	Gehuwd paar	Ongehuwd Paar	Een ouder	Gehuwd paar	Ongehuwd Paar	Een ouder
Vlaams Gewest						
0-5	81,3	9,6	9,1	54,7	34,9	10,3
6-11	80,4	5,0	14,5	60,3	20,6	19,1
12-17	79,6	3,7	16,7	64,2	12,0	23,8
18+	73,1	2,1	24,8	63,2	6,1	30,7
N	804.836	51.521	175.854	635.007	189.895	225.797
Waals Gewest						
0-5	68,4	16,1	15,6	43,5	39,1	17,4
6-11	69,5	8,1	22,4	48,7	23,6	27,7
12-17	69,5	5,2	25,4	51,4	14,8	33,8
18+	63,7	2,8	33,5	52,1	7,6	40,4
N	402.737	48.983	146.927	306.730	131.700	189.458
Brussels Hoofdstedelijk Gewest						
0-5	67,1	11,7	21,3	61,2	18,6	20,2
6-11	60,0	6,8	33,2	54,7	13,0	32,4
12-17	59,5	4,3	36,2	49,6	9,7	40,8
18+	55,4	2,3	42,3	46,8	6,2	47,0
N	89.431	10.166	46.371	105.326	25.015	63.319

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Bijlagnetabel D. Types van leefvormen, België per gewest, in geobserveerd % 2016 en verwacht % 2030

		2016			2030		
		Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest
Met inwonende kinderen	Gehuwd paar	23,1	19,7	19,3	18,3	15,9	19,6
	Ongehuwd paar	6,9	8,5	4,6	7,6	9,1	5,2
	Alleen	8,2	12,2	11,6	8,1	12,2	12,2
Zonder inwonende kinderen	Gehuwd paar	23,0	17,0	10,3	22,9	16,1	8,2
	Ongehuwd paar	6,0	5,6	4,8	6,1	5,9	5,5
	Alleen	31,2	35,3	46,1	35,3	39,1	45,3
Overig		1,6	1,7	3,3	1,7	1,8	3,9
<i>Totaal</i>		<i>2.748.019</i>	<i>1.554.771</i>	<i>545.394</i>	<i>2.992.337</i>	<i>1.701.960</i>	<i>583.462</i>

Bron: FPB– ADS projecties, 2017, bewerking SVR.

Bijlagnetabel 1. Volwassen bevolking per leeftijdsgroep, België per gewest en geslacht, 2000 en 2016, in aantal en % verandering tussen 2000 en 2016

Leeftijd	2000		2016		% verandering	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Vlaams Gewest						
18-24	258.118	249.038	267.149	258.221	3,5	3,7
25-34	424.415	410.594	399.109	395.726	-6,0	-3,6
35-49	689.349	665.553	651.736	639.764	-5,5	-3,9
50-64	514.070	513.636	676.537	666.965	31,6	29,8
65-79	354.924	437.008	420.756	464.706	18,5	6,3
80+	63.709	138.175	142.463	237.740	123,6	72,1
<i>18+</i>	<i>2.304.585</i>	<i>2.414.004</i>	<i>2.557.750</i>	<i>2.663.122</i>	<i>11,0</i>	<i>10,3</i>
Waals Gewest						
18-24	146.498	141.970	158.686	153.867	8,3	8,4
25-34	233.136	228.072	226.444	224.221	-2,9	-1,7
35-49	373.930	371.964	358.883	358.077	-4,0	-3,7
50-64	264.581	276.623	356.059	368.323	34,6	33,1
65-79	189.110	257.713	206.672	245.913	9,3	-4,6
80+	31.558	81.988	63.449	124.756	101,1	52,2
<i>18+</i>	<i>1.238.813</i>	<i>1.358.330</i>	<i>1.370.193</i>	<i>1.475.157</i>	<i>10,6</i>	<i>8,6</i>
Brussels Hoofdstedelijk Gewest						
18-24	42.187	44.863	50.409	52.604	19,5	17,2
25-34	82.435	80.489	98.553	106.038	19,5	31,7
35-49	100.346	101.039	137.716	127.733	37,2	26,4
50-64	69.671	75.384	91.609	95.339	31,5	26,5
65-79	48.821	71.019	46.197	59.724	-5,4	-15,9
80+	11.015	30.053	16.422	33.764	49,1	12,3
<i>18+</i>	<i>354.475</i>	<i>402.847</i>	<i>440.906</i>	<i>475.202</i>	<i>24,4</i>	<i>18,0</i>

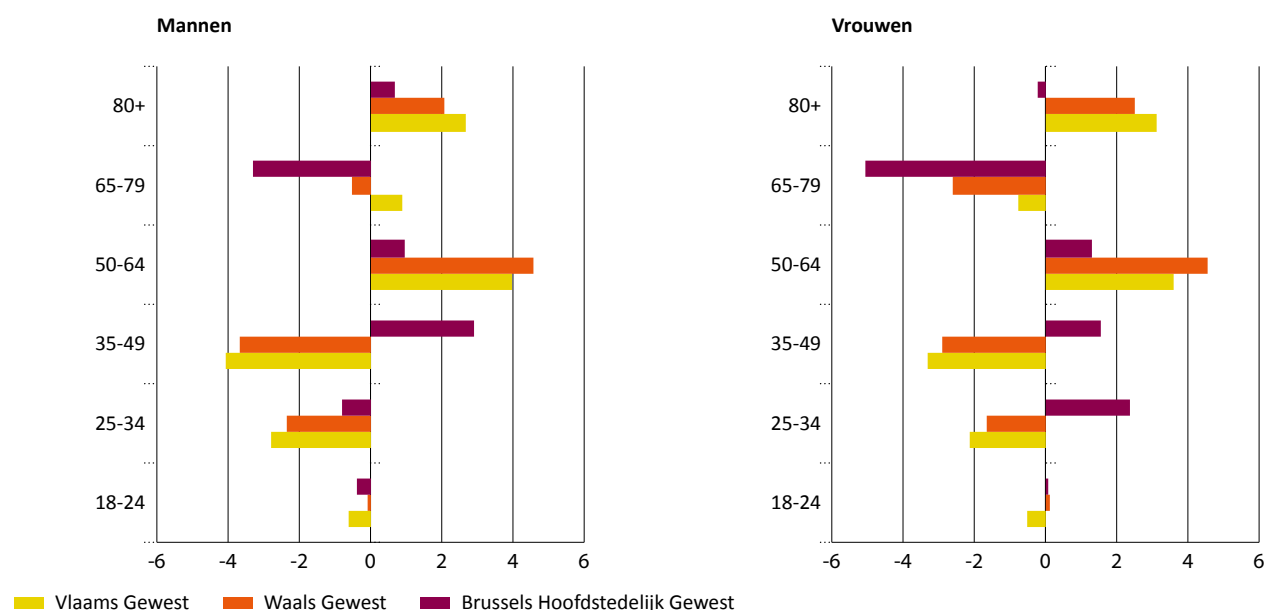
Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Tussen 2000 en 2016 nam de volwassen bevolking in België toe met 11,3%. Dit berustte op een toename met 10,6% in het Vlaamse Gewest; 9,6% in het Waalse Gewest en 21,0% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De veranderingen in het aantal personen per leeftijdsgroep is zeer uitlopend; het varieert van een toename met meer dan 100% tot een daling met 16%. Op 16 jaar tijd nam in België het aantal 18-à 24-jarigen toe met 6,6%. De toename van dit aantal was veel groter in het Brusselse Gewest (+18,3%). De toename was ook groter in het Waalse Gewest (+8,3%) dan in het Vlaamse Gewest (+3,6%). Het aantal 25-à 34-jarigen bleef in België nagenoeg gelijk door de terugval van het aantal geboorten in de jaren

1980. In het Brusselse Gewest steeg hun aantal echter met 25,6%. Tussen 2000 en 2016 bleef het aantal 35-à 49-jarigen in België nagenoeg ongewijzigd. Dit was opnieuw het resultaat van een lichte daling in het Vlaamse en Waalse Gewest en een flinke toename in het Brusselse Gewest. Het aantal 50-64-jarigen nam in België op 16 jaar tijd toe met 31,6%. Volwassenen uit de babyboomgeneratie (geboren in 1951-65 en 50-64 jaar in 2016) zorgden voor de toename van het aantal 50-à 64-jarigen (geboren in 1936-50 en 50-64 jaar in 2000). Hun aantal steeg met 30,7% in het Vlaamse Gewest, 33,8% in het Waalse Gewest en 28,9% in het Brusselse Gewest. Tussen 2000 en 2016 nam in België het aantal 65-à 79-jarigen toe met 6,3%. Deze toename berustte op een stijging met 11,8% in het Vlaamse Gewest, een stabilisatie in het Waalse Gewest en een aanzienlijke daling in het Brusselse Gewest (-11,6%). Een deel van deze 65-à 79-jarigen in 2016 was geboren tijdens de tweede wereldoorlog; een periode met weinig geboorten. Sinds de eeuwwisseling nam het aantal 80-plussers in België toe met 73,5%. Deze toename was het sterkst in het Vlaamse Gewest met 88,3%; iets geringer in het Waalse Gewest (65,7%) en het geringst in het Brusselse Gewest (22,8%). De uiteenlopende veranderingen in de aantallen per leeftijdsgroep wijzigden de leeftijdsstructuur van de volwassen bevolking.

De wijzigingen in de opbouw van de leeftijdsstructuur van de volwassen bevolking worden in de onderstaande figuur geïllustreerd in procentpunt tussen 2000 en 2016. Het aandeel 18-à 24-jarigen in de volwassen Belgische bevolking wijzigde amper (-0,3 procentpunt). Het 25-à 34-jarigen daalde in geringe mate (-1,9 procentpunt). Het aandeel 35-à 49-jarigen daalde (-3,2 procentpunt); ondanks de toename in het Brusselse Gewest. Door hun bijzonder sterke toename in aantal, nam ook het percentage 50-à 64-jarigen in de volwassen bevolking toe met 3,8 procentpunt. In het Waalse Gewest was deze toename iets sterker dan in het Vlaamse Gewest; in het Brussels Gewest veranderde dit aandeel amper. Het percentage 65-à 79-jarigen daalde amper (-0,7 procentpunt); behalve in het Brusselse Gewest en bij Waalse vrouwen waar de daling meer uitgesproken was. Het percentage 80-plussers nam in ons land daarentegen sterk toe (+2,5 procentpunt). In het Vlaamse Gewest was deze stijging iets meer uitgesproken dan in het Waalse Gewest. In het Brusselse Gewest was de verandering minimaal. In 2000 was in het Vlaamse en Waalse Gewest de 35-à 49-jarigen de omvangrijkste groep; in 2016 zijn ze dit niet meer. Afwijkende trends treden op in het Brusselse Gewest. Daar steeg het aandeel 35-à 49-jarigen en daalde het aandeel 65-79-jarigen. Bij vrouwen steeg bovendien ook het aandeel 25-à 34-jarigen. Het aandeel 80-plussers wijzigde amper in Brussel.

Veranderingen in de leeftijdsstructuur van de volwassen bevolking, België per gewest en geslacht, % 2016-% 2000, in procentpunt

Bron: AD Statistiek, bewerking SVR.

Bijlagetabel 2. Burgerlijke staat per leeftijdsgroep, België, per gewest en geslacht, 2000 en 2016, in aantal en %

Leeftijd	2000					2016				
	Ongehuwd	Gehuwd	Gescheiden	Verweduwd	Niet gekend	Ongehuwd	Gehuwd	Gescheiden	Verweduwd	Niet gekend
Vlaams Gewest: Mannen										
18-24	247.488	10.467	155	3	5	255.616	3.358	95	1	8.079
25-34	195.649	211.986	16.421	285	74	275.923	100.195	7.600	91	15.300
35-49	99.481	513.176	73.144	3.403	145	213.079	350.177	75.976	1.779	10.725
50-64	36.325	420.339	43.628	13.685	93	82.143	461.101	118.502	11.636	3.155
65-79	22.899	281.128	12.157	38.699	41	24.425	321.361	41.606	32.872	492
80+	3.926	34.910	903	23.970	0	6.929	90.532	4.962	39.978	62
18+	605.768	1.472.006	146.408	80.045	358	858.115	1.326.724	248.741	86.357	37.813
18-24	95,9	4,1	0,1	0,0	0,0	95,7	1,3	0,0	0,0	3,0
25-34	46,1	49,9	3,9	0,1	0,0	69,1	25,1	1,9	0,0	3,8
35-49	14,4	74,4	10,6	0,5	0,0	32,7	53,7	11,7	0,3	1,6
50-64	7,1	81,8	8,5	2,7	0,0	12,1	68,2	17,5	1,7	0,5
65-79	6,5	79,2	3,4	10,9	0,0	5,8	76,4	9,9	7,8	0,1
80+	6,2	54,8	1,4	37,6	0,0	4,9	63,5	3,5	28,1	0,0
18+	26,3	63,9	6,3	3,5	0,0	33,5	51,9	9,7	3,4	1,5
Vlaams Gewest: Vrouwen										
18-24	218.741	29.515	697	49	36	239.758	10.904	385	14	7.160
25-34	123.963	261.975	23.256	1.250	150	227.681	142.413	14.132	471	11.029
35-49	56.434	519.241	77.935	11.801	142	154.365	373.862	98.573	6.232	6.732
50-64	20.725	403.675	43.058	46.135	43	49.648	450.249	127.191	36.714	3.163
65-79	27.127	239.945	14.572	155.342	22	17.068	286.871	47.235	112.663	869
80+	12.593	20.386	2.313	102.883	0	13.351	61.875	8.714	153.629	171
18+	459.583	1.474.737	161.831	317.460	393	701.871	1.326.174	296.230	309.723	29.124
18-24	87,8	11,9	0,3	0,0	0,0	92,8	4,2	0,1	0,0	2,8
25-34	30,2	63,8	5,7	0,3	0,0	57,5	36,0	3,6	0,1	2,8
35-49	8,5	78,0	11,7	1,8	0,0	24,1	58,4	15,4	1,0	1,1
50-64	4,0	78,6	8,4	9,0	0,0	7,4	67,5	19,1	5,5	0,5
65-79	6,2	54,9	3,3	35,5	0,0	3,7	61,7	10,2	24,2	0,2
80+	9,1	14,8	1,7	74,5	0,0	5,6	26,0	3,7	64,6	0,1
18+	19,0	61,1	6,7	13,2	0,0	26,4	49,8	11,1	11,6	1,1

Leeftijd	2000					2016				
	Ongehuwd	Gehuwd	Gescheiden	Verweduwd	Niet gekend	Ongehuwd	Gehuwd	Gescheiden	Verweduwd	Niet gekend
Waals Gewest: Mannen										
18-24	141.301	5.122	70	5	0	154.454	1.169	32	1	3.030
25-34	123.572	100.874	8.503	174	13	174.329	42.679	4.217	45	5.174
35-49	63.254	260.146	48.156	2.321	53	141.830	165.653	47.140	1.055	3.205
50-64	18.448	206.367	31.882	7.839	45	52.498	217.398	77.701	7.341	1.121
65-79	11.373	144.984	10.021	22.709	23	12.091	147.413	29.671	17.276	221
80+	1.744	17.571	781	11.462	0	2.864	38.153	3.641	18.757	34
18+	359.692	735.064	99.413	44.510	134	538.066	612.465	162.402	44.475	12.785
18-24	96,5	3,5	0,0	0,0	0,0	97,3	0,7	0,0	0,0	1,9
25-34	53,0	43,3	3,6	0,1	0,0	77,0	18,8	1,9	0,0	2,3
35-49	16,9	69,6	12,9	0,6	0,0	39,5	46,2	13,1	0,3	0,9
50-64	7,0	78,0	12,0	3,0	0,0	14,7	61,1	21,8	2,1	0,3
65-79	6,0	76,7	5,3	12,0	0,0	5,9	71,3	14,4	8,4	0,1
80+	5,5	55,7	2,5	36,3	0,0	4,5	60,1	5,7	29,6	0,1
18+	29,0	59,3	8,0	3,6	0,0	39,3	44,7	11,9	3,2	0,9
Waals Gewest: Vrouwen										
18-24	126.413	15.152	369	26	10	146.100	4.286	189	2	3.290
25-34	84.590	128.910	13.598	937	37	148.141	63.564	8.168	310	4.038
35-49	40.340	267.432	53.974	10.152	66	108.343	180.316	62.672	4.734	2.012
50-64	12.326	197.396	33.784	33.092	25	36.678	214.505	87.662	28.460	1.018
65-79	11.907	120.786	12.990	112.013	17	10.338	127.549	36.868	70.686	472
80+	5.186	9.912	2.099	64.789	3	5.046	24.469	7.036	88.077	127
18+	280.762	739.588	116.814	221.009	158	454.646	614.689	202.595	192.269	10.957
18-24	89,0	10,7	0,3	0,0	0,0	95,0	2,8	0,1	0,0	2,1
25-34	37,1	56,5	6,0	0,4	0,0	66,1	28,3	3,6	0,1	1,8
35-49	10,8	71,9	14,5	2,7	0,0	30,3	50,4	17,5	1,3	0,6
50-64	4,5	71,4	12,2	12,0	0,0	10,0	58,2	23,8	7,7	0,3
65-79	4,6	46,9	5,0	43,5	0,0	4,2	51,9	15,0	28,7	0,2
80+	6,3	12,1	2,6	79,0	0,0	4,0	19,6	5,6	70,6	0,1
18+	20,7	54,4	8,6	16,3	0,0	30,8	41,7	13,7	13,0	0,8

Leeftijd	2000					2016				
	Ongehuwd	Gehuwd	Gescheiden	Verweduwd	Niet gekend	Ongehuwd	Gehuwd	Gescheiden	Verweduwd	Niet gekend
Brussels Hoofdstedelijk Gewest: Mannen										
18-24	39.540	2.598	43	0	6	43.807	1.115	22	0	5.465
25-34	49.717	30.110	2.434	61	113	57.128	25.593	2.351	18	13.463
35-49	27.526	60.124	11.909	481	306	46.171	69.030	13.087	277	9.151
50-64	7.998	49.116	10.624	1.760	173	18.829	52.708	16.066	1.258	2.748
65-79	3.367	36.375	3.855	5.165	59	4.634	30.216	7.875	3.049	423
80+	583	6.286	439	3.707	0	947	9.811	1.258	4.349	57
18+	128.731	184.609	29.304	11.174	657	171.516	188.473	40.659	8.951	31.307
18-24	93,7	6,2	0,1	0,0	0,0	86,9	2,2	0,0	0,0	10,8
25-34	60,3	36,5	3,0	0,1	0,1	58,0	26,0	2,4	0,0	13,7
35-49	27,4	59,9	11,9	0,5	0,3	33,5	50,1	9,5	0,2	6,7
50-64	11,5	70,5	15,2	2,5	0,2	20,6	57,5	17,5	1,4	3,0
65-79	6,9	74,5	7,9	10,6	0,1	10,0	65,4	17,0	6,6	0,9
80+	5,3	57,1	4,0	33,7	0,0	5,8	59,7	7,7	26,5	0,3
18+	36,3	52,1	8,3	3,2	0,2	38,9	42,7	9,2	2,0	7,1
Brussels Hoofdstedelijk Gewest: Vrouwen										
18-24	36.227	8.358	222	8	48	41.814	4.742	146	3	5.899
25-34	39.989	36.476	3.559	253	212	51.219	38.761	4.242	112	11.704
35-49	23.290	60.624	14.683	2.136	306	38.831	65.188	16.857	1.296	5.561
50-64	8.325	45.038	14.181	7.687	153	18.039	47.143	21.354	6.055	2.748
65-79	6.624	30.132	7.598	26.631	34	6.192	24.864	12.497	15.228	943
80+	2.771	3.930	1.931	21.419	3	2.830	6.176	3.625	20.940	192
18+	117.226	184.558	42.174	58.134	756	158.925	186.874	58.721	43.634	27.047
18-24	80,8	18,6	0,5	0,0	0,1	79,5	9,0	0,3	0,0	11,2
25-34	49,7	45,3	4,4	0,3	0,3	48,3	36,6	4,0	0,1	11,0
35-49	23,1	60,0	14,5	2,1	0,3	30,4	51,0	13,2	1,0	4,3
50-64	11,0	59,7	18,8	10,2	0,2	18,9	49,4	22,4	6,4	2,9
65-79	9,3	42,4	10,7	37,5	0,0	10,4	41,6	20,9	25,5	1,6
80+	9,2	13,1	6,4	71,3	0,0	8,4	18,3	10,7	62,0	0,5
18+	29,1	45,8	10,5	14,4	0,2	33,4	39,3	12,4	9,2	5,7

Bron: ADS Bevolking, bewerking SVR.

Bijlagetabel 3. Leefvormen van volwassenen per leeftijdsgroep, België per gewest en geslacht, 2000 en 2016, in aantal en %

Leeftijd	Vlaams Gewest 2000						Vlaams Gewest 2016									
18-24	Bij ouders	Bij ouder	Alleen	Met partner	Overig	Totaal	Bij ouders	Bij ouder	Alleen	Met partner	Overig	Totaal				
Mannen	182.777	31.151	15.585	19.766	8.839	258.118	173.078	48.704	15.677	15.716	13.974	267.149				
Vrouwen	152.599	25.540	12.630	47.009	11.260	249.038	153.606	43.179	11.397	36.082	13.957	258.221				
Mannen	70,8	12,1	6,0	7,7	3,4	100	64,8	18,2	5,9	5,9	5,2	100				
Vrouwen	61,3	10,3	5,1	18,9	4,5	100	59,5	16,7	4,4	14,0	5,4	100				
25-34	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. Ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal		
Mannen	98.385	62.307	1.890	87.563	159.278	14.992	424.415	91.663	70.307	2.218	83.650	123.355	27.916	399.109		
Vrouwen	48.425	36.713	21.767	82.567	210.668	10.454	410.594	52.254	43.291	19.584	84.249	178.644	17.704	395.726		
Mannen	23,2	14,7	0,4	20,6	37,5	3,5	100	23,0	17,6	0,6	21,0	30,9	7,0	100		
Vrouwen	11,8	8,9	5,3	20,1	51,3	2,5	100	13,2	10,9	4,9	21,3	45,1	4,5	100		
35-49	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. Ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal		
Mannen	45.146	85.830	13.153	76/708	453/373	15.139	689.349	37.388	105.633	15.393	70.220	399.491	23.611	656.765		
Vrouwen	18.962	43.280	62/949	82/951	447.745	9.666	665.553	17.650	50.060	79.651	69.342	410.581	12.480	642.951		
Mannen	6,5	12,5	1,9	11,1	65,8	2,2	100	5,7	16,2	2,4	10,8	61,3	3,6	100		
Vrouwen	2,8	6,5	9,5	12,5	67,3	1,5	100	2,8	7,8	12,5	10,8	64,2	2,0	100		
50-64	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. Ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Instelling	Totaal	
Mannen	9.149	59.483	8.933	230.711	192.665		514.070	17.920	110.815	17.987	257.533	251.402	20.880		676.537	
Vrouwen	4.855	65.716	25.749	253.553	150.992		513.636	8.200	102.217	50.897	292.754	195.686	17.211		666.965	
Mannen	1,8	11,6	1,7	44,9	37,5	2,6	100	2,6	16,4	2,7	38,1	37,2	3,1		100	
Vrouwen	0,9	12,8	5,0	49,4	29,4	2,5	100	1,2	15,3	7,6	43,9	29,3	2,6		100	
65-79	Alleen	Alleenst. Ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Instelling	Totaal	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Instelling	Totaal		
Mannen	51.470		238.982	42.837	16.060	5.575	354.924	67.332		294.178	38.021	15.949	5.276	420.756		
Vrouwen	141.257		209.431	31.272	40.848	14.200	437.008	131.773		268.653	26.033	30.391	7.856	464.706		
Mannen	14,5		67,3	12,1	4,5	1,6	100	16,0		69,9	9,0	3,8	1,3	100		
Vrouwen	32,3		47,9	7,2	9,3	3,2	100	28,4		57,8	5,6	6,5	1,7	100		
80+	Alleen	Alleenst. Ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Instelling	Totaal	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Instelling	Totaal		
Mannen	17.366		30.286	3.378	5.998	6.681	63.709	35.766		89.003		7.506	10.188	142.463		
Vrouwen	63.589		17.590	1.751	22.936	32.309	138.175	112.928		60.466		25.516	38.830	237.740		
Mannen	27,3		47,5	5,3	9,4	10,5	100	25,1		62,5		5,3	7,2	100		
Vrouwen	46,0		12,7	1,3	16,6	23,4	100	47,5		25,4		10,7	16,3	100		
18+	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Instelling	Totaal	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Instelling	Totaal
Mannen	367.082	292.041	32.097	679.190	856.357	57.690	20.128	2.304.585	368.278	369.676	405.530	44.436	799.066	823.503	26.035	2.557.750
Vrouwen	250.791	363.185	143.748	679.183	856.346	68.473	52.278	2.414.004	272.945	275.457	451.667	181.357	796.190	826.300	51.512	2.663.123
Mannen	15,9	12,7	1,4	29,5	37,2	2,5	0,9	100	14,5	15,9	1,7	31,2	32,2	3,5	1,0	100
Vrouwen	10,4	15,0	6,0	28,1	35,5	2,8	2,2	100	10,3	17,0	6,8	29,9	31,0	3,0	1,9	100

Leeftijd	Waals Gewest 2000							Waals Gewest 2016								
18-24	Bij ouders	Bij ouder	Alleen	Met partner	Overig	Totaal	Bij ouders	Bij ouder	Alleen	Met partner	Overig	Totaal				
Mannen	90.450	23.951	12.784	11.993	7.320	146.498	89 127	39 200	11 959	9 414	8 986	158.686				
Vrouwen	74.802	19.445	9.740	27.980	10.003	141.970	78 469	34 291	9 279	20 482	11 346	153.867				
Mannen	61,7	16,3	8,7	8,2	5,0	100	56,2	24,7	7,5	5,9	5,7	100				
Vrouwen	52,7	13,7	6,9	19,7	7,0	100	51,0	22,3	6,0	13,3	7,4	100				
25-34	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal		
Mannen	53.437	42.006	1.342	37.255	89.122	9.974	233.136	57 422	45 757	1 819	39 171	67 823	14 452	226.444		
Vrouwen	27.024	20.765	23.424	34.022	116.291	6.546	228.072	34 148	25 216	20 835	39 239	95 621	9 162	224.221		
Mannen	22,92	18,02	0,58	15,98	38,23	4,28	100	25,4	20,2	0,8	17,3	30,0	6,4	100		
Vrouwen	11,85	9,10	10,27	14,92	50,99	2,87	100	15,2	11,2	9,3	17,5	42,6	4,1	100		
35-49	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal		
Mannen	26.380	58.367	9.624	36.741	233.153	9.665	373.930	23 811	71 866	12 347	31 392	207 203	12 264	358.883		
Vrouwen	12.178	28.054	54.280	40.408	231.038	6.006	371.964	10 649	30 712	66 606	29 837	213 549	6 724	358.077		
Mannen	7,0	15,6	2,6	9,8	62,3	2,6	100	6,6	20,0	3,4	8,7	57,7	3,4	100		
Vrouwen	3,3	7,5	14,6	10,9	62,1	1,6	100	3,0	8,6	18,6	8,3	59,6	1,9	100		
50-64	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal		
Mannen	5.557	39.381	6.273	106.730	99.418	7.222	264.581	10.462	75.791	14.025	110.770	132.929	12.082	356.059		
Vrouwen	3.572	47.808	21.455	119.481	76.064	8.243	276.623	5.324	74.606	43.036	129.595	105.082	10.680	368.323		
Mannen	2,1	14,9	2,4	40,3	37,6	2,7	100	2,9	21,3	3,9	31,1	37,3	3,4	100		
Vrouwen	1,3	17,3	7,8	43,2	27,5	3,0	100	1,4	20,3	11,7	35,2	28,5	2,9	100		
65-79	Bij ouder(s)	Alleen	Met partner	partner en kind	Overig	Instelling	Totaal	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	partner en kind	Overig	Instelling	Totaal	
Mannen		31.599	121.315	23.858	9.032	3.306	189.110		40 048		130 933	23 020	9 530	3 141	206.672	
Vrouwen		97.730	105.561	16.132	30.798	7.492	257.713		84 640		118 178	14 460	23 466	5 169	245.913	
Mannen		16,7	64,1	12,6	4,8	1,8	100		19,4		63,4	11,1	4,6	1,5	100	
Vrouwen		37,9	41,0	6,3	11,9	2,9	100		34,4		48,1	5,9	9,5	2,1	100	
80+	Alleen	Met partner	partner en kind	Overig	Instelling	Totaal	Alleen	Met partner	partner en kind	Overig	Instelling	Totaal				
Mannen	8.628	15.479	1.735	2.802	2.914	31.558	16.922	37.975		4.169	4.383	63.449				
Vrouwen	39.814	8.947	852	15.648	16.728	81.989	61.812	24.474		18.101	20.369	124.756				
Mannen	27,3	49,0	5,5	8,9	9,2	100	26,7	59,9		6,6	6,9	100				
Vrouwen	48,6	10,9	1,0	19,1	20,4	100	49,5	19,6		14,5	16,3	100				
18+	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	partner en kind	Overig	Instelling	Totaal	Bij ouder(s)	Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	partner en kind	Overig	Instelling	Totaal
Mannen	200.041	192.765	22.000	325.078	451.721	35.109	12.099	1.238.813	220.682	262.343	33.863	352.511	438.119	48.054	14.621	1.370.193
Vrouwen	137.346	243.911	124.911	325.063	451.712	47.406	27.981	1.358.330	163.393	286.265	155.564	351.775	438.741	50.150	29.268	1.475.156
Mannen	16,1	15,6	1,8	26,2	36,5	2,8	1,0	100	16,1	19,1	2,5	25,7	32,0	3,5	1,1	100
Vrouwen	10,1	18,0	9,2	23,9	33,2	3,5	2,1	100	11,1	19,4	10,5	23,8	29,7	3,4	2,0	100

Leeftijd	Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2000							Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2016										
18-24	Bij ouders	Bij ouder	Alleen	Met partner		Overig	Totaal	Bij ouders	Bij ouder	Alleen	Met partner		Overig	Totaal				
Mannen	20.652	7.875	8.289	3.095		2.276	42.187	24.899	13.175	5.119	1.454		3.557	48.204				
Vrouwen	17.627	6.729	8.008	8.851		3.648	44.863	22.615	12.232	5.738	4.313		4.246	49.144				
Mannen	48,9	18,7	19,6	7,3		5,4	100	51,7	27,3	10,6	3,0		7,4	100				
Vrouwen	39,3	15,0	17,8	19,7		8,1	100	46,0	24,9	11,7	8,8		8,6	100				
25-34	Bij ouder(s)		Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal	Bij ouder(s)		Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal		
Mannen	12.191		32.486	581	13.500	20.321	3.356	82.435	19.968		30.497	524	18.358	16.551	10.971	96.869		
Vrouwen	6.975		22.698	8.151	12.789	27.410	2.466	80.489	13.977		25.129	7.758	20.882	29.677	8.063	105.486		
Mannen	14,8		39,4	0,7	16,4	24,6	4,1	100	20,6		31,5	0,5	19,0	17,1	11,3	100		
Vrouwen	8,7		28,2	10,1	15,9	34,0	3,1	100	13,3		23,8	7,4	19,8	28,1	7,6	100		
35-49	Bij ouder(s)		Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal	Bij ouder(s)		Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal		
Mannen	4.357		32.949	2.701	9.458	48.714	2.167	100.346	5.987		42.068	3.090	14.650	65.226	8.792	139.813		
Vrouwen	2.303		19.794	19.166	9.522	48.664	1.590	101.039	2.994		22.459	23.897	11.454	65.690	3.892	130.386		
Mannen	4,3		32,8	2,7	9,4	48,5	2,2	100	4,3		30,1	2,2	10,5	46,6	6,3	100		
Vrouwen	2,3		19,6	19,0	9,4	48,2	1,6	100	2,3		17,2	18,3	8,8	50,4	3,0	100		
50-64	Bij ouder(s)		Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal	Bij ouder(s)		Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Totaal		
Mannen	1.017		19.802	1.826	21.819	23.834	1.373	69.671	1.849		28.973	3.674	17.364	38.581	4.658	95.099		
Vrouwen	769		23.132	7.576	25.023	16.661	2.223	75.384	1.037		26.141	16.968	19.975	29.040	4.504	97.665		
Mannen	1,5		28,4	2,6	31,3	34,2	2,0	100	1,9		30,5	3,9	18,3	40,6	4,9	100		
Vrouwen	1,0		30,7	10,0	33,2	22,1	3,0	100	1,1		26,8	17,4	20,5	29,7	4,6	100		
65-79	Bij ouder(s)		Alleen	Met partner	Partner en kind	Overig	Instelling	Totaal	Bij ouder(s)		Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	Partner en kind	Overig	Instelling	Totaal	
Mannen			11.769	29.455	5.376	1.580	641	48.821			13.066		22.910	8.341	2.981	1.168	48.466	
Vrouwen			34.635	26.155	2.823	6.077	1.329	71.019			27.117		21.414	3.871	7.837	1.273	61.512	
Mannen			24,11	60,33	11,01	3,24	1,31	100			27,0		47,3	17,2	6,2	2,4	100	
Vrouwen			48,77	36,83	3,97	8,56	1,87	100			44,1		34,8	6,3	12,7	2,1	100	
80+			Alleen	Met partner	Partner en kind	Overig	Instelling	Totaal			Alleen	Met partner	Partner en kind	Overig	Instelling	Totaal		
Mannen			3.902	6 070		453	590	11 015			5.221	10.832		1.097	1.408	18.558		
Vrouwen			19.463	3 714		2 717	4 159	30 053			19.962	6.833		4.149	6.028	36 972		
Mannen			35,4	55,1		4,1	5,4	100			28,1	58,4		5,9	7,6	100		
Vrouwen			64,8	12,4		9,0	13,8	100			54,0	18,5		11,2	16,3	100		
18+	Bij ouder(s)		Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	partner en kind	Overig	Instelling	Totaal	Bij ouder(s)		Alleen	Alleenst. ouder	Met partner	partner en kind	Overig	Instelling	Totaal
Mannen	46.142		109.197	6.001	82.046	99.596	9.383	2.110	354.475	60 129		124.897	8.716	84.001	130.266	28.524	4.373	440.906
Vrouwen	34.522		127.730	40.363	82.020	99.592	12.595	6.025	402.847	47 186		126.513	54.597	82.733	130.416	25.504	8.252	475.201
Mannen	13,0		30,8	1,7	23,1	28,1	2,6	0,6	100	13,6		28,3	2,0	19,1	29,5	6,5	1,0	100
Vrouwen	8,6		31,7	10,0	20,4	24,7	3,1	1,5	100	9,9		26,6	11,5	17,4	27,4	5,4	1,7	100

Bron: ADS Bevolking, bewerking SVR.

Bijlagetabel 4. Gezinstype bij de geboorte, België per gewest, 2000 en 2014, in %

	2000			2014		
	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest
Gehuwd paar	77,5	63,6	70,3	51,3	41,3	65,2
Ongehuwd paar	13,3	20,9	20,5	38,0	39,9	16,9
Alleenwonend	9,2	15,5	9,2	10,8	18,7	17,9
N	62.571	39.070	14.755	67.211	38.690	18.514

Bron: AD Statistiek Geboorten, bewerking SVR.

Bijlagetabel 5. Burgerlijke staat van ongehuwde paren met inwonende kinderen, België per gewest, 2000 en 2016, in %

	2000			2016		
	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest
Ongehuwd-Ongehuwd	35,0	44,8	54,1	63,0	65,2	59,1
Gescheiden-Gescheiden	30,7	22,0	14,7	13,2	11,2	10,1
Ongehuwd-Gescheiden	27,0	26,3	27,7	18,4	19,6	18,3
Overig	7,3	7,0	3,5	5,4	3,9	12,5
N	51.521	48.983	10.166	189.895	131.700	25.015

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Bijlagetabel 6. Gezinstype van thuiswonende kinderen en jongeren per leeftijdsgroep, België per gewest, 2000 en 2016, in %

Leeftijd	2000				2016			
	Gehuwd paar	Ongehuwd paar	Vader	Moeder	Gehuwd paar	Ongehuwd paar	Vader	Moeder
Vlaams Gewest								
0-5	82,9	8,9	0,9	7,3	56,4	34,2	1,2	8,2
6-11	83,5	4,8	1,3	10,4	63,8	21,4	2,3	12,5
12-17	82,2	3,8	2,3	11,8	67,3	13,2	3,3	16,3
18-24	83,0	2,5	3,2	11,3	70,1	8,0	4,4	17,5
25-29	81,6	1,7	4,0	12,7	71,7	5,6	5,6	17,2
0-29	82,8	4,7	2,1	10,4	64,8	18,3	3,0	13,9
Waals Gewest								
0-5	69,9	15,6	0,8	13,7	45,1	38,6	1,5	14,8
6-11	73,1	8,6	1,8	16,6	52,0	25,6	3,1	19,3
12-17	73,3	5,9	3,2	17,7	54,9	17,3	4,6	23,2
18-24	75,4	3,8	4,0	16,8	58,5	11,0	5,9	24,5
25-29	74,1	2,6	4,8	18,5	61,9	7,6	7,0	23,5
0-29	73,0	8,2	2,5	16,3	53,3	22,0	4,0	20,7
Brussels Hoofdstedelijk Gewest								
0-5	69,4	11,0	1,5	18,1	63,3	17,9	2,0	16,8
6-11	68,8	6,5	2,4	22,3	63,3	12,2	2,4	22,0
12-17	69,1	4,0	3,5	23,3	59,5	9,5	3,8	27,1
18-24	70,0	2,4	4,2	23,4	57,3	7,6	5,1	30,0
25-29	68,6	1,7	4,9	24,8	57,8	5,6	5,9	30,6
0-29	69,2	6,1	2,9	21,8	61,0	12,0	3,3	23,7

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Bijlagentabel 7. Volwassenen met inwonende kinderen per leeftijdsgroep, België per gewest en geslacht, 2000 en 2016, in %

Leeftijd	2000		2016	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Vlaams Gewest				
18-24	1,9	6,6	1,5	4,9
25-29	21,5	40,1	16,2	33,2
30-39	59,6	75,9	54,2	72,2
40-49	68,5	74,8	64,5	76,1
50-59	46,2	41,4	47,6	46,0
60-69	20,1	17,1	17,0	13,1
70+	11,0	9,7	8,3	8,1
18+	38,6	41,4	33,9	37,8
Waals Gewest				
18-24	3,2	10,6	2,3	7,3
25-29	24,6	47,5	17,5	36,6
30-39	58,5	78,1	51,9	73,5
40-49	65,3	74,1	62,2	77,8
50-59	45,7	41,4	48,2	49,3
60-69	21,8	18,4	20,4	16,1
70+	11,4	9,9	10,9	10,5
18+	38,2	42,5	0,0	43,2
Brussels Hoofdstedelijk Gewest				
18-24	2,4	11,3	1,5	7,4
25-29	15,6	33,5	11,0	28,0
30-39	41,0	61,5	38,3	59,3
40-49	53,4	66,7	51,9	70,1
50-59	41,2	38,2	46,7	51,5
60-69	21,9	14,6	28,0	20,8
70+	8,2	5,9	12,2	7,4
18+	29,8	34,7	31,5	38,9

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Bijlagentabel 8. Type ouders per leeftijdsgroep, België per gewest en geslacht, 2000 en 2016, in %

Leeftijd	2000				2016			
	Gehuwd paar	Ongehuwd paar	Alleenstaande		Gehuwd paar	Ongehuwd paar	Alleenstaande	
			Vader	Moeder			Vader	Moeder
Vlaams Gewest								
18-24	57,6	29,4	0,7	12,3	29,6	57,6	12,8	3,2
25-29	79,9	13,6	0,4	6,0	47,6	45,1	7,2	24,6
30-39	86,4	7,2	0,7	5,7	59,5	32,9	7,5	63,2
40-49	87,6	4,1	1,6	6,6	70,7	17,8	11,5	70,3
50-59	89,2	2,3	2,2	6,3	78,1	8,8	13,1	46,8
60-69	83,4	1,5	3,5	11,6	78,0	5,8	16,2	15,0
70-79	63,8	1,2	6,8	28,1	42,9	1,7	55,4	35,9
80-89	34,8	1,0	13,2	50,9	16,6	1,4	82,0	0,0
90+	11,3	0,7	20,6	67,5	0,0	0,0	0,0	0,0
18+	85,2	5,5	1,7	7,6	68,5	19,5	2,3	9,6
Waals Gewest								
18-24	40,0	40,1	1,0	18,8	14,6	62,1	23,4	3,2
25-29	65,7	22,3	0,5	11,5	32,6	53,1	14,3	24,6
30-39	77,0	12,3	0,9	9,8	49,1	38,8	12,1	63,2
40-49	80,9	6,4	2,2	10,4	60,5	22,4	17,1	70,3
50-59	83,3	3,8	3,0	9,9	69,1	11,7	19,2	46,8
60-69	77,0	2,5	4,0	16,6	70,7	7,4	21,8	15,0
70-79	56,3	1,9	6,9	34,9	35,3	2,4	62,4	0,0
80-89	31,5	1,6	11,6	55,3	14,5	1,9	83,7	0,0
90+	10,3	1,7	12,0	76,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18+	76,7	9,3	2,1	11,9	58,6	23,6	3,1	14,7
Brussels Hoofdstedelijk Gewest								
18-24	62,5	16,4	0,5	20,6	47,0	26,4	26,6	4,5
25-29	68,7	15,0	0,9	15,5	62,1	21,3	16,6	20,0
30-39	71,8	12,1	1,4	14,7	65,2	20,5	14,3	48,8
40-49	74,4	6,5	2,6	16,4	65,2	15,6	19,2	60,6
50-59	77,8	3,4	3,5	15,3	66,1	10,4	23,5	49,1
60-69	77,2	1,9	4,4	16,4	69,8	6,2	24,0	24,2
70-79	59,9	1,2	6,2	32,6	43,7	1,9	54,4	35,4
80-89	33,0	0,9	10,3	55,9	18,6	1,6	79,8	0,0
90+	11,6	1,8	11,2	75,4	0,0	0,0	0,0	0,0
18+	72,8	8,3	2,4	16,4	65,5	14,9	2,7	17,0

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Bijlagetabel 9. Burgerlijke staat van alleenstaande ouders per leeftijdsgroep, België per gewest en geslacht, 2000 en 2016, in %

Leeftijd	2000								2016							
	Mannen				Vrouwen				Mannen				Vrouwen			
	Ongehuwd	Gescheiden	Overig	N	Ongehuwd	Gescheiden	Overig	N	Ongehuwd	Gescheiden	Overig	N	Ongehuwd	Gescheiden	Overig	N
Vlaams Gewest																
18-24	62,3	37,1	0,6	159	70,2	29,0	0,8	2.642	78,1	15,1	6,8	146	82,8	10,9	6,3	2 010
25-29	36,6	60,3	3,1	511	40,5	56,9	2,6	7.235	74,8	19,1	6,1	576	68,5	25,5	6,1	6 431
30-39	13,5	78,0	8,5	4.313	17,8	76,6	5,6	35.918	53,1	42,8	4,2	4 838	48,6	46,1	5,3	34 072
40-49	3,2	80,1	16,7	10.219	6,2	79,3	14,4	41.563	22,5	69,6	7,9	12 197	23,3	69,8	6,8	58 732
50-59	1,0	61,2	37,8	6.883	2,1	56,5	41,5	19.335	7,8	76,9	15,3	14 588	10,5	73,7	15,8	43 268
60-69	0,4	26,1	73,5	4.166	0,9	18,0	81,1	13.697	3,3	61,2	35,5	5 591	3,9	48,1	48,1	12 901
70-79	0,1	6,3	93,5	3.642	0,5	4,8	94,7	15.089	0,4	14,7	84,9	3 050	0,4	9,3	90,3	10 324
80-89	0,1	2,1	97,8	1.804	0,3	1,4	98,3	6.956	16,2	59,2	24,6	2 797	22,9	54,5	22,6	11 206
90+	0,0	1,8	98,3	400	0,2	1,1	98,8	1.313	78,1	15,1	6,8	653	82,8	10,9	6,3	2 413
18+	4,0	54,5	41,5	32.097	10,0	55,4	34,6	143.748	74,8	19,1	6,1	44 436	68,5	25,5	6,1	181 357
Waals Gewest																
18-24	92,4	7,6	0,0	197	81,4	18,2	0,4	3.702	89,6	8,0	2,5	159	91,1	6,6	2,3	3 328
25-29	56,4	39,2	4,4	388	54,7	43,8	1,5	9.245	81,0	16,2	2,8	569	78,8	18,5	2,7	8 319
30-39	20,0	72,4	7,6	3.082	25,9	69,1	5,0	32.885	58,0	38,8	3,2	3 732	55,9	40,8	3,3	29 969
40-49	5,4	80,5	14,1	7.496	8,3	77,3	14,4	35.574	28,5	65,6	5,9	9 865	28,9	64,7	6,4	49 153
50-59	1,8	69,0	29,2	4.968	3,1	59,8	37,2	16.358	11,2	75,4	13,4	11 159	13,1	70,3	16,6	35 810
60-69	1,1	37,5	61,4	2.606	1,2	21,0	77,8	10.749	4,0	64,5	31,5	4 742	4,1	46,5	49,4	12 211
70-79	0,4	12,0	87,7	2.282	0,8	6,5	92,7	11.515	0,9	31,6	67,5	1 799	0,9	16,7	82,4	7 857
80-89	0,2	3,3	96,5	860	0,5	2,2	97,3	4.118	20,9	59,5	19,6	1 500	30,0	50,1	19,9	7 438
90+	0,0	2,5	97,5	121	0,7	1,0	98,3	765	89,6	8,0	2,5	338	91,1	6,6	2,3	1 479
18+	7,0	59,7	33,2	22.000	16,3	54,3	29,5	124.911	81,0	16,2	2,8	33 863	78,8	18,5	2,7	155 564
Brussels Hoofdstedelijk Gewest																
18-24	64,5	35,5	0,0	31	65,1	34,4	0,5	1.253	57,1	33,3	9,5	65	72,1	17,3	10,6	1 169
25-29	52,0	46,9	1,1	175	49,4	48,1	2,5	3.146	52,5	34,8	12,7	200	53,1	38,2	8,7	3 188
30-39	30,9	64,7	4,4	1.123	34,9	60,7	4,3	11.587	40,5	48,9	10,6	1 204	41,4	51,9	6,7	12 816
40-49	11,9	78,0	10,0	1.984	17,1	72,8	10,2	12.584	30,8	59,2	9,9	2 487	31,9	60,0	8,1	16 975
50-59	3,9	76,0	20,1	1.441	8,7	68,0	23,4	6.209	17,6	69,5	12,9	2 725	21,9	63,5	14,5	12 782
60-69	1,8	54,2	44,0	673	4,5	37,4	58,1	2.500	7,5	70,6	21,9	1 246	10,9	52,2	36,9	4 358
70-79	1,3	25,3	73,4	376	2,7	16,3	80,9	1.968	0,0	11,1	88,9	446	2,2	6,2	91,6	1 738
80-89	0,0	8,4	91,6	166	1,1	8,2	90,7	901	22,9	59,3	17,8	274	30,7	53,6	15,7	1 249
90+	0,0	3,1	96,9	32	2,3	4,7	93,0	215	57,1	33,3	9,5	69	72,1	17,3	10,6	322
18+	12,8	65,6	21,6	6.001	23,0	58,7	18,3	40.363	52,5	34,8	12,7	8 716	53,1	38,2	8,7	54 597

Bron: AD Statistiek Bevolking, bewerking SVR.

Bijlagetabel 10. Gezinstype van thuiswonende kinderen per leeftijdsgroep, België, in geobserveerd % 2015^a en verwacht % 2030

Leeftijd	2015				2030			
	Gehuwd paar	Ongehuwd paar	Een ouder	Overig	Gehuwd paar	Ongehuwd paar	Eén ouder	Overig
0-4	51,3	32,2	11,9	4,6	43,2	39,8	12	5
5-9	58,0	22,4	16,9	2,7	51,2	27,6	17,9	3,3
10-14	61,1	15,7	21,1	2,1	56,2	18,7	22,6	2,5
15-19	61,0	10,6	24,2	4,2	55,1	13,0	27,6	4,3
20-24	47,4	5,5	18,2	28,9	43,8	6,8	21,6	27,8
25-29	17,7	1,6	6,9	73,8	16,4	1,9	8,1	73,6

^a gegevens per leeftijd niet beschikbaar per gewest en enkel beschikbaar voor 2015 en 2030

Bron: FPB – AD Statistiek projecties, 2016, bewerking SVR.

Bijlagetabel 11. Type ouders per leeftijdsgroep, België, in geobserveerd % 2015^a en verwacht % 2030

Leeftijd	2015			2030		
	Gehuwd paar	Ongehuwd paar	Alleenstaande ouder	Gehuwd paar	Ongehuwd paar	Alleenstaand ouder
20-24	28,3	52,8	18,9	6,2	24,0	69,8
25-29	45,3	44,1	10,5	35,0	55,0	10,0
30-34	54,6	36,6	8,8	44,2	47,2	8,6
35-39	63,2	25,7	11,1	52,4	36,7	10,8
40-44	65,6	21,3	13,1	58,7	26,6	14,7
45-49	70,7	14,4	15,0	63,3	18,6	18,1
50-54	74,4	10,1	15,5	70,1	12,2	17,8
55-59	75,9	7,9	16,2	72,5	9,3	18,1
60-64	76,2	6,4	17,3	72,1	8,4	19,5
65-69	73,8	4,9	21,3	70,2	7,4	22,3
70-74	68,0	4,0	28,0	69,1	4,9	25,9
75-79	58,9	2,2	38,9	62,7	2,4	34,9
80-84	44,8	2,3	52,9	47,6	2,4	50,0
85-89	30,3	1,3	68,4	33,3	1,3	65,4
90+	15,6	1,6	82,8	18,2	1,5	80,3

^a gegevens per leeftijd niet beschikbaar per gewest en enkel beschikbaar voor 2015

Bron: FPB – AD Statistiek projecties, 2016, bewerking SVR.

MEER INFO

Martine Corijn
 Studiedienst Vlaamse Regering
 Departement Kanselarij en Bestuur
 02 553 42 08
martine.corijn@kb.vlaanderen.be

